T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TERÖRİZMİN FİNANSMANI OLARAK NARKO TERÖR: TÜRKİYE'NİN NARKO TERÖRİZMLE MÜCADELESİ

OGÜN GÜNALP

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Osman KARACAN
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Aydoğan KUTLU
Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Yunus Emre KARACA

KASTAMONU-2025

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

Ogün GÜNALP

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TERÖRİZMİN FİNANSMANI OLARAK NARKO TERÖR: TÜRKİYE'NİN NARKO TERÖRİZMLE MÜCADELESİ

OGÜN GÜNALP

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI
DANIŞMAN: DR. ÖĞR. ÜYESİ OSMAN KARACAN

Uyuşturucu madde kullanımı yüzyıllar öncesine dayanan ruh ve sinir sistemini etkileyerek kullanıcının ölümüne sebep verebilen bir madde türüdür. Uyuşturucu madde geniş kitleleri etkileyen bağımlılık seviyesinin yüksek olması sebebiyle kullanımı yaygınlaşmıştır. Uyuşturucuyla mücadele ülkelerin bu alana yoğunlaşarak çalışmalar yapması ve mücadele çalışmalarını yükseltmesi önemlidir. Refah ve gelişmiş bir toplum yapısı oluşturmak isteyen ülkelerin en büyük önceliği toplumunun sağlık, sosyal, ekonomik ve siyasi anlamda yeterli bir seviyeye getirmek olmalıdır. Toplumların başarısı kaliteli yaşam standartları ile huzur ve güven ortamlarına bağlıdır. Bu çalışmada iki ana başlık olarak ele aldığımız "narko" ve "terörizm" kavramları uyuşturucu maddenin kişilere verdiği zararlar ele alınırken uyuşturucu maddeden elde edilen kara para ekonomisine yer verilmiştir. Terör örgütleri bu kara para ekonomisiyle kendilerini finanse ederek terör faaliyetlerini artırma çabası içerisine girebilmektedirler. Uyuşturucunun türleri ele alınarak geniş kapsamda incelenmiş ve öğretici nitelikte olmasına yer verilmiştir. Terörizmin kavramlarını, türlerini ve tarihçesini ele alarak geçmişten günümüze gelen terörizme değinilmiştir. Terörizm, devlet dışında var olmaya çalışan bir terör grubu olarak daha iyi anlaşılabilir. Narkotik maddeden elde edilen gelirleri terör örgütleri örgütsel faaliyetleri için çokça tercih etmekte ve insan kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, tarihi eser kaçakçılığı gibi yolları tercih ederek kendilerine finansman sağlamaya çalışmaktadırlar. Bunun yanı sıra uyuşturucu ticareti veya diğer tür kaçakçılıkları yapamadığı durumlarda terör örgütleri yağma, haraç kesme ve çeteleşme faaliyetleri yürüterek kendilerine finansman kaynağı oluşturmaya çalışmaktadırlar. Bununla birlikte etnik, ideolojik, dini ve siber terörizm incelenmiş terörizmin sadece silah yoluyla değil birçok yolla yapıldığı anlatılmaya çalışılmıştır. Çalışmada, dünyada narko terörizm için kullanılan güzergâhlar da ele alınarak üretilen doğal ve sentetik uyuşturucunun ticaret rotalarına yer verilmiştir. Kuzey Karadeniz rotasının yeri ve önemi ele alınırken terör örgütlerinin hangi güzergâhları kullanarak Türkiye'ye uyuşturucu madde sokmaya çalıştığı terörizm ile mücadelede doğru yönleri bulmamızı kolaylaştıracaktır. Balkan rotası ve Doğu Akdeniz rotası ile ülkemizin dört bir yanında uyuşturucuyla mücadelede jeopolitik konumumuzun ne kadar öneme sahip olduğu daha iyi anlaşılmaktadır. Uluslararası platformda uyuşturucuyla mücadelede sözleşmeler yapılarak ve uluslar bu sözleşmeye taraf edilerek uyuşturucuyla mücadele noktasında ortak çalışmalar yapılmaktadır. Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Sözleşme ile uyuşturucuyla mücadele noktasında uluslararası taraf devletler ile ortak paydada hareket edilmektedir. Bu çalışma ile Türkiye'de narko terörizm ile mücadele noktasında mesai mefhumu gözetmeksizin görev yapan güvenlik güçlerimizin görev alanları ve bu görev alanlarındaki yapmış oldukları başarılı operasyonel faaliyetler ele alınarak farkındalık

oluşturmak amaçlanmıştır. Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı, Türk Silahlı Kuvvetleri ile Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğünün yapmış olduğu yurt içi ve sınırlarımızdaki çalışmalar ile uyuşturucuyla mücadele noktasında hem iyi bir tecrübe hem de değişen günümüz şartlarına uyum sağlama çalışmaları incelenmiştir. Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Yeşilay tarafından yapılan çalışmalar ele alınarak uyuşturucu bağımlılığı noktasında bağımlı kişilerinin tedavilerinin yapılarak topluma kazandırılması konusu ele alınmıştır. Zira uyuşturucuyla mücadelede rehabilitasyonun önemi çok büyük olup refah ve gelişmiş bir toplum yapısı oluşturmanın en önemli unsuru toplumun ruhsal ve psikolojik olarak yeterli bir seviyede olmasıdır. Narko terör kavramı günümüzde üzerinde çok düşünülüp çokça çalışma yapılması gereken önemli bir konudur. Bu çalışma, terör örgütlerinin büyük gelir kaynağı olan uyuşturucu ile mücadelenin önemini vurgulayıp, ülkemizin geleceği için ciddi bir tehdit oluşturan narko terörizm ile Türkiye'nin mücadelesini ortaya koyarak literatüre katkı yapmayı hedeflemektedir.

ANAHTAR KELİMELER: Türkiye, Narko Terörizm, Madde Bağımlılığı, Uyuşturucuyla Mücadele

Şubat 2025, 85 Sayfa

ABSTRACT

MSC THESIS

NARCOTERRORISM AS FINANCING OF TERRORISM: TÜRKİYE'S FIGHT AGAINST NARCOTERRORISM

OGÜN GÜNALP

KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE
DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION
SUPERVISOR: ASSIST. PROF. DR. OSMAN KARACAN

Drug use is a type of substance that dates back centuries and can cause death by affecting the mental and nervous systems. Drug use has become widespread due to the high level of addiction affecting large masses. Countries need to focus on this area and increase their efforts to combat drugs. The top priority of countries that want to create welfare and a developed social structure should be to bring their society to an adequate level in terms of health, social, economic, and political terms. The success of societies depends on quality living standards and peace and security environments. While the concepts of "narco" and "terrorism", which we consider as two main headings, deal with the harms caused by drugs to people, the black money economy obtained from drugs is included. Terrorist organizations may attempt to increase their terrorist activities by financing themselves with this black money economy. The types of drugs are discussed in detail and are included in an instructive manner. Terrorism from past to present is covered by discussing the concepts, types, and history of terrorism. Terrorism can be better understood as a terrorist group that seeks to exist outside the state. The revenues obtained from narcotic substances are widely preferred for the organizational activities of terrorist organizations, and the terrorist organization tries to finance itself by choosing methods such as human smuggling, arms smuggling, and historical artifact smuggling. In addition, the terrorist organization tries to create a source of financing for itself by carrying out looting, extortion, and gang formation activities when it cannot engage in drug dealing or other types of smuggling. Moreover, ethnic, ideological, religious, and cyber terrorism were also examined, and it was tried to explain that terrorism is done not only through weapons but also in many ways. The work to be done in every aspect of the fight against terrorism is of great importance for the peace and welfare of society. The trade routes of natural and synthetic drugs produced by considering the routes used for narcoterrorism in the world are included. While discussing the place and importance of the Northern Black Sea Route, it will make it easier for us to find the right direction in the fight against terrorism, which routes terrorist organizations use to bring drugs into our country. With the Balkan Route and the Eastern Mediterranean Route, it is better understood how important our geopolitical position is in the fight against drugs all over our country. By making agreements on the fight against drugs on the international platform and by making the nations party to this agreement, joint studies are carried out in the fight against drugs. With the latest Convention Against Trafficking in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, the international party states are acting on common ground in the fight against drugs. It is aimed to raise awareness by

discussing the areas of duty of our security forces who work regardless of working hours in the fight against narco-terrorism in Türkiye and the successful operational activities they have carried out in these areas of duty. The work carried out by the General Directorate of Security and the General Command of Gendarmerie, the Turkish Armed Forces, and the General Directorate of Customs Enforcement in the country and at our borders, as well as their good experience in the fight against drugs and their efforts to adapt to today's changing conditions were also examined. The studies carried out by the Ministry of Health, the Ministry of Family and Social Services, the Ministry of National Education, and the Green Crescent were discussed, and the treatment of drug addicts and their reintegration into society were discussed. Rehabilitation is of great importance in the fight against drugs. The most important element of creating a welfare and developed social structure is that the society must be spiritually and psychologically sufficient. With projects such as Best Narcotic Police Mother, prepared by the General Directorate of Security, efforts are being made to reach all segments of society and create awareness and a movement to raise awareness about drug addiction. The concept of narco-terrorism is an important issue that needs to be thought about and studied a lot. This study aims to contribute to the literature by emphasizing the importance of the fight against drugs, which are a significant source of income for terrorist organizations, and by revealing Türkiye's fight against narco-terrorism, which poses a serious threat to the future of our country.

KEYWORDS: Türkiye, Narcoterrorism, Substance Addiction, Fight Against Drugs

February 2025, 85 Page

TEŞEKKÜR

Bu vatan toprağının her bir karışı için gözünü kırpmadan Şehit ve Gazi olan tüm güvenlik güçlerimize ve Değerli bir Meslektaşım olan, Narkotik operasyonunda çıkan çatışmada Şehitlik Mertebesine yükselen Şehit Polis Memuru Ahmet ŞAHAN'a ithaf ediyorum. Bu süreçte desteklerini benden hiçbir zaman esirgemeyen Kıymetli Aileme, Meslektaşlarıma ve Değerli Danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Osman KARACAN'a teşekkür ederim.

Ogün GÜNALP

Kastamonu, 2025

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ ONAYI ..... **ii**
TAAHHÜTNAME ..... **iii**
ÖZET ..... **iv**
ABSTRACT ..... **vi**
TEŞEKKÜR ..... **viii**
İÇİNDEKİLER ..... **ix**
ŞEKİLLER VE GÖRSELLER DİZİNİ ..... **xii**
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ ..... **xiii**
1. GİRİŞ **1**
1.1 Araştırmanın Amacı 2
1.2 Araştırmanın Önemi 3
1.3 Araştırmanın Sınırlılıkları 4
1.4 Araştırma Sorusu 4
1.5 Araştırma Yöntemi 5
1.6 Araştırmanın Yapısı 5
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVEDE TERÖR, TERÖRİZM VE UYUŞTURUCU **7**
2.1 Terör Kavramı 7
2.2 Terörizm Kavramı 8
2.3 Terörizmin Nedenleri 10
2.3.1 Siyasal Nedenler 11
2.3.2 Ekonomik Nedenler 11
2.3.3 Sosyokültürel Nedenler 12
2.3.4 Psikolojik Nedenler 12
2.4 Terörizmin Amaçları 13
2.5 Terörizmin Türleri 15
2.5.1 Etnik Terörizm 15
2.5.2 İdeolojik Terörizm 16
2.5.3 Din Motifli Terörizm 16
2.5.4 Siber Terörizm 17
2.5.5 Narko Terörizm 18
2.6 Terörizmin Finansal Kaynakları 19
2.6.1 Silah Kaçakçılığı 19
2.6.2 İnsan Ticareti ve Göçmen Kaçakçılığı 19
2.6.3 Tarihi Eser Kaçakçılığı 20
2.6.4 Uyuşturucu Kaçakçılığı 21
2.7 Uyuşturucu Madde Kavramı 22
2.7.1 Uyuşturucunun Tarihçesi 22
2.7.2 Uyuşturucunun Türleri 23
2.7.2.1 Doğal uyuşturucu ve uyarıcı maddeler 24
2.7.2.1.1 Afyon 24
2.7.2.1.2 Morfin 24
2.7.2.1.3 Eroin 24
2.7.2.1.4 Kokain 25

2.7.2.1.5 Crack ... 25
2.7.2.1.6 Esrar ... 25
2.7.2.1.7 Kubar esrar (Marihuana) ... 26
2.7.2.2 Sentetik uyuşturucu ve uyarıcı maddeler ... 26
2.7.2.2.1 Barbitüratlar ... 26
2.7.2.2.2 Benzodiazepinler ... 27
2.7.2.2.3 Amfetaminler ... 27
2.7.2.2.4 Captagon ... 27
2.7.2.2.5 Ekstazi ... 28
2.7.2.2.6 Bonzai ... 28
2.7.2.2.7 LSD ... 28
3. DÜNYADA TERÖRİZM VE NARKO TERÖRİZM ... 29
3.1 Dünyada Terörizmin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi ... 29
3.2 Dünyada Narko Terörizmin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi ... 31
3.3 Dünyada Narko Terörizm ile Mücadele Rotaları ... 35
3.3.1 Kuzey Karadeniz Rotası ... 35
3.3.2 Balkan Rotası ... 35
3.3.3 Doğu Akdeniz Rotası ... 38
3.4 Dünyada Narko Terörizm ile Mücadelede Uluslararası Sözleşmeler ... 39
3.4.1 1909 Şanghay Afyon Konferansı ... 39
3.4.2 1912 Lahey Afyon Sözleşmesi ... 39
3.4.3 Cenevre Sözleşmeleri (1925-1931-1936) ... 39
3.4.4 1948 Paris Protokolü ... 40
3.4.5 1953 New York Afyon Protokolü ... 40
3.4.6 1961 Tek Sözleşmesi ... 40
3.4.7 Psikotrop Maddelere İlişkin Sözleşme ... 41
3.4.8 Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Sözleşme (Viyana Konvansiyonu) ... 41
3.5 Dünyada Narko Terörizm ile Mücadele Eden Kuruluşlar ... 42
3.5.1 Avrupa Birliği ... 42
3.5.2 Birleşmiş Milletler ... 42
3.5.2.1 BM Uyuşturucu ve Suç Dairesi (UNODC) ... 42
3.5.2.2 Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Kurulu (INCB) ... 43
3.5.2.3 BM Uyuşturucu Maddeler Komisyonu (CND) ... 43
3.5.3 Uluslararası Kriminal Polis Örgütü (INTERPOL) ... 44
3.5.4 Amerika Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi (DEA) ... 44
3.5.5 Güneydoğu Avrupa Kanun Uygulama Merkezi (SELEC) ... 45
4. TÜRKİYE'DE TERÖRİZM VE NARKO TERÖRİZM ... 46
4.1 Türkiye'de Terörizmin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi ... 46
4.2 Türkiye'de Narko Terörizm Ortaya Çıkışı, Gelişimi ve Narko Terörizmde Öne Çıkan Terör Örgütleri ... 47
4.2.1 PKK Terör Örgütü ... 48
4.2.2 DHKP/C Terör Örgütü ... 51
4.2.3 FETÖ/PDY Terör Örgütü ... 51
4.3 Türkiye'de Narko Terörizm ile Mücadele Mevzuatı ... 52
4.3.1 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun ... 53
4.3.2 3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun ... 53
4.3.3 5237 Sayılı TCK'da Uyuşturucu ve Uyarıcı Maddeler ... 54
4.4 Türkiye'de Narko Terörizm ile Mücadele Eden Kuruluşlar ... 55

4.4.1 İçişleri Bakanlığı 56
4.4.1.1 Emniyet Genel Müdürlüğü 56
4.4.1.2 Jandarma Genel Komutanlığı 58
4.4.1.3 Sahil Güvenlik Komutanlığı 60
4.4.2 Milli Savunma Bakanlığı 62
4.4.3 Ticaret Bakanlığı 63
4.4.3.1 Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü 63
4.4.4 Sağlık Bakanlığı 64
4.5 Türkiye'de Narko Terörizm ile Mücadele Politikaları ve Stratejileri 65
4.5.1 En İyi Narkotik Polisi; Anne Projesi 66
4.5.2 Narkorehber Yetişkin ve Gençlik Modülü 67
4.5.3 Narko Göçmen, Narko Kaan, Narko Tır Projeleri 68
4.5.4 Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı 69
4.5.5 11. Kalkınma Planı: Sağlıklı Yaşam ve Bağımlılıkla Mücadele Çalışma Grubu 70
4.5.6 Narvas Projesi 72
4.5.7 Diğer 73
5. SONUÇ 74
KAYNAKLAR 79

ŞEKİLLER VE GÖRSELLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.1 IŞİD terör örgütünün yıktığı önemli miras alanları 20
Şekil 2.2 Uyuşturucu türleri 23
Şekil 3.1 Terörizmin tarihsel gelişimi ve dalga teorisi 30
Şekil 3.2 Suç-terör bağlantısı 32
Şekil 3.3 Uyuşturucu ekili kenevir tarlası 34
Şekil 3.4 Dünya uyuşturucu trafiği rotaları 37
Şekil 3.5 Mersin limanı kokain yüklü muz kutuları 38
Şekil 4.1 İzmir İl Emniyet Müdürlüğünce 2024 yılı ağustos ayında yapılan operasyonda ele geçirilen 124 kg esrar ve 350.000 adet sentetik ecza hap 58
Şekil 4.2 Diyarbakır Valiliği İl Jandarma Komutanlığı tarafından 2023 yılı ekim ayında Lice ilçesinde 637 kg toz esrar operasyonu 60
Şekil 4.3 Antalya Valiliği Akdeniz Sahil Güvenlik Bölge Komutanlığı ve Gümrük Muhafaza Kaçakçılık Müdürlüğü tarafından 2022 yılı ekim ayında yapılan 183 kg kokain operasyonu 62
Şekil 4.4 2'nci Hudut Komutanlığının 2022 yılı Nisan ayında yakalamasını yaptığı kubar esrar 63
Şekil 4.5 Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürlüğünce 2024 yılı temmuz ayındaki bir operasyonla yakalaması yapılan 186 kg eroin ve 90 kg metamfetamin uyuşturucu maddesi 64
Şekil 4.6 En iyi narkotik polisi; anne logosu 66
Şekil 4.7 2022 Yılında verilen NARKOREHBER eğitim sayıları dağılımı 68
Şekil 4.8 İstanbul Narko Tır 69

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar

AB	**:** Avrupa Birliği
ABD	**:** Amerika Birleşik Devletleri
AMATEM	**:** Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezi
BM	**:** Birleşmiş Milletler
DEA	**:** United States Drug Enforcement Administration (Amerika Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi)
DHKP/C	**:** Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi
DİSK	**:** Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu
DSÖ	**:** Dünya Sağlık Örgütü
EBA	**:** Eğitim Bilişim Ağı
EGM	**:** Emniyet Genel Müdürlüğü
EMCDDA	**:** European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi)
EUDA	**:** European Union Drugs Agency (Avrupa Birliği Uyuşturucu Ajansı)
EUROPOL	**:** European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (Avrupa Birliği Kanun Uygulama İşbirliği Ajansı)
FETÖ/PDY	**:** Fetullahçı Terör Örgütü / Paralel Devlet Yapılanması
ICCT	**:** International Centre for Counter Terrorism Uluslararası (Terörizm ile Mücadele Merkezi)
INCSR	**:** International Narcotics Control Strategy Report (Uluslararası Narkotik Kontrol Strateji Raporu)
INTERPOL	**:** International Criminal Police Organization (Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı)
JGK	**:** Jandarma Genel Komutanlığı
KCK	**:** Özgür Yurttaş Meclisi ve Kürdistan Topluluk Birliği
KOM	**:** Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı
MDD	**:** Milli Demokratik Devrim
MEB	**:** Milli Eğitim Bakanlığı
MSB	**:** Milli Savunma Bakanlığı
PKK	**:** Kürdistan İşçi Partisi
PYD	**:** Demokratik Birlik Partisi
SELEC	**:** Southeast European Law Enforcement Center (Güneydoğu Avrupa Kanun Uygulama Merkezi)
STK	**:** Sivil Toplum Kuruluşu
T.C.	**:** Türkiye Cumhuriyeti
TCK	**:** Türk Ceza Kanunu
THKO	**:** Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu
THKP/C	**:** Türkiye Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi
TİİKP	**:** Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi
TİP	**:** Türkiye İşçi Partisi

TKP	**:** Türkiye Komünist Partisi
TSK	**:** Türk Silahlı Kuvvetleri
TUBİM	**:** Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi
UMYK	**:** Uyuşturucu ile Mücadele Yüksek Kurulu
UNODC	**:** United Nations Office on Drugs and Crime **(**Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Dairesi**)**
UYUMA	**:** Uyuşturucu ile Mücadele Uygulaması
YPG	**:** Halk Koruma Birlikleri

1. GİRİŞ

Uyuşturucu madde sorunu sınır aşan bir sorun olarak ulusal ve uluslararası düzeyde kabul gören bir suç türü şeklini almıştır. Uyuşturucu maddenin tarihçesi yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. Hasan Sabbah ile ilk bilinen anlamda uyuşturucunun terörizm faaliyetleri için kullanıldığı görülmektedir. Uyuşturucu maddenin bağımlılık düzeyinin yüksek olması sebebiyle ilk kullanımlarda bile bırakılması güç olduğu bilinmektedir. Uyuşturucu madde kullanıcıları, bağımlılık oranın yüksek olması çevre şartları ve birçok neden ile madde kullanımını bırakamayarak hayatını kaybetmektedir. Bu nedenlerden dolayı bu çalışma uyuşturucunun tarihçesine, türlerine ve kaçakçılığına yer vererek farkındalık geliştirmeye olanak sağlayacaktır. Terörizm tarihi de aynı şekilde yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. İnsanoğlu yaşadığı coğrafyalar üzerinde kurulan devletleri zayıflatmak ve yıkmak için oluşturmaya çalıştığı terörizm ile terör kavramı literatürümüze girmiştir. Terörizm, bireyler veya gruplar tarafından, yerleşik bir otorite adına ya da bu otoriteye karşı, eylemin esas mağdurlarından çok daha geniş bir hedef kitle üzerinde azami seviyede endişe ve korku yaratmak suretiyle, politik taleplerini kabul ettirmeye yönelik şiddet kullanımı ya da şiddet kullanma tehdididir (Beşe, 2002, s. 24). Terör örgütleri finans kaynağı olarak en fazla uyuşturucuyu tercih etmektedir. Uyuşturucu maddenin kolay saklanılması ve ekonomik kara paranın yüksek gelir sağlaması bu tercihin ana nedenleridir. İki ünlü Amerikalı terör uzmanı tarafından kaleme alınan ve Amerikan ve Türk terör uzmanlarının görüşlerine de yer verildiği “THE PKK” adlı kitapta Kürdistan İşçi Partisi’nin (PKK) narkotikten elde ettiği yıllık gelirin 500 milyon Avro ile 2,5 milyar Dolar arasında değiştiği vurgulanmıştır. Aynı kitapta eski bir Alman Başsavcısının ifadesinden yola çıkarak, Avrupa’da yakalanan uyuşturucunun %80’inde PKK/KCK-PYD/YPG bağlantısı olduğu ve bu paranın çoğunluğu ile silah alındığından da söz edilmektedir (TUBİM, 2023, s. 114). Uyuşturucu maddenin kaçakçılığından elde edilerek oluşturulan bu kara para ekonomisi ile terör örgütleri yapacakları terör eylemlerine finans kaynağı oluşturmaktadırlar. Ülkemizde uyuşturucuyla mücadele noktasında uluslararası düzeyde yapılan sözleşmelere taraf olarak uyuşturucu maddenin sağlık için üretimini devlet kontrolüne almıştır. Afyon veya kenevir ekimlerinde ilgili resmi kurumlardan izin alınarak devlet kontrolünde

ekim yapılabilmektedir. Dünyada uyuşturucu madde ile mücadelede aktif rol oynayan kurumlar bulunmaktadır. Avrupa Birliği (AB), Birleşmiş Milletler (BM), Amerika Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi (DEA), Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı (INTERPOL) gibi kuruluşlar da uyuşturucuyla mücadele noktasında görev yaparak uyuşturucu maddenin transit geçişini önlemek için mücadele etmektedirler. Türkiye'de narko terörizm ve bu çatı altındaki suç unsurlarını incelediğimizde kurumların topyekûn mücadelesini görebiliriz. Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), Jandarma Genel Komutanlığı (JGK), Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK), Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü kurumlarının yurt içerisinde ve sınırlarımızda yaptığı görev ile narko terörizmle mücadele edilmektedir. Uyuşturucu madde kullanımının toplumun temel dinamiği olan aile kurumunu erozyona uğratması, toplum içinde bu maddelere bağımlı bir hayat süren bağımlıların ciddi bir sayıya ulaşması tehlikenin ulaştığı boyutları gözler önüne sermektedir. Narkotik madde ticareti yaparak ulusların güvenliğini, ekonomisini ve toplumsal yapısını değiştirmeye çalışan terör grupları, oluşturmaya çalıştıkları bu uyuşturucu ağı ile ana finans kaynağı sağlamaya çalışmaktadırlar. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin her alanda yapmış olduğu etkin mücadele çok önemlidir. Bu mücadelede sınırlarımızın ve sınır komşularımızın bir güvenlik süzgecinden geçirilmesi büyük önem arz etmektedir. Terör gruplarının kazanç sağladıkları alanları daraltarak bitirmek o coğrafyada uzun yıllar ferah ve güvenli bir toplumun yaşaması için elzemdir. Ayrıca, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), BM, AB ve Avrupa Konseyi gibi uluslararası kuruluşların çeşitli bağımlılık türlerine yönelik yaptıkları çalışmalar ile hazırladıkları ve ülkeleri bağlayıcı, harekete geçirici veya teşvik edici kurallar içeren uluslararası sözleşmeler, direktifler, protokoller, deklarasyonlar, politika paketleri, strateji ve eylem planlarının da önemi büyüktür.

1.1 Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile suç örgütlerinin uyuşturucu madde üretimi ve ticareti ile finans kaynakları elde edişi ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin narkotik madde konusunu nasıl ele aldığı hususu incelenmektedir. Terör örgütleri uyuşturucu madde olarak tanımlanan başta esrar, kenevir ve haşhaş gibi maddelerin üretimini yaparak ve gerek yurt içinde gerek yurt dışında satışını sağlayarak elde ettikleri gelir ile terör faaliyetlerine finans sağlamaktadırlar. Türkiye Cumhuriyeti Devleti ise yurt içinde ve

sınırlarında Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), Jandarma Genel Komutanlığı (JGK), Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ve Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü gibi güvenlik kurumları aracılığıyla narko terörizme karşı önemli bir mücadele vermektedir. Zira Türkiye jeopolitik olarak oldukça önemli bir konumda olup bu araştırma ile ülkemizin uyuşturucu rotaları üzerinde bulunması hususuna dikkat çekilerek farkındalık oluşturulması da hedeflenmektedir. Güvenlik güçlerinin yanı sıra birçok resmi kurum ve sivil toplum kuruluşu (STK) da uyuşturucuyla mücadelede bulunmaktadır. Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Yeşilay gibi kurum ve kuruluşlar uyuşturucu kullanımının önüne geçilmesi ve madde bağımlılarının rehabilitasyonu adına önemli çalışmalar yürütmektedirler. "En İyi Narkotik Polisi; Anne", "Narko Tır", "Narkorehber" gibi projeler ve Yeşilay gibi STK'ların çalışmaları ile küçük yaş gruplarından büyük yaş gruplarındaki sürece kadar olan tüm toplum kesimine yönelik faaliyetlerde bulunulmaktadır. Bu araştırma, narko terörizmle mücadeleye dönük tüm bu çabaların ne derece etkili olduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır.

1.2 Araştırmanın Önemi

Narko terör konusu ve yapısı itibariyle geniş ve çok yönlü bir konu olma özelliğini içerisinde barındırmaktadır. Narkotik konusu sağlık, sosyal, kültürel, ekonomik gibi birçok başlığı etrafında toplamaktadır. Bu başlıkların her biri refah toplumlar için önde gelen yegâne unsurlardır. Sağlık unsuru toplumun yaşlanma süresi, yaş oranına göre ölüm oranlarının değişkenliği gibi etmenleri içerisinde barındırırken, sosyal unsuru toplumun psikolojisi, davranışları, huzuru gibi konuları kapsamaktadır. Kültürel çerçevede bakıldığında örf ve geleneklerin önemi, toplumun bakış açısı gibi hususlar ön plana çıkarken, ekonomik bakımdan gayri safi milli hasılamız, ülke içerisindeki vergi ve devletin ve milletin ihya olması için önemli olan gelir kaynaklarını vurgulayabiliriz. Terör unsuru ele alındığında Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin içeride ve dışarıda sağlaması gereken güvenliğinin önemi vurgulanmaktadır. Bu araştırmada narkotik unsurların insan hayatına yapacağı zararlar ele alınırken asıl hedef, terör örgütü olup narkotik madde ve malzemelerin ticaretini yaparak elde edilen gelirlerle finans sağlayıp terör faaliyetlerine hız kazandırmaya çalışan grupları ve bu terör örgütleriyle yapılan mücadeleyi ortaya koyarak bu konudaki literatüre katkı sunmak

ve yapılan çalışmaların önemini ve etkisini ortaya koymaktır. Zira narko terörizm ülkelerin önlem alması gereken önemli bir konudur ve bu konu ülkenin bütün yapı taşlarını etkilediği gibi güvenlik ve bu güvenliğin paydaşları olan toplumun refahını, ekonomik düzenini ve sosyal hayatını doğrudan etkilemektedir.

1.3 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, Türkiye'nin narko terörizmle nasıl mücadele ettiği, bu mücadelede hangi kurum ve kuruluşların etkin rol oynadığı ve hangi politika ve stratejileri uyguladıkları temel konularına değinmekte olup araştırma sadece Türkiye'nin bu sorunla mücadelesine odaklanmıştır. Araştırmada her ne kadar uluslararası kurum ve kuruluşlar ile uluslararası sözleşmelerden bahsedilse de araştırmanın kapsamı Türkiye ile sınırlıdır. Öte yandan Türkiye'nin gündemini meşgul eden işsizlik, enflasyon, gelirin adaletsiz dağılımı, doğum oranlarının düşüklüğü, doğal afetler, göç gibi önemli başka sorunlar olsa da bu araştırma, toplumun karşı karşıya kaldığı en ciddi sorunlardan olan ve giderek ciddileşen uyuşturucu madde imali, ticareti ve bağımlılığı konusu ile sınırlıdır. Ayrıca bu araştırmada kullanılan veri kaynakları kurum ve kuruluşların kamuoyu ile paylaştığı resmi dokümanlar, medya haberleri ve literatürden elde edilen bulgularla sınırlı olup bu araştırma kapsamında bir saha araştırması yapılmamıştır. Zira uyuşturucu imali, ticareti ve bağımlılığının kriminal bir durum olması, kimi durumlarda kişisel verilerin gizliliğini gerektirmesi, bazı verilerin şahıslarla paylaşılmaması veya elde edilmesinin güç olması gibi nedenlerle bu araştırma kapsamında bir anket, mülakat ya da odak grup görüşmesi gerçekleştirilmemiştir.

1.4 Araştırma Sorusu

Bu araştırmanın odak noktası gösterilen mücadeleye rağmen Türkiye'de ciddi bir sorun olan uyuşturucu konusu olup araştırmada "Türkiye'de giderek ciddileşen uyuşturucu imali, ticareti ve bağımlılığı sorunuyla mücadelede kurum ve kuruluşların uyguladığı kamu politikalarının ne derece etkindir?" sorusuna cevap aranmaktadır.

1.5 Araştırma Yöntemi

Araştırma yöntemi literatür taramasıdır. Bu kapsamda narko terörizm faaliyetleri ve kara para aklanması ile ilgili makalelerden kitap ve araştırmalardan yararlanılmıştır. EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı altında görev yapan Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM) kaynaklarından yapılan çalışmaların güncel verilerinden faydalanılmıştır. JGK'nın uyuşturucuyla mücadele konusundaki verilerine söz konusu kurumun internet adresinden ulaşılmıştır. Sağlık Bakanlığının ALO 191 resmi sitesi olan https://alo191.saglik.gov.tr/ üzerinden bağımlılık ile mücadelede ele alınması gereken bilgiler elde edilmiştir. Yeşilay'ın Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı ile eğitim dokümanları ve raporları ise resmi web sitesinden alınmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti Strateji ve Bütçe Başkanlığının yayımlamış olduğu Kalkınma Planlarından da yararlanılmıştır.

1.6 Araştırmanın Yapısı

Araştırma toplam dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde sırasıyla araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları, araştırma soruları ve araştırma yöntemine yer verilmiştir.

İkinci bölümde, bu tezde sık sık kullanılacak kavramlar incelenmekte olup terörizmin nedenleri, amaçları, türleri ve finansal kaynakları detaylı olarak ele alınmaktadır. Terörizmin pek çok nedeni olup bu çalışmada bu nedenler siyasal, ekonomik, sosyokültürel, psikolojik nedenler ve diğer nedenler başlıkları altında incelenmiştir. Ardından terörizmin amaçları ve türleri ele alınmış olup çok sayıda terörizm türü arasından en bilindikleri olan devlet terörizmi, etnik terörizm, ideolojik terörizm, din motifli terörizm, siber terörizm ve bu tez kapsamında sık sık ifade edilecek olan narko terörizm incelenmiştir. Terörizmin finans kaynakları alt başlığında ise silah kaçakçılığı, insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı, sigara kaçakçılığı, tarihi eser kaçakçılığı, fidye, haraç, sahtecilik, gasp ve soygun, bahis oyunları ve uyuşturucu kaçakçılığı olmak üzere en önemli gelir kaynakları incelenmiştir. Finans kaynağı olarak uyuşturucu kaçakçılığı bu tezin ana konusu olduğu için diğerlerine nazaran daha detaylı incelenmiş olup bu kısımda uyuşturucunun tanımından, tarihçesinden ve türlerinden de bahsedilmiştir.

Üçüncü bölümde, öncelikle dünyada terörizmin ve narko terörizmin ortaya çıkışı, gelişim ve oluşum aşamaları irdelenmektedir. Daha sonrasında ise dünyada narko terörizm ile mücadele rotaları, dünyada narko terörizm ile mücadeleye ilişkin mevzuat ve dünya çapında söz konusu sorunla mücadele eden en önemli kuruluşlar ele alınmaktadır.

Dördüncü bölümde ise Türkiye'de terörizm ve narko terörizmi ortaya çıkışı gelişimi, mücadele rotaları, mevzuatı ve mücadele eden kurumlar yer almaktadır. Bu başlık altında Türkiye'de narko terörizmle mücadelede yapılan politikalar ve stratejik çalışmalar ele alınmaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVEDE TERÖR, TERÖRİZM VE UYUŞTURUCU

Terör ve terörizm kavramları çok eski yüzyıllara dayanan kelime anlamına bakıldığında genel anlamda korku ve yıldırma gibi ifadelerin yerini tutmaktadır. Terör oluşumu mevcut otoritenin dışında yeni bir devlet dışı otorite kurma çalışması olarak tanımlanabilmektedir. Bu oluşturulmaya çalışılan otorite, toplumun sosyal, kültürel, eğitim, ekonomik ve güvenlik gibi ana yapı taşlarını etkilemeye çalışarak toplumun huzurunu etkilemektedir. Yüzyıllar öncesinden günümüze terör örgütlerinin oluşum şekli, yapısı değişerek gelmiştir. Terörizm kavramına kısaca baktığımızda bir suç türü üzerindeki oluşumu görebiliriz. Terör, toplumun yapısına ve kültürel dokusuna hasar verebilecek bir kavram olması sebebiyle bir ülkenin elzem olarak önem vermesi gereken bir konudur. Tezin bu bölümünde ilk olarak terör ve terörizm kavramları tanımlanarak, terörizmin nedenleri, amaçları ve türleri ele alınmakta, daha sonra ise terörizmin finansal kaynakları incelenerek bu kaynaklar arasında önemli bir gelir kaynağı olarak ön plana çıkan uyuşturucu madde konusuna değinilmektedir.

2.1 Terör Kavramı

Terör kavramı Türk Dil Kurumu Sözlüğünde, "karşı tarafa korku salma, cana kıyma, malı yakıp yıkma; yıldırı, tedhiş" olarak tanımlanmaktadır. Terör sözcüğü, şiddet ve siyasal şiddet kavramlarıyla da birlikte kullanılmaktadır. Sözcüğün yapısına bakıldığında yapısını Latince "terrere" kelimesinden alan terör ifadesi "korkudan sarsıntı geçirme" anlamına da gelmektedir. Fransızcada Petit Robert sözlüğünde "bir toplumda bir grubun halkın direnişini kırmak için meydana getirdiği ortak korku" anlamında da kullanılmaktadır Terör sözcüğünden ilk kez 1789 yılında yayımlanan Dictionnarire de I'Akademie Française isimli yazı ekinde bahsedilmiştir (Karaca ve Yüce, 2021, s. 28).

12.04.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 1. maddesine göre ise "Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasa'da belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye

düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir". Terör, mevcut düzeni bozmaya çalışan kişi ya da grupların ortak amaç edindikleri yapının başlangıç noktasıdır.

Terör kavramı, Fransız İhtilali'nde ortaya çıkarak günümüze gelmiştir. I. ve II. Dünya Savaşları sırasında geniş çaplı ve etkili terör eylemleri gerçekleştirilmiştir. İki dünya savaşı arası dönemde Almanya, İtalya ve Rusya gibi devletlerdeki ırkçı yönetimlerde devlet terörizmi zirve yapmıştır. Soğuk Savaş döneminde, özellikle ilk yarısında, terör devrimsel yan anlamını tekrar kazanmıştır. O zamanlar bu terim, aslında Avrupa yönetimlerine karşı 1940'ların sonlarında ve 1950'li yıllarda Orta Doğu, Afrika ve Asya'da ortaya çıkan çeşitli yerli milliyetçi ve sömürge karşıtı kümelerce sürdürülmüş olan şiddetli ayaklanmalara atıfta bulunmuştur (Hoffman, 2006, s. 5-16).

2.2 Terörizm Kavramı

Terörizm kavramı, siyasi bir hedefle terör yöntemlerinin sistemli, örgütlü ve daimi bir şekilde yapılmasını vizyon haline getirirken bu ifadelerle terör sözcüğünden ayrılmaktadır. Caşın'ın (2008, s. 37) ifadesiyle, "Terörizm kavramı savaş ve diplomasi ile elde edilemeyen sonuçları korkutmak ve itaat ettirmek için bir teoriye, felsefeye ve ideolojiye dayanılarak siyasi maksatlarla, iradi olarak terör ve şiddetin sistemli ve hesaplı bir şekilde kullanılmasıdır". Beşe'ye (2002, s. 24) göre ise terörizm, bireyler veya gruplar tarafından, yerleşik bir otorite adına ya da bu otoriteye karşı, eylemin esas mağdurlarından çok daha geniş bir hedef kitle üzerinde azami seviyede endişe ve korku yaratmak suretiyle, politik taleplerini kabul ettirmeye yönelik şiddet kullanımı ya da şiddet kullanma tehdidididir.

Terörizm kavramı, herhangi bir terör örgütünün devlet dışı bir otorite oluşturmaya çalışarak bir yapının finansal ve birçok oluşum unsurunun sistematik bir şekilde oluşturmasıyla ortaya çıkan bir kavramdır. I. ve II. Dünya Savaşlarının etkisiyle bir dönem etkisi azalan terörizm, II. Dünya Savaşı'ndan sonra tekrar artmaya başlamıştır.

1940’lardan sonra Orta Doğu, Afrika ve Asya’da sömürgecilik karşıtı başlatılan ayaklanmalar, gruplaşmalar artmıştır (Hoffman, 2006).

Terörle yapılan mücadelede üyeler arasındaki birliği sağlamak ve terörle mücadelede etkinliği artırmak için bir “Çerçeve Karar” alan AB ise terörizmi şu şekilde tanımlamaktadır (Kaya, 2005, s. 12–13).

“Her üye devlet, kendi ulusal hukukuna göre tanımlanmış olan doğaları ve bağlamları gereği;

- Halkı ciddi şekilde sindirme veya
- Bir devleti veya uluslararası örgütü bir eylemi işlemeye veya işlemekten kaçınmaya gayri meşru olarak zorlama veya
- Bir ülkenin veya uluslararası örgütün temel siyasi, anayasal, ekonomik veya sosyal yapılarını ciddi şekilde istikrarsızlaştırma veya yıkma amacıyla işlenen bir ülkeye veya uluslararası örgüte ciddi şekilde zarar verebilecek olan aşağıda (a) dan (i) ye kadarki fıkralarda belirtilen kasti eylemlerin terörist suçlar olarak sayılmasının sağlanması için gereken önlemleri alacaktır:
- (a) Ölüme sebebiyet verebilecek şekilde bir kişinin yaşamına saldırılar;
- (b) Bir kişinin fiziksel bütünlüğüne saldırılar;
- (c) Adam kaçırma ya da rehin alma;
- (d) Devlet ya da kamu imkânlarını, taşıma sistemlerini, bilgi sistemi de dâhil olmak üzere altyapı imkânlarını, kıta sahanlığı üzerindeki sabit platformları, insan yaşamını tehlikeye atma veya büyük ekonomik kayba yol açma ihtimalinde kamusal mekânı veya özel mülkiyeti geniş çaplı yok etmeye neden olma;
- (e) Uçaklar, gemiler ya da başka insan ve mal nakil araçlarını kaçırma;

- (f) Nükleer, biyolojik ya da kimyasal silahları ya da silah ve patlayıcıları üretme, bulundurma, edinme, nakil, sağlama ya da kullanma ile biyolojik ve kimyasal silahlara yönelik araştırma ve geliştirme;

- (g) İnsan hayatını tehlikeye atacak şekilde tehlikeli maddeleri ortama salma ya da yangın, sel baskını veya patlamalara neden olma;

- (h) İnsan hayatını tehlikeye atacak şekilde su, enerji veya diğer temel doğal kaynakların sunulmasına müdahale etme ya da bunu engelleme;

- (a)'dan (h)'ye kadarki fıkralarda sıralanan eylemlerden birini işleme tehdidinde bulunmak."

Terörizm, planlı ve örgütlü bir durumda yapılırken, yapısına bir itici faktörü eklemektedir. Terörizmin türleri olarak yer alan bu itici faktörlere etnik, dini, ideolojik, siber ve uyuşturucu terörizmi örnek verilebilir. Bir bakıma modern terörizm çeşitleri ve yöntemleri oluşmaktadır. Tayyar Arı'ya göre modern terörizmde, iyi korunan hedeflerden ziyade istasyonlar, tesisler ve insanlar hedef alınmaktadır. Modern terörizmin başka bir özelliği de yapılan eylemlerin hazırlık aşamalarında yüksek miktarda para, silah ve patlayıcıya gereksinim duyulmasıdır. Diğer bir özellik ise, modern terörizm yüksek bir örgütsel desteğe dayanmaktadır (Arı, 2004, s. 545). Güvenlik, devletler için her dönem önemli bir etken olurken bu yönde çalışmalar artırılmış ve gelişen teknoloji sonucu haberleşme ve ulaşım ağlarının kabiliyetinin yükselmesi ile son teknoloji silah ve mühimmat kullanılmaya başlanmıştır. Terörizm de bu gelişen teknolojiden payını alarak gelişmiş ve dönüşmüştür. Bunun örneklerinden biri olan siber terörizm ile terör örgütlerinin bulundukları yerden birçok kurumun internet ağını ele geçirdikleri bilinmektedir.

2.3 Terörizmin Nedenleri

Terörizmin oluşması için belirli bir devlet dışı otoritenin olması gerekmektedir. Terörizmin birçok nedeni olabildiği gibi her birinin etkisi bulunduğu coğrafi yapıya göre değişebilmektedir. Belirli bilinen ana nedenler içerisinde siyasal, ekonomik, sosyokültürel ve psikolojik nedenleri ile terörizm faaliyetleri ortaya çıkabilmektedir.

2.3.1 Siyasal Nedenler

Yerleşik bir devlet yapısının olmadığı, hükümetin yetkilerinin ve yönetiminin etkisiz kaldığı, siyasi partiler arasındaki uyuşmazlıklar, yasama, yürütme, yargı erklerinin ve kamu düzeninde oluşan yozlaşmalar iktidarın çağın gerisinde kalması gibi siyasal durumlarla oluşan terörizm çeşidi siyasal terörizm adlandırılmaktadır (Türkiye Barolar Birliği, 2006, s. 142–143).

Terörizmin amacı, ideolojik unsurunu öne çıkartarak kullanılan sistemi ortadan kaldırmaktır. Terörizmi ifade etmesi için şiddet ve belirli bir ideolojik unsur olması gerekir. Bu şekilde kendilerini bu fikir etrafında toplayarak karşı oldukları sisteme karşı terör faaliyetleri düzenlerler. Bakıldığında bu siyasal ideolojiler fikri, güçlü grupların terör örgütü faaliyetleri yürüten şahıslara mali destek ve yapay ideolojik fikirler yüklemesiyle terör gruplarını yönlendirir. Toplumun tüm kesimlerinin adil ve açık siyasi temsilinin sağlandığı ve temel insan hakları ile hukukun üstünlüğüne tam saygı gösteren istikrarlı, köklü demokrasiler, iç terörizmi önemli ölçüde daha az tecrübe etmektedir (Piccone, 2017, s. 4). Siyasal ideolojiler önemlidir, çünkü terör faaliyeti oluşturmaya çalışan şahıslar kulaktan dolma bilgilerle etraflarına şahıs toplamaya çalışırlar. Burada da toplulukların bilgili ve donanımlı olmaları büyük önem teşkil etmektedir.

2.3.2 Ekonomik Nedenler

Terörizm faaliyetlerinde ekonomik unsur önemli bir yer tutmaktadır. Terörizmin ekonomik nedenleri olarak işsizlik, gelir eşitsizliği gibi insanların yaşam kalitesini ciddi şekilde etkileyen etmenlerle birlikte terörizmin ekonomisi olan terör faaliyetlerini finanse edecek gelirlerin sağlanması temel nedenler arasındadır. Terör grupları, narkotik madde ve malzemelerin ticaretinden elde edilen ekonomik güç ile ömürlerini sürdürmektedir. Dolayısıyla buradaki mücadele büyük önem taşımaktadır. Özellikle ekonomik durumu iyi olmayan yerlerde ve toplumun bir kısmında daha etkin olmalarıyla üye ve destekçi sayılarının daha fazla olduğu görülmektedir. Bu terör örgütleri ekonomik şartları iyileştirme ve toplumu refaha ulaştırma iddiasında bulunarak maddi sıkıntılar yaşayan insanları kendi saflarına çekmeye çalışmaktadırlar.

Her örgütte olduğu gibi ekonomik kaynaklar bir terör grubunun devamlılığı için önemlidir, buradan yola çıkıldığında terör faaliyetlerini yürütmek için göçmen kaçakçılığı, fidye, haraç, gasp ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi suç teşkil eden eylemleri gerçekleştirmeye çaba gösterirler. Bu eylemleri gerçekleştirerek elde edilen ekonomik değeri terör faaliyetlerinde kullanıp terörizmi oluştururlar.

2.3.3 Sosyokültürel Nedenler

Sosyokültürel farklılıklar bir toplumun gelişmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Bilinçsiz bir toplumda güçlü grupların terör adı altında yapmaya çalıştıkları bölücü faaliyetlerden biri ise sosyokültürel nedenleri sebep göstermeye çalışmaktır. Terör grubu olarak değerlendirilen birçok örgüt sosyokültürel imajını kullanarak kendini maskelemektedir. Sosyokültürel olarak insanoğlu birçok ırk ve mezhepten oluşmaktadır. Bu insanlar yüzyıllarca yaşayarak uzun yıllar aynı topraklar üzerinde de yaşamlarını sürdürmektedirler. Burada terör grupları kendilerine bir sosyokültürel hedef oluşturarak terör faaliyetleri için insan toplamaya çalışmaktadırlar. Bilinçli toplum bu noktada önemli bir yer tutmaktadır. Toplumun, bilgili ve neden sonuç ilişkisi içerisinde araştırma ve öğrenme gibi özelliklerinin olması huzuru ve sükûneti bozacak eylemlerin oluşmasını önleyebilmektedir. İnsanların şiddete başvurarak kendi problemlerini kendilerinin çözmeye çalışmalarının en önemli sebebi, yetiştiği kültürün doğasında şiddetin var olmasıdır. Ülkenin yaşadığı negatif sosyal, ekonomik ve politik şartları değiştirmek için şiddet kullanmasının şart olduğuna inanarak terörist; suçsuz insanları öldürüp, kamu huzurunu ve nizamını bozarken kendisine dayatılmış ideolojilerin ve görüşlerin tesiri altında haklı bir mücadele verdiğini düşünür, amacına sadece şiddeti kullanarak ulaşabileceğine inanır (Acar, 2012, s. 155).

2.3.4 Psikolojik Nedenler

Psikolojik nedenler toplumu etkileyen başlıca sebepler arasında yer almaktadır. Psikoloji etmeni toplumun ruh sağlığıyla aynı doğrultudadır. Terör grupları kendilerini çaresiz ve mahzun göstererek yaptıkları terör faaliyetlerini haklı göstermek için sosyal medya, televizyon, radyo kanalları gibi iletişim cihazlarını kullanarak halkı manipüle etmeye çalışmaktadırlar. Psikolojik olarak terörizm, yönetimleri benimsememe, baskı,

şantaj gibi nedenleri ele alarak mevcut yönetime başkaldırma olarak tanımlanabilmektedir. Terörizm her ne kadar korku ve şiddet üzerine kurulu olsa da bu şiddet amaçsız ve rastgele değildir. Toplumsal yapının oluşumunu incelemek, terörün psikososyal etkilerini anlamak için öncelikli olarak önemlidir. Toplum, birçoğu yaşamları boyunca asla bir araya gelmeyecek olan binlerce ya da milyonlarca bireyin, aynı etnik, dini, ulusal ya da ideolojik gruba ait olmaya dayalı yoğun bir aidiyet duygusuyla birbirlerine bağlanmasıyla oluşmaktadır (Volkan, 2005). Terörizm, öncelikle teröristin amacını ve etkilediği kitlenin tepkilerini de incelemektedir. Birçok kaynağa bakıldığında terörizm fikrini benimsemeye çalışan insanların öç alma, etkin olma gibi konuları kendilerine motivasyon kaynağı yaptıkları da görülebilir. Yine bu insanlar üzerinde psikopati eğilimlerin olduğu saplantılı düşünceler gibi psikolojik problemleri olduğu anlaşılabilir.

2.4 Terörizmin Amaçları

Terörizm, kendi hedeflerini gerçekleştirmek için halkın içerisinde gruplar oluşturma, algı operasyonu yaratma gibi etmenleri kullanarak mevcut hükümeti ya da oluşumu yıkmaya çalışmaktadır. Temelde bunu yapmak için zor kullanma, şiddet, tehdit yollarını seçtiği görülebilir. Terörist grupların amaçlarından biri de korku hali yaratmaktır. Bu yöntem, vatandaşlarının huzurunu sağlama sorumluluğu bulunan hükümetlere karşı kullanılır ve böylece hükümetlerin işlevsiz kalması amaçlanır. Bu yüzdendir ki toplumu derinden sarsacak ve hükümeti çaresiz bırakacak olan kamu binalarını bombalamak, kalabalık mekânları silahla taramak vb. gibi eylemlere girişmektedirler (Korkmaz, 1999, s. 17). Bu yollarla hedef kitlesini büyüterek, ideolojik amaçlarını halk üzerinden etkin kılarak topluma kabul ettirmektedirler. Burada da mevcut halkı kazanmak için işsizlik, fakirlik, yaşam koşullarının düşüklüğü gibi durumları kendi lehlerine kullanırlar. Bir toplumun okuma yazma oranının yüksekliği ve bilinçli olması bu nedenlerle büyük önem arz etmektedir. Terörizm ya da her terör olayı kendine özel olup belli faktörlerin birbirleriyle etkileşmesiyle oluşmaktadır. Bu açıdan bakıldığında terörizm, "bir güvenlik sorunu olmanın çok ötesinde, toplumsal yapıda, siyasal kültürde; kamu yönetiminde, eğitimde ve ekonomik yapıda derin kökleri bulunan bir toplumsal bunalım durumunun adıdır" (Ozankaya, 1980, s. 52). Terör grupları kendi ideolojik olarak benimsedikleri fikir ve

anlayışları mevcut yönetimin kötü olduğu halkı sefalete götürdüğü gibi anlayışla kendilerine bu durumdan halkı kurtarmayı amaç edindikleri ve bunu da tanrının öğretisi olarak gördükleri söylenebilir.

Terörizmin önemli amaçlarından biri de propagandalarını halkın psikolojik olarak kabullenmesi ve bu hayali fikirlerin onlara doğru gelerek toplu eylem yapmaya yönlendirmesidir. Bu husus önemlidir çünkü halka psikolojik olarak kendi fikirlerini benimsetmeye çalışan terör grupları bunu başarmaya çalıştığında devlet otoritesi bu tür yapılara karşı önlem alacak ve burada terör grupları otoritenin şiddet yanlısı olduğu vurgusu üzerinden amacına ulaşarak propaganda yapacaktır.

Terörizmin amaçlarından bir diğeri ise herhangi bir siyasi otoriteden güç alarak toplum içerisinde şiddet eylemleri ve bunun gibi toplumun huzurunu bozacak davranışlarda bulunarak halkı yıldırma çabasıdır. Terör faaliyetlerini gerçekleştirmeye çalışan örgütler mutlak suretle örgüt içerisinde silah, bakım, ikmal gibi örgütün devamlılığını sağlamak için finansal yeterliliğe sahip olmak zorundadırlar. Finansal desteği tarihi eser kaçakçılığı, insan ve göçmen ticareti, kara para, uyuşturucu kaçakçılığı gibi faaliyetlerle sağlayarak ayakta kalmaya çalışmaktadırlar. Politik olarak ele alındığında terörizm, yaptığı provokasyon ve eylem çalışmaları ile bir suç unsuru teşkil etmektedir. Fakat terörizm, aynı zamanda psikolojik bir savaş aracı olarak görülebilir. Hedefi, hemen ulaşılması değil, bunun yerine şiddet korkusunu kullanarak bir korku ve gerilim havası oluşturarak, bu duygusal oluşumun politik davranışları etkilemesini sağlamaktır. Bu bağlamda bakıldığında ise terörizm ilk olarak psikolojik bir taktiktir (Caşın, 2008, s. 412). Terörizm faaliyetleri yapan terör örgütleri ya da destekçileri yaşadıkları sistemde devletin kendilerine eşit haklar sunmadığını, diğer vatandaşlar arasında ayrımcılığa uğradıklarını ileri sürerek eylemlerini yapmaktadırlar. Var olmadığını savundukları haklarını alma mücadelesi için de ‘özgürlük savaşı’ adı altında eylemlerini gerçekleştirerek ulusal ve uluslararası alanda kendilerini mağdur ve haklı gösterme çabası içerisindedirler. Fakat detaylı incelendiğinde hakkını aradığını iddia eden bu örgütler diğer taraftan suçsuz pek çok insanı öldürmektedirler. Birbiri ile çelişen yargıları ile terör, bazı güçler tarafından fayda sağlamak ve çıkarlarını elde etmek maksadıyla kullanılmaktadır. Bu gibi durumlarda ise terörün

amaçları arasında, verilmediğini savundukları haklarını elde etmek için mücadele etme amacı da yer almaktadır (Bal, 2006).

2.5 Terörizmin Türleri

Terörizmin birden fazla türü olup çalışmanın bu bölümünde en bilinenler terörizm türleri olan etnik, ideolojik, din motifli, siber ve narko terörizm ele alınmıştır. Terörizm türleri yapıyı oluşturan fikirler ile coğrafi yapının etkilerine göre oluşabilmektedirler.

2.5.1 Etnik Terörizm

Etnik terörizm, terör örgütlerinin etnik kimlik üzerinden yürüttüğü ırkçı faaliyetlerdir. Bu terör örgütlerine Sri Lanka'da Tamil, Kuzey İrlanda'da IRA, İspanya'da ETA, Türkiye'de terör eylemleri düzenleyen PKK ve bir dönem terör faaliyetleri yapan ASALA örnek verilebilir. Etnik temelli olan terörizm yapılarının ortaya çıkışı 1900'lü yıllara dayanmakta olup şiddet seviyesi diğer terörizmin türlerine göre daha yüksektir. Etnik terör grupları, silahlı terör faaliyeti yürüterek baskı ve zorlama gibi şiddet güdümünde hareket ederek hedefine ulaşmaya çalışmaktadır. Bu şiddet temelli terör grupları sözde bağımsız bir devlet kurma gibi hedeflere yöneleceği gibi ülke içinde bir etnik grubun da ayrı statülere ulaşmasını sağlamayı kendilerine hedef olarak görebilmektedirler. Dünyada kendine ait bir devlete sahip olmadığını düşünen pek çok etnik kimlik bulunmaktadır. Bu gruplar farklı sebeplerle teröre yönelmekte, sınırları dâhilinde yaşadıkları devlete karşı bir tür kurtuluş savaşı gerekçesi ile ortaya çıkmaktadırlar. Bu nedenledir ki etnik temele dayalı terörde, diğer terör çeşitlerine göre daha fazla şiddet barındıran metotlar kullanılmaktadır denilebilir. Etnik terörün amaçlarının gerçekleşmesi oldukça güç olduğu için, amaçlarını elde etmek adına daha fazla şiddet kullanmayı denemektedirler (Baharçiçek, 2000, s. 14).

Etnik destekli terörizm, belirli bir etnik kimliğe sahip bireylerin ülke içerisinde birden fazla etnik ile birlikte yaşadıklarında toplum tarafından dışlandıklarını öne sürerek kendi sözde ulus devletlerini ortaya çıkarmak için yaptıkları şiddet eğilimli terör faaliyetleridir. Etnik terörizmi diğer terör örgütlerinden ayıran bir diğer temel özellik ise ortak fikirli, etnik anlamda aynı olan insanların bu terör grubunu oluşturmasıdır. Etnik terörizmde ideolojik ve dini motifli terör yerine temel amaç, bulundukları

ülkenin belirli bir bölgesinde çoğunluk olarak bulunan etnik nüfuslu toplumu ayırarak ülkeden ya başka ülkeye katmaya çalışmak ya da kendi çerçevelerinde bir ülke olmaktır.

2.5.2 İdeolojik Terörizm

Terörizmin sistematik ve planlı bir eylem olmasının kökeninde ideoloji vardır. İdeolojik terörizm yan dalı olarak şiddet odaklı eylemlerle hareket ederek yaptığı örgütsel faaliyetlerde sözde halkı uyandırmaya çalışma, korku ve baskılarla etraflarında örgütsel bir çevre oluşturmaya çalışırlar. Kullanma yerine ve şekillerine göre ideolojinin tanımı değişiklikler gösterebilmektedir. Her çeşit yapının bir ideolojisi olabilir, fakat terörizm içerisinde ele alacağımız ideoloji, var olan sistemi ortadan kaldırmak üzere siyasi bir fikir etrafında, belirli bir hedefe yönelik hareket eden bir düşünceyi ifade eder (Çağlar, 1997, s. 123). İdeolojik terörizmi diğer terör türlerinden ayıran en önemli özellik, halkın bilgi düzeyinin düşük olmasıdır. İdeoloji unsuru adı altında faaliyet gösteren terör örgütü olarak PKK örnek verilebilir. Terör örgütü, oluşturduğu ideolojik yapıyla örgüt üyelerine farkındalık oluşturarak bu fikirleri kabullendirme faaliyetleri yürütür. Yürütülen bu faaliyetlerle terör örgütü üyesi sorgulamadan, sadece verilen ideolojik yapıyı benimseyerek, bunun haricindeki tüm fikirlerin anlamsız olduğunu kabul ederler.

2.5.3 Din Motifli Terörizm

Din motifli terörizm, yapısının temeli bir dine dayanan terör örgütünün diğer dinlerin kötü olduğu ve hak olan yegâne dinin kendisi olduğuna inanıp etrafındakileri de buna inandırarak oluşturulan bir terörizm yapısıdır. Halkın kültür, örf gibi yapıtaşlarının yanında inanışıyla ayakta durduğu bir yapı vardır. Bu inanış halkın yaşam tarzını ve sosyal erklerini oluşturur. Cihat, şeriat, şehitlik, tekfir gibi konuların gruplar ve cemaatler vasıtasıyla farklı amaçlarla ifade edilmesi, toplumsal gruplar üzerinde algısal biçimlendirmeye sebep olmaktadır. Böylelikle, dini istismar eden radikal terör örgütleri hem dini motivasyonları kullanmakta hem de insanların duygularını sömürmektedirler (Çelik, 2015, s. 110). Din eksenli terörizmi anlamak için terörizmin amaçlarına bakmak gerekmektedir. Bu amaçların ilki ve en tehlikeli olanı, yeni ve daha

iyi bir dünya düzeni kurmak amacı ile dünya düzenini yıkmak, rasyonel düşünce ve müzakereleri ortadan kaldırmak için başvurulan "kıyamet terörizmidir". Bu terörizm, hem geleneksel dinlerde hem de değişik mezheplerde görülebilmektedir. İsrail'deki aşırı sağ Gush Eminium, Japonya'daki Aum Shinrikyo tarikatı bu tarz terörizme örnek verilebilir (Gregg, 2014, s. 39–40). Dini etmenlerin kullanılarak cihat anlayışının yanlış anlaşılması ve yorumlanması ile ortaya çıkan şiddete dayalı terör örgütleri dini kötüye kullanarak örgütlerinin orta noktası haline getirmeye çalışmaktadırlar. Dini terörizm faaliyeti yürüten terör grupları şiddet unsurunu ana etmen olarak ele alırken, son dönemlerde dijital platformları da kendilerine araç olarak kullanmaktadırlar. Bu terör gruplarına DAEŞ, Taliban ve Hizbullah örnek olarak gösterilebilir.

2.5.4 Siber Terörizm

Gelişen dünya ve teknolojilerin hızla artması, birçok iş ve işlemin sanal ortamda gerçekleştirilmesi, art niyetli gruplar tarafından ele geçirilebilir ya da manipüle edilebilir hale gelmesi ve bu konunun uluslararası olması siber terörizmi oluşturmaktadır. Siber terörizm, belirli bir sosyal amaca ulaşabilmek için bilgisayar veya bilgisayarın sistemlerini bireylere ve eşyalara karşı, bir yönetimi veya toplumu yıldırma, baskı altında tutma amacıyla kullanılmasıdır. Siber terörizm yoluyla ulusal finans sistemlerinin çökertilmesi, devlete ait gizli bilgilerin bu yolla elde edilmesi, resmi ve sivil internet sitelerinin çökertilmesi, insanlara ait hesapların ele geçirilmesi gibi birçok faaliyet icra edilebilmektedir (Şimşek, 2016, s. 325). Ana hedefi, bir kısım siyasi hedeflere ulaşmak olan insanların, elde ettikleri yeni teknolojik aletler ile terör eylemini uygulamak için yola çıkmış olmalarıdır. Böylelikle terörizmde felsefi olarak bir değişimden söz etmek zordur, fakat yöntemler ve araçlarda önemli değişimler meydana geldiği görülebilir. Siber terörizmin, araçları açısından ileri teknolojiyi ve bilgiyi kullanarak klasik terörizm açıklamasının yeni biçimiyle bir parçası olduğu ifade edilebilir (Özcan, 2002, s. 309). Siber terörizm, teknolojinin hızla arttığı bu dönemde kendisine farklı yollar bulabilirken bu ve bunun gibi konularla aktif mücadele büyük önem teşkil etmektedir. Siber terörizm, devletlerin internet ağlarına erişerek güvenlik sistemleri gizli dosyalar, planlar gibi bir devletin önemli yer tutan alanlarına etki edecektir. Devletler ve güçlü finans şirketleri kendi bünyelerine siber

güvenlik duvarı oluşturmaktadırlar. Siber terörizme örnek olarak DAEŞ terör örgütü verilebilirken, virüslere ise stuxnet, flame, gauss örnek verilebilir.

2.5.5 Narko Terörizm

Narko terörizm kavramı incelendiğinde köken olarak narko yani Yunanca kelime anlamı "uyku" anlamına gelmektedir. Narkotik kelimesi ise uyuşturucu anlamına gelmektedir. Narko terörizm afyon, kokain, esrar, haşhaş ve sentetik maddelerden elde edilen uyuşturucuların kullanımı, alımı, satımı ve dağıtımından elde edilen gelirler ile terör faaliyetleri yürüten gruplara kaynak olmaktadır.

Narko terörizm kavramı 1980'li yılların hemen başında Latin Amerika'da, uyuşturucu ağından kâr sağlayan suç örgütlerinin, güvenlik güçlerini ve sivilleri hedef alan terör eylemlerini anlatmak için kullanılmış ve 1983 yılında Peru Devlet Başkanı Fernando Belaúnde Terry'nin ülke içerisinde uyuşturucu satarak kâr elde edenleri ve devlet güçlerine karşı silahlı saldırılar düzenleyen bu grupları narko terörizm kavramı ile tanımlamıştır (Beers ve Taylor, 2002). Aynı zamanda Kolombiya'daki suç kartelleri de aktif uyuşturucu gelirleri elde edip çeteleşerek büyük önemde güvenlik tehdidi oluşturuyorlardı. Kolombiya'da faaliyet gösteren Medellin karteli 1993 yılına kadar aktif ve güçlü bir şekilde hareket etmiş, bu yıl sonrasında çıkartılan bir kanun ile çökertilmiştir. Meksika kartelleri de narko terörizmin oluşturduğu tehditleri daha fazla gözler önüne sermiştir. Zira 2000'li yıllara gelindiğinde kolluk kuvvetlerine ve kendi aralarındaki çatışmalarda rakiplerine karşı üstünlük kurabilmek için hem Meksika ordusundan hem de komşu ülkelerden eski ve mevcut özel harekât birimleri mensuplarını devşirmeye başlamıştır. Devlet içerisinde terör yapılanması oluşturarak yapılan uyuşturucu trafiğinin önü açılmaya çalışılmıştır. Körfez Kartelinin silahlı kanadı olarak ortaya çıkan Los Zetas adlı grup, 2008'den itibaren kendi başına bir kartele dönüşmüş ve zamanla insan kaçakçılığından silah kaçakçılığına, kontrol ettiği bölgelerdeki işletmelerden haraç kesmekten kaçak petrol ihracatına kadar varan örgütsel faaliyetler yürütmüşlerdir (Correa-Cabrera, 2017).

Narko terörizm, Orta Doğu'da ise El Kaide, Taliban, PKK gibi terör örgütlerinin ana finansman kaynağı olmuştur. Zira uyuşturucu kaçakçılığı, nakliyesi bakımından daha

az yer kaplaması ve saklanmasının daha kolay olması gibi sebeplerle göçmen, hayvan, silah, akaryakıt ve tütün kaçakçılığından daha az riskli olup yüksek kazanç getirici bir faaliyettir.

2.6 Terörizmin Finansal Kaynakları

Terörizmin oluşması her ne kadar birden fazla farklı etmene dayansa da ayakta kalması ve devamlılığı için her örgüt finansal kaynağa ihtiyaç duymaktadır. Finans kaynağı bir terör örgütü için silah, gıda, barınma gibi birçok ihtiyacı karşılayıcı ekonomik bir noktadır. Terör örgütünün finansal kaynakları ele alındığında silah, insan ticareti ve göçmen, tarihi eser ve uyuşturucu kaçakçılığı en bilinen finansman kaynaklarındandır.

2.6.1 Silah Kaçakçılığı

Silah kaçakçılığı, tarihsel süreçlerin hemen her döneminde terörün finans kaynaklarından biri olmuştur. Getirisinin yüksek olması sebebiyle birçok terör örgütünün tercih ettiği, ayrıca alan terör gruplarının da yeni teknolojiye uygun olması nedeniyle çokça tercih edilen bir terör finansman kaynağıdır. Silah kaçakçılığı savaş ortamlarında daha çok artmaktadır. Nükleer silah yapımında kullanılan maddelerin kaçakçılığı da önemli bir kaynak haline gelmektedir. Nükleer silah yapımında kullanılan maddelerin milyon dolarlarla alıcı bulması, organize suç örgütlerinin yanında terör örgütleri de bu tarafa yönelmişlerdir (Aykın ve Sözmen, 2009, s. 15). Silah kaçakçılığı terör gruplarına, kolay paraya ulaşım, geniş ağ sağlayabilme kapasitesi ve uluslararası piyasada kendilerini tanıtabilme gibi avantajlar sağlamaktadır.

2.6.2 İnsan Ticareti ve Göçmen Kaçakçılığı

Gelişmemiş ülkelerde bulunan insanlar barınma, yemek, güvenlik ve daha iyi bir hayat şansına sahip olabilmek için refahın daha yüksek olduğu ülkelere göç etmektedirler. Göçmenler gitmek istedikleri ülkelerin göçmen kabul etmediği durumlarda ülkelere kaçak yollarla girmeye çalışmaktadırlar. Göç alan ülkelerin yaptığı çalışmalarla bu ülkelere girmek isteyen göçmenlerin kısıtlanması ve belirli koşulların sağlanması için yapılan politikalarla göçmen nüfusu azalmış ancak ülkeler göçmen kaçakçılığıyla

mücadele etmek durumunda kalmıştır. PKK, DAEŞ, El-Kaide gibi örgütlerin yanı sıra birçok terör örgütünün göçmen kaçakçılığı faaliyetleri yaparak kazanç sağladığı ve bu finansman ile örgütsel faaliyetler yaptıkları bilinmektedir. 12.10.2004 tarihli ve 5237 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğü giren Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) göçmen kaçakçılığı suçu ele alınarak, ülkemizde terörizmin kullandığı bir finansal kaynak olmasının önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

2.6.3 Tarihi Eser Kaçakçılığı

Tarihi eser kaçakçılığı, terör finansmanında önemli bir yer tutmaktadır. Terör örgütlerinin temel amaçlarından biri olan finansal kazancın yüksek getirilerle sağlanabildiği bir dal olan tarihi eser kaçakçılığına talebin yüksek olduğu bilinmektedir. Tarihi eser kaçakçılığında yakın coğrafyamızda Suriye, Irak, İran gibi ülkelerde terör faaliyetlerinde bulunan DAEŞ terör örgütünün yapmış olduğu kazılarla tarihi eserleri Amerika Birleşik Devletleri (ABD) gibi ülkelere ve organize suç çetelerine satarak örgüt içerisine finansman kaynağı sağladığı bilinmektedir.

Şekil 2.1 IŞİD terör örgütünün yıktığı önemli miras alanları (Seçkin, 2015)

DAEŞ terör örgütünün Orta Doğu coğrafyasında oluşturmaya çalıştığı korku politikası ile arka planında yapmış olduğu tarihi eser kaçakçılığı hız kazanmış ve örgütün finansmanına yukarı yönde ivme kazandırmıştır. DAEŞ terör örgütü yapmış olduğu bu terör faaliyetiyle Orta Doğu'da bulunan antik eser ve kalıntıların yok olmasına sebep olurken, coğrafyada bulunan kültürü kimliksizleştirerek yok etmektedir. Tarihi eser kaçakçılığı her ne kadar finansal açıdan büyük miktarda kazanç sağlasa da kaçakçılığın yapıldığı bölgede büyük bir tarihi soykırıma neden olmaktadır. Dünyanın birçok yerinde koleksiyonerlerin ilgi odağı olan bu finansal terörizm yöntemi, tarihi esere talebin yüksek olması sebebiyle terör örgütleri tarafından çokça kullanılmaktadır.

2.6.4 Uyuşturucu Kaçakçılığı

Uyuşturucu maddelerin, ekildikleri üretim yerlerinden talep olan tüketim yerlerine doğru yapılan transit nakil işlemlerinin her türlüsü uyuşturucu kaçakçılığı başlığı altında yer almaktadır. Uyuşturucu kaçakçılığı yapan terör örgütleri dağıtım yaptıkları ağlarda mevcut varlıklarını korumak için ve daha fazla uyuşturucu kaynaklı finans elde etmek için çeşitli metotlar ve rakiplerine karşı yok etme politikaları uygulamaktadırlar. Uyuşturucu kaçakçılığının sürdürülebilir olması, kaynağının yenilenebilir olması bu kaçakçılık türünün terör örgütleri tarafından diğer kaçakçılık türlerine göre daha fazla tercih edilebilir olmasına neden olmaktadır. Bu çerçevede, başta PKK olmak üzere, terör örgütlerinin gelirlerinin büyük bölümünün, özellikle Avrupa ülkelerine yönelik olarak gerçekleştirilen uyuşturucu madde kaçakçılığından elde edildiği bilinen bir husustur. Küresel çapta gelişmeler ile doğrudan ilişkili olarak, kolluk kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen kokain yakalanmasında da doğru orantılı olarak bir artış bulunmaktadır. Özellikle Avrupa ve Amerika'daki yüklü miktarlardaki yakalanmalar kaçakçıları başka rotalara yönlendirmiştir. Bu da Türkiye üzerinden, özellikle Avrupa'ya amaçlanan kokain kaçakçılık denemelerinde artışa yol açmıştır.

Uyuşturucu kaçakçılığında dijitalleşen dünyanın da büyük bir payı vardır. Terör örgütleri internet, cep telefonu gibi daha birçok dijital materyallerle iletişim sağlayarak uyuşturucu kaçakçılığındaki etkinliklerini artırmaktadır. Uyuşturucu kaçakçılığında kullanılan yöntemler olarak genellikle otomobil ve otobüslerde karton kutu veya valizlerde ya da tır gibi araçlarda özel bölmeler yapılarak uyuşturucu madde

taşınmaktadır. Burada da kolluk kuvvetlerinin özel eğitimli narkotik köpeklerinin yeri çok önemlidir.

2.7 Uyuşturucu Madde Kavramı

Çağlar öncesinden bu yana insanlar acılarını dindirmek, hastalıklarını iyileştirmek, korkularını gidermek, haz almak gibi nedenlerle uyuşturucu, uyarıcı, hallüsinojeniki psikotropik maddelere yönelmişlerdir (Günal, 1976, s. 29). Uyuşturucu insan bedenine haz alma, bağımlılık gibi etkilerde bulunarak doğrudan sinir sistemine etki etmektedir. Uyuşturucu madde, sinir sistemine etki ettiğinde bağımlılığı yüksek olmakla birlikte kişinin zarar görmesine rağmen bırakamadığı, yüksek bağımlılık içermesi nedeniyle kişinin bünyesinin buna alışarak daha yüksek dozları istemesiyle ilerleyen genel bir kullanım aşaması içermektedir. Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezi (AMATEM) tarafından yapılan tanımlamaya göre, beyin işlevlerini ve bedensel yapıları etkileyerek zamanla organlarda kalıcı değişikliklere yol açarak davranış ve ruhsal bozukluklar oluşturan yasal olan ya da olmayan tüm bağımlılık yapan maddeler uyuşturucu maddedir. Uyuşturucu maddesi sağlık alanında da birçok dalda kullanılmaktadır. Morfin, anti deprasanlar, ağrı kesiciler gibi birçok önemli yerde kullanılmaktadır (AMATEM, 2016).

2.7.1 Uyuşturucunun Tarihçesi

Uyuşturucu, çağlar boyu tüketilen, bulunduğu bilinçten farklı bir bilinç oluşturduğu için birçok uygarlığın kullandığı, beyin işlev ve fonksiyonlarını önemli düzeyde etkileyen bir maddedir. Aztek ve Maya uygarlıklarının halusinojenik maddeler içeren mantarları şamanik törenlerde kullandığı bilinmektedir. Psikoaktif bir madde olan amanita muscaria da Asya kıtasında kullanılan bir mantar cinsidir. Kokain, Güney Amerika yerlileri tarafından doğa koşullarına karşı, uzun yaya yolculuklarında açlığa ve yorgunluklara karşı bugün bile kullanıldığı bilinmektedir. 3000 yıllık geçmişe sahip Hindu metinlerinde esrar kutsal bir yere oturtulmaktaydı. Eski Roma ve Yunan'da afyon birçok hastalığın tedavisinde ve çok ağlayan çocukların susturulması gibi durumlarda da kullanılmıştır. Bu maddelerin milattan önce Mısır, Pers ve Hint uygarlıklarında kullanıldığı da bilinmektedir. Mezopotamya'da da Asur ve Sümerler

ile ilgili kayıtlarda afyon ve kenevir ekiminden bahsedilmektedir. Bu maddeler Tanrısal ve kutsal otlardı. Moğol, Türk ve Sibirya bölgelerindeki Şaman törenlerinde bu maddelerin kullanıldığına ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Çin'de ise 10. yüzyılda bu maddelerin kullanıldığına ilişkin bilgiler mevcuttur (Ögel, 1997).

2.7.2 Uyuşturucunun Türleri

Uyuşturucu maddeler ile ilgili ilk sınıflandırmanın 1924 yılında Berlinli Farmakalog Louis Lewin tarafından yapılmış olduğu kabul edilmektedir. Lewin, bu çalışmasında bağımlılık yapan ilaçları, fizyolojik etkilerine göre ayırarak, klinikte geçerli olacak bir biçimde ele almıştır (Günal, 1976, s. 16). Buna göre bağımlılık yapan ilaçlar; keyif vericiler (euphorica), hayal gördürenler (phantastica), sarhoşluk verenler (inebrianta), uyku verenler (hypnotica) ve uyarıcılardan (excitantia) oluşmaktadır. Bununla birlikte uyuşturucu maddelerin sınıflandırılmasında en temel ölçüt uyuşturucu maddenin elde edilişine göre ayrılmasıdır. Doğal uyuşturucu maddeler bitkilerden elde edilirken, sentetik uyuşturucu maddeler ise laboratuvar ortamında bir takım kimyasal süreçlerden sonra ortaya çıkmaktadır.

Şekil 2.2 Uyuşturucu türleri (Kocaeli Valiliği, 2020)

2.7.2.1 Doğal uyuşturucu ve uyarıcı maddeler

2.7.2.1.1 Afyon

Afyon veya afyon sakızı haşhaş kapsüllerinin çizilmesiyle sızan, süte benzer özsuyunun toplanmasıyla elde edilen uyuşturucu maddedir. Haşhaş kapsülleri uygun olgunlukta oldukları zamanda çizilir, çiziklerden sızan sıvı pıhtılaşır ve özel bıçaklarla alınır. Kapsülden sızan sıvının rengi havanın etkisiyle koyu kahverengi olur. İşte bu maddeye afyon veya afyon sakızı adı verilir. Afyon kullanımında, kişide soluk yüz, düşük tansiyon, yavaş nabız, iştahsızlık, gibi fiziksel etkilerin yanında; amaçsızlık, ilgisizlik, dikkat dağınıklığı psikolojik etkiler gözlemlenir (Günal, 1976, s. 20). Ham afyon işlendikten sonra tüketilebilmesi için pişirme ve mayalama gibi basit işlemlerden geçerek kullanılabilmektedir. Afyonun bağımlılık oranı yüksek olup iki hafta gibi kısa sürede bağımlılık yapabilir.

2.7.2.1.2 Morfin

Afyonun en önemli alkaloiti olan morfin, 1803'de 21 yaşındaki bir eczacı olan Adam Sertürner tarafından bulunmuştur. Adını Yunan Tanrısı "Morpheus"dan almaktadır (Günal, 1976, s. 20). Morfinin afyondan daha etkili bir yapısı olup bağımlılığı da yüksektir. Morfin bazı kimyasal işlemlerden geçtikten sonra ilk dönüştüğü hal "bazmorfin"dir. Bazmorfin de yine farklı kimyasal süreçlerden geçirilerek "morfin" elde edilmektedir. Morfin sülfat, beyaz renkte ve yumuşak bir maddedir. Su içinde %15 oranında ve alkol ve eterde daha düşük oranda erimektedir. Morfin hidroklorür, beyaz renktedir ve ince uzun kristaller şeklindedir. Su içinde %25 oranında alkol ve gliserinde ise daha yüksek oranlarda erimektedir (Tuncer, 2011, s. 10). Morfin kullanıldığında ilk başta insan üzerinde gevşeme, rahatlık, uyku hali gibi etkileri olmaktadır. Fazla kullanımda öldürücü etkisi olup damar yoluyla ya da hap şeklinde alınmaktadır.

2.7.2.1.3 Eroin

Eroin bazmorfinin bazı kimyasal süreçlere tabi tutularak elde edilen bağımlılık oranının çok yüksek olduğu bir uyuşturucu maddedir. Beyaz, kokusuz ve acımsı bir

tadı vardır ve görünümü nişastaya benzemektedir. Saf eroin suda ve alkolde eriyen bir özelliğe sahiptir (Tuncer, 2011, s. 11). Eroin kullanımı kişide coşku, sevinç gibi kendisini iyi hissettiği ruhsal etkiler göstererek ağrı hissini azaltıp geçici olarak his kaybı oluşturmaktadır. Eroin damardan alındığında doğrudan vücuda etki ettiği için bu yöntem kullanıcılar tarafından daha çok tercih edilmektedir. Ancak damar yoluyla alan kişilerde uygun hijyenik koşullar olmadığında enfeksiyon ve ölüm riski kaçınılmazdır. Eroin birçok aşamadan geçerek üretildiği için diğer uyuşturucu maddelerden daha kıymetli kabul edilmektedir.

2.7.2.1.4 Kokain

Kokain, koka yaprağında bulunan alkaloidlerden elde edilen maddelerle oluşan bir uyuşturucudur. Koka bitkisi 1-2 metre boy uzunluğunda çalı görünümlü küçük sarı çiçekli meyvesi kiraza benzeyen bir bitkidir. Kokain, merkezi sinir sistemini uyararak göz bebeklerinde büyüme, kalp atış hızında artış ve vücut sıcaklığını etkilemektedir. Genel olarak Kolombiya, Peru ve Bolivya'da yetiştirilmektedir. Kokain kullanan kişilerde enerji ve dikkat düzeyinin yükselmesi görülür. Kokain kullanımının artması veya kullanımının sıklaşmasıyla kişide duygu durumu bozukluğu, ruhsal bozukluklar, anksiyete, Alzheimer, sadist davranışlar ve korkulu rüyalar görme gibi konular artış gösterebilir (Ögel, t.y. a).

2.7.2.1.5 Crack

Crack maddesi "soda" olarak bildiğimiz "sodyum bikarbonat" maddesi ve kimyasal bir madde olan "hidroklit" maddesinin bir araya gelmesiyle oluşur. Solunum yoluyla alınabilen bu maddenin bağımlılık oranı çok yüksektir. Madde kullanımı akabinde kişide aşırı hareketlilik, iştahsızlık ve kilo kaybı görülür. Maliyeti ucuz olması sebebiyle tercih oranı yüksek olan bu maddenin kullanım oranı yüksektir, ölüm oranı da bununla doğru orantılıdır (Ögel, t.y. b).

2.7.2.1.6 Esrar

Esrar, hint kenevirinin işlenmemiş saf halidir ve ulaşımı kolay olması sebebiyle dünya çapında yoğun şekilde ilgi gösterilen uyuşturucu bir maddedir. Esrarın çeşidinin bu

kadar farklı olması, hint kenevirinin gövdesi, yaprakları ve reçinesinde etken maddesinin farklı oranlarda bulunmasından kaynaklanmaktadır. Esrar maddesinin içerisinde bulunan tetrahidrokannabiol maddesi kişiye rahatlama ve mutluluk hali vererek gevşemesini sağlamaktadır. Kullanan kişilerde hafıza düşüklüğü, boğazda yanma hissi, göğüs rahatsızlıkları, akciğer enfeksiyonu gibi birçok rahatsızlığa sebep olmaktadır. Yapılan araştırmalara göre, esrar kullananların akciğer kanseri olma ihtimali diğer uyuşturucu maddeleri kullananlara göre daha yüksektir. Kişiler bu maddeyi genellikle sigara şeklinde ya da yaprağını çiğneyerek tüketmektedir. Hint keneviri bitkisinin yetiştirilmesi zorlu doğa şartlarına rağmen yapılabildiği için kullanım yoğunluğu diğer uyuşturucu maddelere göre fazladır (Ögel, t.y. c).

2.7.2.1.7 Kubar esrar (Marihuana)

Kubar esrar ya da marihuana, esrarın toz haline getirilerek sigara, puro ve pipo gibi araçlarla kullanılmasıdır. Kubar esrar tüketen kişilerde, solunum yolu sıkıntılarına, akciğer kanseri gibi ciddi rahatsızlıklara yol açmaktadır. Erkek kullanıcılarda sperm sayısında ve hareketliğinde azalma gözlemlenirken, kadın kullanıcılarda doğurganlığı olumsuz etkilemektedir. Diğer uyuşturucu maddelere göre kubar esrara olan ulaşımın daha kolay olması bu maddenin kullanım tercihini arttırmaktadır (Ögel, t.y. c).

2.7.2.2 Sentetik uyuşturucu ve uyarıcı maddeler

2.7.2.2.1 Barbitüratlar

Barbitüratlar uzun yıllar önce keşfedilerek günümüze kadar ulaşmış olup, hekim tarafından hastayı sakinleştirmek veya uyutmak amaçlı verilebilmektedir. Barbitüratlar kullanıcı kişiler tarafından çok az miktarlarda alınarak tüketilmekte olup, 1 gram üzerindeki alımlarda ölüme sebebiyet verebilmektedir. Barbitürat, kullanan kişilere keyif ve sakinlik verirken, bu madde kullanılmadığında ise sıkıntı, huzursuzluk, ellerde titreme, kalpte ritim bozukluğu gibi durumlara sebep olmaktadır (Yaşar, 2015, s. 35).

2.7.2.2.2 Benzodiazepinler

Benzodizepinler, kullanıcılarda doğrudan merkezi sinir sistemine etki etmesinden kaynaklı mutluluk verici, rahatlatıcı ve yatıştırıcı etkiler göstermektedir. Özel reçete ile satılan ilaçlar, içerisinde bulunan bu madde sıklıkla kullanımda ağızda kuruma, uyku hali, solunum bozukluğu ve komaya yol açabilmektedir. Kullanıcılarının bu maddeyi bırakması halinde büyük oranda yoksunluk içerisine düştükleri bilinmektedir (Özmen, 2009, s. 17).

2.7.2.2.3 Amfetaminler

Amfetaminler günümüzde yoğun şekilde kullanılan uyuşturucu maddeleridir. Hiperaktivite ve obezite tedavilerinde, depresyon ve psikolojik rahatsızlıkların tedavisinde yoğun olarak kullanılan bir maddedir. Amfetaminler çeşitli kimyasal tepkimelerden geçirilerek metamfetamin şeklinde veya farklı türev hallerinde uyuşturucu madde olarak kullanılabilmektedir. Metamfetamin ağızdan, solunum yoluyla ya da damar yoluyla alınabilmektedir. Kullanıcılarda ajitasyon, masumluk gibi davranış halleriyle kendisini gösterebilir. Metamfetamin kullanıcılarında tansiyon yüksekliği, kalp rahatsızlıkları, hayaller görme, ateş yüksekliği, baş dönmesi, paranoya ve şiddet eylemleri sıklıkla görülen yan etkilerdir. Metamfetamin, kullanıcıları arasında ice, speed ya da crystal isimleriyle kullanılmaktadır (Sınar, 2015, s. 10).

2.7.2.2.4 Captagon

Captagon üretiminde ilk aşama “fenetylline” maddesinin imali; ikinci aşamaysa bu maddenin tablet haline getirilme sürecidir. Araştırmalara göre yasal olmayan bu hapların imali, laboratuvar şartlarında imal edilebilen etken maddenin uzman olmayan şahıslarca üretilmesi zor olduğundan, üretilmiş “fenetylen”in alınması ve bunu tablet haline getirmek şeklinde olmaktadır (Özmen, 2009, s. 20). Daha çok performans artırıcı olarak kullanılan bu ürün kalp krizine yola açarak ölüme sebebiyet vermektedir.

2.7.2.2.5 Ekstazi

Amfetaminin bir türevi olan ekstazi genel olarak ağız yoluyla alınan bir uyuşturucu maddedir. Üzerinde kuş, fil gibi hayvan türlerinin bulunduğu haplardan oluşur. Tablet olarak kullanımın yanı sıra toz veya sıvı halde de tüketilebilmektedir. Ekstazi kullanımında geçici olarak enerji artışı, sosyal ortamlarda özgüven artışı ve iletişim becerilerinde gelişme görülmektedir. Yoğun kullanımında ağızda kuruluk, mide bulantısı, kalp ritim bozukluğu, panik atak gibi yan etkiler görülebilmektedir. 1921'de dünyada böcek sokmalarının tedavisinde kullanılmak üzere ilaç olarak geliştirilen ekstazi maddesinin uyuşturucu madde olarak kullanımının 1985 yılında başladığı kayıtlara geçmiştir. Bu maddenin imalinde başı çeken ülkeler Belçika ve Hollanda'dır. Ülkemizde, ekstazi maddesine erişim çoğunlukla dünya çapında ekstazi pazarına sahip olan ülkeler içerisinde Belçika'dan ve Hollanda'dan sağlanmaktadır. (Özmen, 2009, s. 20)

2.7.2.2.6 Bonzai

Bonzai bitkisinin yapraklarıyla sentezlenerek elde edilen bu maddenin bağımlılık oranının yüksek olduğu bilinmektedir. Bonzai kullanan kişilerde kalp rahatsızlıkları ve ciddi nörolojik rahatsızlıklar görülebilmektedir. Kullanan kişilerde ajitasyon davranışları, sanrı görme gibi etkiler gösterirken terleme, mide bulantısı, göğüs ağrısı ve kalpte ritim bozukluğu gibi rahatsızlıklara da sebebiyet verebilmektedir (Koptagel, 1981, s. 1047).

2.7.2.2.7 LSD

İngilizcede Lysergic Acid Diethylamide olarak tanımlanan bu madde, hallusinojenik özellikte bir uyuşturucudur. Suda çözünebilen bu madde, beyaz, tatsız ve kokusuzdur (Uzuntok, 2008, s. 40). LSD maddesinin dış kısmı mor iç kısmı ise açık mor renklere sahiptir. Kullanan kişilerde yoğun halüsinasyon ve etraflarındaki nesneleri hareketli görme gibi bir çok nörolojik beyin yapısını etkileme özelliği vardır. Kişilerin kullanımında keyif ve rahatlama veren bu madde sürekli kullanımda sanrılar görme ve şizofreni gibi hastalıklara sebep olabilmektedir.

3. DÜNYADA TERÖRİZM VE NARKO TERÖRİZM

Dünyada terörizmin ortaya çıkışının çok eski yıllara dayandığı bilinmektedir. Terörizmin yapısı ve şekli, ortaya çıktığı günden bugüne çeşitli pek çok faktörün etkisiyle değişmiştir. Bu nedenle, çalışmanın bu bölümünde önce dünyada terörizmin ortaya çıkışı ve gelişimi, ardından ise narko terörizmin ortaya çıkışı ve gelişimi incelenmekte, daha sonra ise narko terörizmle mücadele rotalarına göz atılmakta ve narko terörizmle mücadele için oluşturulmuş uluslararası sözleşmeler ile uluslararası kuruluşlar ele alınmaktadır.

3.1 Dünyada Terörizmin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Terörizm, her türlü otoriteyi zayıflatmak ve yıkmak gibi faaliyetlerde bulunmaya çalışan topluluklar olarak ifade edilmektedir. Eski dönemlere bakıldığında Filistin Devleti'nin olduğu yerde sicarii'lerin örgüt kurarak yaptığı eylemler vardır. Daha yakın tarihlerde ise Hasan Sabbah'ın yönettiği haşhaşiler örgütünü ve tarihteki yaptıkları örgütsel terör faaliyetlerini görmek mümkündür. Hindistan'da Thuglar ve Amerika'da Ku Klux Klan örgütü 1900'lü yılların başına kadar ortaya çıkan büyük çaplı terör örgütleridir. II. Dünya Savaşı akabinde yakın coğrafyamızda Filistin'de iç karışıklıklar, Cezayir'de FLN, Kıbrıs'ta EOKA gibi örgütler yakın tarihte etkili olmuş terör örgütleridir (Demir, 2019, s. 2). Terörün dünya coğrafyasındaki hedeflerinden bir kaçı ise terör örgütlerinin varlığını gösterme, gerçekleştirilen eylemlerle sesini duyurma, devlete karşı güç gösterisi yapma, düzeni bozarak dikkat çekme, toplumda yankı uyandırarak üye kazanma şeklinde sıralanabilir. Ayrıca yapılan eylemi üyelerine ve destekçilerine moral kaynağı olarak gösterme, kendi tarafında olmayanları tehdit etme, mevcut hükümetin sağladığı düzeni bozma, devleti halka karşı zor kullanmaya teşvik etme gibi noktalar da terörün amaçları arasındadır (Saran ve Bitirim, 2010, s. 92).

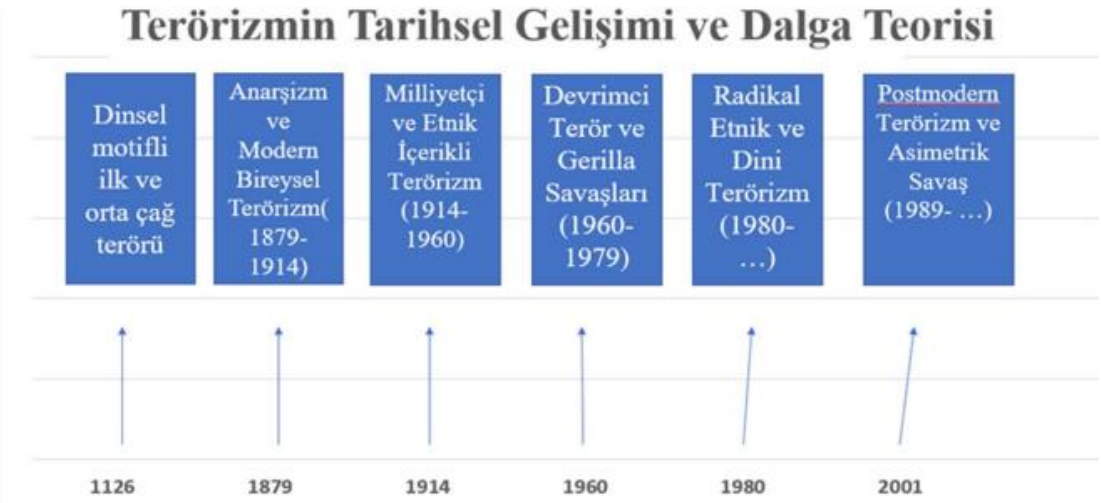

Şekil 3.1 Terörizmin tarihsel gelişimi ve dalga teorisi (Rapoport, 2001, s. 419–424)

Rapoport'a göre (2001, s. 419–424), Çarlık Rusya'sında Çar II. Alexander'in ölmesi sonucu başlayan birinci dalga, anarşizm ve modern bireysel terörizmin başını oluşturmaktadır. İkinci dalgada etnik terör faaliyetlerini ele alırken, Rapoport üçüncü dalgada devrimci nitelikteki terör olaylarını ele almıştır. Örnek olarak Vietnam ve Filistin savaşları verilebilir. Radikal terörizmin dünya çapında ele alınan 11 Eylül olayları, İran Devrimi, Afganistan iç karışıklığı ve savaşı, Filistin-İsrail savaşları da bunlara örnektir. Son olarak terörizm dalga teorisyeni Rapoport'a göre, post-modern terörizm ve asimetrik terörizm süreci devam etmektedir.

Orta Doğu'da ortaya çıkarak din motifini kullanan DAEŞ terör örgütü kendisinden önce kurulan El- Kaide ve Hizbullah ile aynı fikir yapısını benimsediği görülmektedir. DAEŞ terör örgütünün ana misyonu kin, nefret ve intikam gibi duyguları dijital materyallerle yayımlayarak toplum üzerinde korku faaliyetleriyle yapacakları terör faaliyetlerine uygun alan açmaya çalışmalarıdır. Burada bir husus dikkat çekmektedir ki terör faaliyetleri uygulayan DAEŞ terör örgütü güven mekanizmasını kırmaya çalışarak kitleler halinde büyük finansal destekler sayesinde örgüt amaçlarını gerçekleştirmektedir. Finansal destek Orta Doğu gibi bir alanda ayakta kalmak için çok önemli olan yegâne bir destektir. Buradan anlaşılmaktadır ki Orta Doğu coğrafyasında ayakta kalmak için bu oranlarda finansal destek, teçhizat, bakım onarım gibi destekleri o coğrafyada yaşamayan ancak o coğrafyanın kültürel, yer üstü ve yer altı kaynaklarından yararlanmayı hedef haline getiren ülkeler vermektedir. Orta Doğu coğrafyası kültürel mirasının ve doğal zenginliklerinin çok fazla olduğu birçok

medeniyet ve çeşitli dinlere ev sahipliği yapan bir bölgedir. Terörizm, başka örgüt ya da grupların destekleyerek ortaya çıkardığı bir kaos düzenidir. Herhangi bir ülkede faaliyet gösteren terör grupları ülkenin yönetimini de etkileyerek halka ulaşması gereken hizmetin aksamasına da sebep olmaktadır. Örneğin, Taliban terör örgütü ele alındığında Afganistan'da faaliyet göstererek iç savaş ve karışıklığa yol açan terör propagandalarının yanı sıra uyuşturucu üretimi yaparak ve örgüte finansal destek sağlayarak ülkenin yapısını büyük oranda etkilemiş ve tahrip etmiştir. Taliban terör örgütü birçok ülke vatandaşını katlederek büyük soykırımlar yapmış ve halkı sefalete sürüklemiştir. Irak, İran, Suriye'de El-Kaide, DAEŞ, PKK/PYD gibi örgütlerin aynı zihniyet ve çalışmalar ile ayakta kalmaya çalıştığı görülebilir.

Mevcut otoritenin idare sevk ve işlemlerinin yaparken karşılaşabileceği en büyük sorunlardan biri terörizmdir. Terörizm toplumun ekonomik, sosyal, kültürel ve psikolojik yönlerden etkileyerek yaşamsal düzenin büyük oranda değişime uğramasına yol açmaktadır. Terörizm sadece bulunduğu coğrafyada değil, o bölgenin her alanında yaşayan her ferdine zarar vermektedir.

3.2 Dünyada Narko Terörizmin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Narko terörizm kavram olarak 1990'larda literatüre girmiştir. Narko terörizm ilk başlarda anlaşılır bir kavram olmasa da zamanla uyuşturucu kartellerinin ve terör örgütlerinin ana gelir kaynağı olması sebebiyle günümüzde birçok araştırmaya konu olan bir kavram haline gelmiştir. 1990'lı yılların başında Latin Amerika'da faaliyet gösteren organize suç kartelleri çete ve mafya tipi örgütlenmelerle güç kazanması ile belli mahalle ve şehirlerde kontrolü ele almaya çalışarak mevcut otoriteyi yıkmaya çalışmışlardır. 11.09.2001 tarihinde Amerika'da gerçekleşen El-Kaide'nin terör eylemiyle narko terörizmin etkisi bir kez daha ortaya çıkmıştır. El-Kaide yaptığı uyuşturucu ticaretiyle, terörizmin finans gücünün etkisini dünyaya göstermiştir.

Tarihsel sürece bakıldığında, narko-terörizm, ilk olarak 1983'te, Peru Devlet Başkanı Fernando Belaúnde Terry tarafından ele alınmıştır. Uyuşturucu madde ticaretinden kazanç sağlayan terör örgütlerinin; güvenlik güçlerini hedef alan silahlı saldırılar, adam kaçırma ve bombalama gibi terör faaliyetleri yaptıkları bilinmektedir.

Kolombiya ve Peru'daki karteller 1980'li yıllarda uyuşturucu ticareti yapmış ve liderleri sayılı zengin aileler olmuşlardır. Kolombiya'daki uyuşturucu kartelleri zaman içerisinde büyüyerek genişlemiş ve mevcut iktidara karşı otorite haline gelmiştir. Bununla birlikte kartellere yardım edip faydalananlar mevcut otoriteye karşı hareket ederek yıkmaya çalışmışlardır. Kolombiya Medellin karteli, Cali karteli ve ardından kartelcik olarak tanımlanan faaliyetlerinin takibi daha zor olduğu organize suç çeteleri ortaya çıkmış ve her kartel dağıtıldıktan sora hükümet değişmiş, ülkenin yapısı büyük ölçüde etkilenmiştir (Beers ve Taylor, 2002).

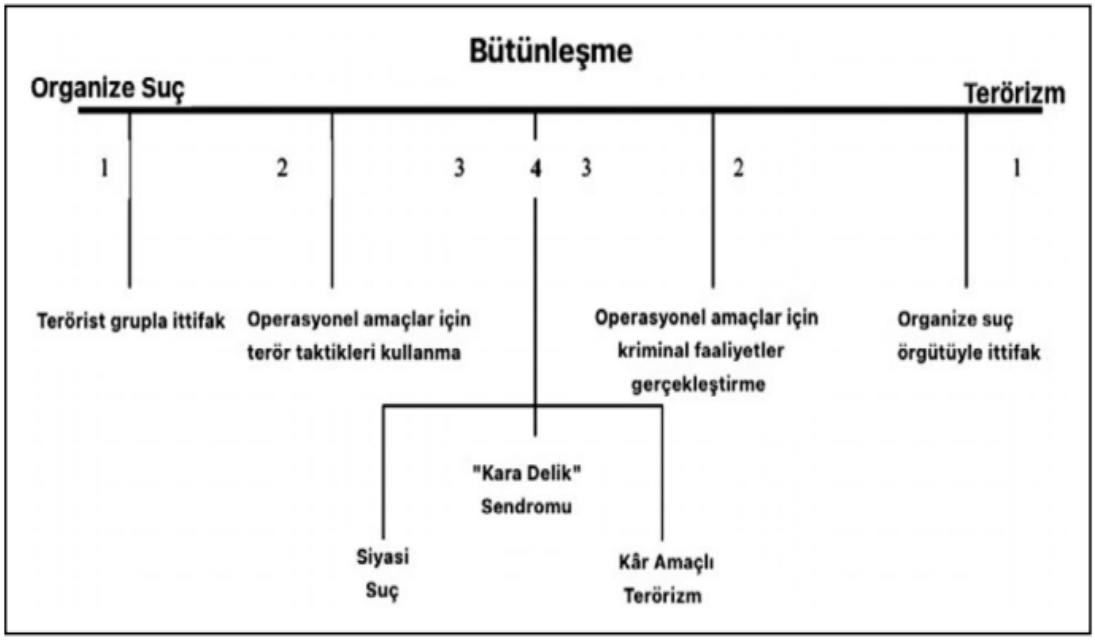

Şekil 3.2 Suç-terör bağlantısı (Makarenko, 2004a)

Makarenko (2004a), suç ile terörizm arasındaki bağlantıyı ifade etmeye çalıştığı bu görsele göre, organize suç örgütleri kendilerine koruma sağlama, alan açma, finansal destek gibi ayakta kalmasını ve büyümesini sağlamak için terör gruplarıyla ittifak yapabilmektedirler. Bu ittifakta terör grubunu arkasına alan suç örgütü yaptığı faaliyetlerde güç oluşturarak mevcut otoriteyi etkileyebilmektedir. Organize suç örgütleri yapacakları yasa dışı faaliyetlerde başta insan kaçakçılığı, kara para aklama, tarihi eser kaçakçılığı, organ ticareti gibi yurt dışı bağlantılarda da herhangi bir terör grubunun desteği ile bu tür faaliyetler yürüterek kanunsuzluğu kolaylaştırabilmektedir.

Terörizm açısından değerlendirdiğimizde terör grupları için ülke içerisinde etkili olmak çok büyük önem arz etmektedir. Ülke içerisinde organize suç örgütlerinin

desteğiyle faaliyet alanı yüksek olan terör örgütleri propagandalarını rahatlıkla yapabilmektedir. Bu propaganda faaliyetleri için organize çetelere ihtiyaç duyabilirler. Terör örgütü devlet otoritesine başkaldırarak silahlı eylemler yaparken mafya ve çeteler ülke sınırları içerisinde devlete bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmeye çalışmaktadırlar. Terörizm ile organize suç örgütleri arasındaki bu önemli noktalar terör grupları için önemli yer tutarken terörün amaçları arasındaki korku, yıldırma ve halkı sindirme gibi propagandalar ile harekât tarzını genişletmektedir.

Makarenko'nun (2004a) bahsettiği üzere terörizm ile organize suç örgütleri arasında bir bağ olup burada bağlantının örneğin finans kaynağının uyuşturucu olması yapılan bu ittifakın uyuşturucu ticaretine yapabileceği katkı daha iyi görülmektedir. Uyuşturucu ticareti bilindiği üzere ana kaynaktan başlayarak kollar halinde yetkisi azalana doğru oluşan bir organize ağdır. Buradan bakıldığında terör örgütleri elde etikleri uyuşturucu madde ve malzemelerin ticaretini ve dağıtımını yapmak için organize suç örgütlerinden daha kullanılabilir bir oluşum bulamazlar. Terör örgütleri ayakta kalmak için ihtiyaç duydukları finansı elde ederken ülke içerisinde rahatlıkla hareket kabiliyeti bulurlar ve hem propagandalarını yaparak hem de finans kaynakları sağlayarak örgüt ömrünü uzatmaya çalışmaktadırlar. Terörizm ile organize suç örgütlerinin arasındaki bağlantı uyuşturucu konusu üzerinden değerlendirdiğimizde daha somut olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 3.3 Uyuşturucu ekili kenevir tarlası (Namlı, 2019)

PKK terör örgütü organize olmuş suç kimlikleri üzerinden yapmış olduğu bağlantı ile yurt içinde uyuşturucunun üretiminden dağıtımına kadar sağladığı bu organizasyon ile kendine uyuşturucu üzerinden sağladığı finans gelirini ortaya çıkarmaktadır. Narko terörizm ile mücadele bir ülkenin refahında gelişmesinde ve yükselmesindeki yeri büyük önem taşımaktadır. Suç örgütlerinin terör örgütlerine verdiği destek ile bu tabloyu görmemiz kaçınılmaz olacaktır. Makarenko'nun ele aldığı suç ve terör bağlantısı konulu grafik ile bu ittifakı iyi anlayarak ilerlemek narko terörizm üzerindeki çalışmayı geliştirmektedir. Makarenko'nun oluşturduğu yukarıda yer alan grafik narko terör üzerinden değerlendirildiğinde uyuşturucudan elde edilen finansal kaynağın terör faaliyetlerinde etkin olarak kullanılabileceğini ortaya çıkarmaktadır. Taliban, PKK, El-Kaide, DAEŞ gibi terör örgütleri incelendiğinde organize olan suç örgütleriyle bağlantılarının ayakta kalmaları için önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Terör örgütlerinin finans kaynağı olarak uyuşturucuyu ele aldığımızda organize suç çetesi ile olan ittifakıyla ülke içerisinde uyuşturucunun üretimi dağıtımı ve bunun gibi finansal getiri sağlayabilecek pek çok konuyu kolaylaştırdığı görülmektedir. Karşılıklı çıkar ilişkisine dayalı olan bu ittifak iyi değerlendirilerek ülkenin güvenlik güçleri vasıtasıyla ortadan kaldırılması büyük önem arz etmektedir.

3.3 Dünyada Narko Terörizm ile Mücadele Rotaları

3.3.1 Kuzey Karadeniz Rotası

Uyuşturucunun üretim aşamasından sonra üretilen narkotik maddenin dağıtımı ve transferi narko terörün finansmanı açısından büyük önem taşımaktadır. Terör örgütleri ürettikleri bu uyuşturucu malzemelerinin dağıtımı içinse takip edilmesi zor ve daimi olarak kullanabilecekleri geçiş rotalarındaki ülkelerin güvenlik boşluklarını bularak bu dağıtımları gerçekleştirmektedirler. Bu rotalardan biri olan Kuzey Karadeniz rotası aslında Orta Asya ve Orta Doğu'yu Avrupa'ya bağlayan geniş bir uyuşturucu ağıdır. Kuzey Karadeniz rotası; Güneybatı Asya'dan başlayarak iki kol halinde Karadeniz'in kuzeyinde birleşmektedir. İlk yol Orta Asya ülkelerinden başlayarak Rusya, Ukrayna, Belarus, Polonya üzerinden Avrupa'ya ulaşan dağıtım ağıdır. İkinci yol ise Afganistan'dan başlayarak İran üzerinden Azerbaycan'a, oradan da Rusya ve Ukrayna ulaşarak Avrupa'ya dağıtımı sağlanan güzergâhtır. Kuzey Karadeniz rotası üzerinde etkili olan Afganistan'da üretilen uyuşturucu maddedir. Bu maddenin Afganistan-Tacikistan sınırında bulunan Gorno-Badakhshan Bölgesinden rotaya sokulduğu bilinmektedir. Bu ülkelerde uyuşturucu üretimi yapılması ve dağıtımının sağlanması bu ülkelerin güvenlik ve ekonomik sistemleri arasındaki zayıf bağlantıyı göz önüne sermektedir. Afganistan'da belirli bir devlet yönetim şekli olmaması, Taliban gibi terör grupları tarafından korunması ve yönetilmesi gelir kaynağının uyuşturucu üzerinden sağlanması, uyuşturucuyu kendine finansman haline getiren terör gruplarının ana gelir kaynağı olmaktadır. İran üzerinden gelen uyuşturucu rotasında yapılan yakalamalarda da anlaşılmaktadır ki sentetik uyuşturucu madde imalatında büyük artış gözlenmektedir. Doğal yollardan üretilen uyuşturucu maddelerin finansal olarak yüksek maliyetlerde olması sentetik uyuşturucu madde üretimini artırmaktadır.

3.3.2 Balkan Rotası

Ülkemiz coğrafi olarak Asya kıtasını ve Avrupa kıtasına bağlayan bir köprü vazifesi görmesi ile uyuşturucu dağıtım rotasında yer almaktadır. Altın Hilal (Afganistan-Pakistan-İran) ve Altın Üçgen (Burma-Laos-Tayland) ana uyuşturucu üretim yerleri olarak bilinmektedir. Üretilen bu uyuşturucunun dağıtımı için en kolay transit geçiş

özelliklerine sahip olan Türkiye coğrafyası genel anlamda tercih edilmektedir. Türkiye'nin eskiden olduğu gibi İpek Yolu güzergâhında olması, ticaretin bu güzergâhta yapılması, bu rotanın alışageldik bir bağlantı ağı olmasını sağlamaktadır. Terör unsurları Güneybatı Asya'da üretilen uyuşturucu maddenin dağıtımında İran güzergâhını kullanarak Türkiye topraklarına, oradan da Balkanlara ulaşmaktadırlar. Balkanlar Kuzey Avrupa ve Güney Avrupa'ya açılan bir kapı görevi görmektedir. Balkan rotası ikiye ayrılmakta olup birinci kolu Bulgaristan, Romanya, Macaristan, Avusturya üzerinden Almanya'ya (Kuzey Kolu), ikinci kolu ise Türkiye ve Yunanistan üzerinden Batı Avrupa'ya (Güney Kolu) dağıtımı yapılabilmektedir. Bu dağıtımda Türkiye'nin transit ülke konumunda olması toplumun yapısını da etkilemektedir. Güneybatı Asya ve Orta Doğu'da çoğunlukla doğudan batıya doğal uyuşturucu dağıtımı yapılırken, Avrupa ve Rusya üzerinden sentetik uyuşturucu maddesinin dağıtımı yapılmaktadır. Günümüzde sentetik uyuşturucu üretim yerlerinin Orta Doğu coğrafyasında artış göstermesiyle sentetik uyuşturucuya olan talepte artış gözlenmiştir.

Türkiye'de yapılan uyuşturucu operasyonlarında metamfetamin sentetik uyuşturucusu yakalamasında 2013 yılından bu tarafa artış gözlemlendiği, yapılan incelemeler ve araştırmalar sonucunda İran menşeili olduğu anlaşılmıştır. EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığına bağlı TUBİM'in yayımlamış olduğu Türkiye Uyuşturucu Raporlarına göre ülkemizde yapılan narkotik operasyonlarında sentetik olarak üretilen uyuşturucu maddelere talebin fazla olması ve bu yoğunluğun sebepleri arasında ucuz ve kolay ulaşılabilmesi, bağımlılık oranının yüksek olması tercih sebebi olması için ön koşullardan bir kaçıdır. Asetik anhidritin eroin yapımında kullanılması sebebiyle Afganistan'da bulunan eroin üreticilerinin yoğun bir şekilde talep ettiği bir maddedir. Asetik anhidrit Afganistan'da üretilmediğinden yasa dışı yollardan başka ülkelerden getirilmektedir. Genellikle Avrupa ve Rusya'da üretilen asetik anhidrit Türkiye üzerinden İran'a, oradan da Afganistan'a yasa dışı yollarla sokulmaktadır. Son yıllarda Türkiye'de yapılan uyuşturucu yakalamalarında asetik anhidritin yükseliş göstermesi bu nedenlerden biridir. Afyon ve esrar trafiğinin diğer en yaygın güzergâhının ise Balkan rotası olduğu bilinmektedir. Afganistan'da üretilen uyuşturucu maddenin İran, Türkiye, Bulgaristan üzerinden Avrupa'ya gittiği, diğer taraftan da Orta Asya ülkelerine ya da Pakistan ve Hindistan'a kadar uzandığı anlaşılmaktadır.

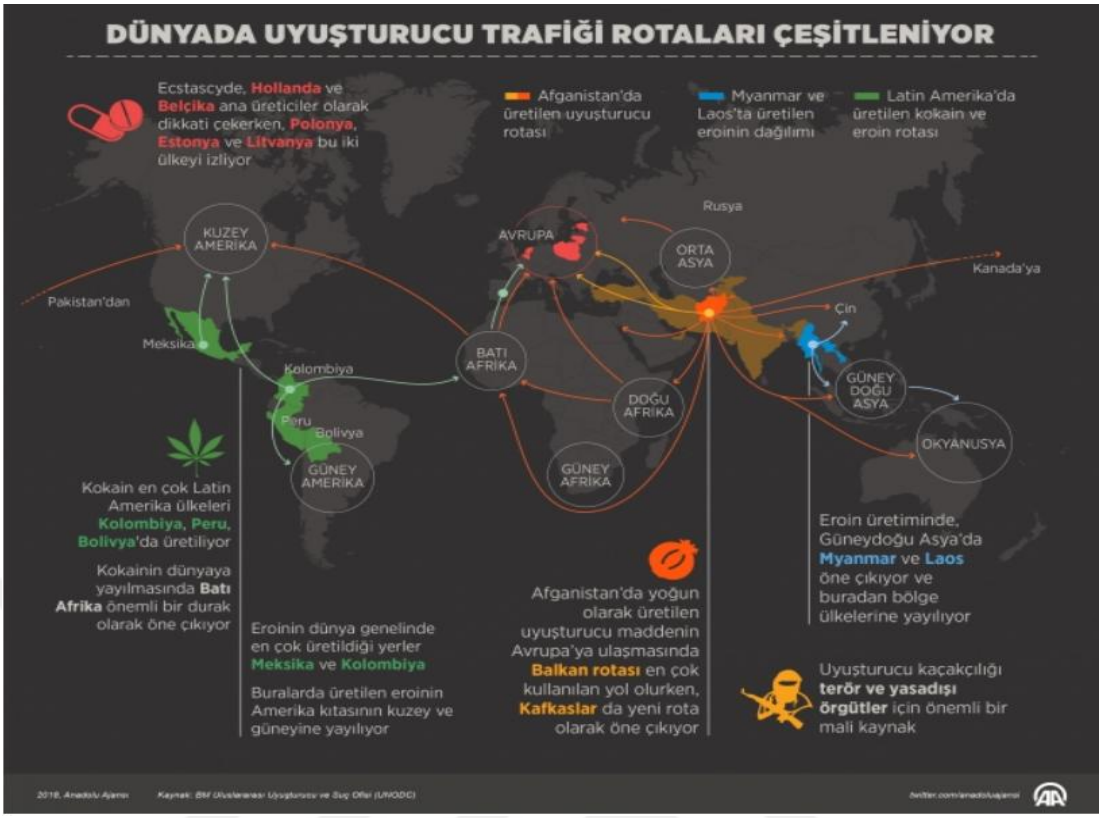

Şekil 3.4 Dünya uyuşturucu trafiği rotaları **(**Usubaliev, 2024)

Dünyada Orta Doğu coğrafyasında yoğun olarak üretilen eroin ve Güney Amerika'da yoğun üretilen kokainin imalatından sonra dağıtımında kullanılan rotalar gün geçtikçe değişim göstermektedir. BM UNODC tarafından yapılan çalışmalarda uyuşturucu dağıtımının Orta Doğu ülkelerinden Avrupa rotasına ulaştığı gözlemlenirken, son yıllarda Doğu Afrika, Güney Afrika ve Batı Afrika'dan Amerika'ya doğru bir uyuşturucu rotası oluştuğu görülmektedir. Güney Amerika'da üretilen kokainin ise Batı Afrika üzerinden Avrupa'ya dağıtımının yapıldığı anlaşılmaktadır. Burada önemli olan konulardan biri ise uyuşturucu ticaretindeki uluslararası ağ noktalarını terör örgütlerinin genişletme çabasıdır. Bu grafiği incelediğimizde ve UNODC yaptığı çalışmalara baktığımızda Hollanda ve Belçika'da yoğun olarak ekstazi üretildiği ve uluslararası uyuşturucu rotasında yer edindiği de bilinmektedir. Sentetik bir uyuşturucu madde olması, küçük haplar halinde satılması ve bağımlılık oranının yüksek olması gibi sebeplerle ekstazi ticaretine olan talep fazladır. Bu sebeplerle Avrupa'da üretilen bu maddenin Türkiye üzerinden geçirilmeye çalışılması ve Türkiye'de yapılan başarılı operasyonlarla terör grupları başka rotalar tercih etmeye başlamıştır.

3.3.3 Doğu Akdeniz Rotası

Doğu Akdeniz rotası, Güneybatı Asya'da üretilen uyuşturucu maddelerin Pakistan üzerinden Hint Okyanusu, Kızıldeniz ve Süveyş Kanalı'na, oradan da Kuzey Kıbrıs'ın güneyinden geçerek Akdeniz üzerinden Avrupa'ya ulaştığı yoldur. Batı Avrupa'ya uyuşturucu sevkiyatı yapılan yollardan birisi de Pakistan havalimanları üzerinden yapılan kaçakçılıktır. Son yıllarda havayolu şirketlerinin kullanılarak Batı Avrupa'ya ve Amerika'ya ticaretinin yapıldığı bilinmektedir. Afganistan siyasi olarak değişebilen durumlara karşı tüm rotaları aktif olarak kullanmaktadır. Doğu Akdeniz rotası üzerinde deniz yolu olması sebebiyle korsan olarak tabir edilen yağmacılara ve başka ülkelerin denetimine açık olduğundan risk seviyesi diğer rotalara göre fazladır. Ancak yapılan uyuşturucu kaçakçılığının deniz yolu üzerinden su taşıtları vasıtasıyla yapılması taşınan miktarın artmasını ve yüklü miktarda uyuşturucu madde taşımasına yol açmaktadır.

Türkiye'de yapılan narkotik operasyonlarda Mersin Limanı'nda yapılan uyuşturucu yakalamalarının büyüklüğü de bu gerçeği ortaya koymaktadır. Örneğin, EGM'nin 2023 Ekim ayında yaptığı başarılı operasyon ile Mersin Limanı'nda muz kutularının içinde 610 kg kokain maddesi ele geçirilmiştir.

Şekil 3.5 Mersin limanı kokain yüklü muz kutuları (Taşdan ve Doğan, 2023)

3.4 Dünyada Narko Terörizm ile Mücadelede Uluslararası Sözleşmeler

3.4.1 1909 Şanghay Afyon Konferansı

Narkotik maddelerin küresel bir sorun haline gelmesiyle birlikte ilk olarak Şanghay'da 01.02.1909 tarihinde Milletlerarası Afyon Komisyonu kurulmuştur. Afyonun ithalatını, ihracatını yasaklayan ve morfin imalatının stok kontrolünü yapmak için 12 ülke ortak kararlar almak için bir araya gelmiştir. Konferansa katılan ülkeler ise Çin, Almanya, İran, Fransa, Portekiz, İngiltere, Avusturya-Macaristan, Tayland, Japonya, Hollanda ve Rusya'dır. Bu konferans, uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelede ilk uluslararası görüşme olması sebebiyle önem taşımaktadır (Güngör ve Kınacı, 2001, s.76).

3.4.2 1912 Lahey Afyon Sözleşmesi

Lahey'de 23.01.1912 tarihinde imzalanan sözleşme, uluslararası düzeyde yapılan uyuşturucu maddeyle ilgili ilk sözleşmedir. Geniş alanlara yayılarak geçerliliğini artıran kapsamlı bir sözleşme olmuştur. 1933 yılında Türkiye'nin de kabul ettiği bu sözleşme ile tıbbi ve bilimsel çalışmalar haricinde yasaklanmasını, gerekli önlemlerin alınmasını ve üretimini yapanların izinli olarak yapması için düzenlemeler yapılmıştır (Güngör ve Kınacı, 2001, s. 77)

3.4.3 Cenevre Sözleşmeleri (1925-1931-1936)

Uyuşturucu ve uyarıcı madde ile mücadelede yetersiz kalındığının anlaşılmasıyla BM bir komisyon kurulması kararı almıştır. 1925 yılında 37 ülkenin katılımıyla Cenevre'de bir komisyon kurulmuş ve Lahey'de alınan kararlar artırılarak geniş bir sözleşme imzalanmıştır. 13.07.1931 tarihinde Cenevre'de imzalanan bu Sözleşmeyle; uyuşturucu maddelerin imalinin tıbbi ve bilimsel amaçlarla sınırlandırılması ve dağıtımının düzenlenmesi amaçlanmıştır (Ergül, 1997, s. 89). Bu sözleşme ile koka bitkisi ve hint keneviri bitkisi uyuşturucu madde olarak ele alınarak gerekli tedbirler alınmıştır. Sözleşmeyi onaylayan üye ülkelerin her yılın sonunda BM'ye uyuşturucu madde ile alakalı bilgi verme yükümlülüğü verilmiştir. Milletler arasındaki bu sözleşme ilerleyen zamanlarda etkisi azalmış ve yetersiz kalmıştır. BM uyuşturucu ve

uyarıcı maddenin takibi ve gözlemlenmesi için 1936 yılında Zararlı İlaçların Gayri Meşru Ticaretinin Meni Hakkında Sözleşme imzalamıştır.

3.4.4 1948 Paris Protokolü

Sentetik uyuşturucu madde ile mücadele için BM koordinesinde 1948 yılında imzalanmıştır. Paris Protokolü'nün önemi, sentetik uyuşturucu maddeye yer verilerek sentetik ilaçlar da uyuşturucu madde olarak kabul edilmiştir. Bu karar ile sentetik ilaçların denetimi, satışı ve dağıtımı ile ilgili birçok konuyu da gündeme taşıyarak farkındalık oluşturulmuştur (Kurt ve Kurt, 2007, s. 16).

3.4.5 1953 New York Afyon Protokolü

1953 tarihli bu protokol, Türkiye'nin de katılımcı olduğu BM koordinesinde afyon ve türlerinin belirli bir denetim altında tutulmasını sağlayan ekilmesi ve ihraç edilmesini belirli koşullar ile kontrol altına alınmasını sağlamıştır. Haşhaş ekimi yapabilecek ülkeler; Bulgaristan, Yunanistan, Sovyet Rusya, Türkiye, İran, Yugoslavya ve Hindistan'dır (Kurt ve Kurt, 2007, s. 16).

3.4.6 1961 Tek Sözleşmesi

1961 tarihli bu sözleşme, uyarıcı ve uyuşturucu maddenin ve ticaretinin önlenmesi amacıyla imzalanan önemli bir anlaşma olarak yer tutmaktadır. Türkiye bu anlaşmaya 27.12.1966 tarihinde katılmayı onaylamıştır. Doğal ve sentetik uyuşturucunun kullanım alanları belirlenerek yasa dışı haşhaş ve uyuşturucu yapımında kullanılan diğer bitkiler de kontrol altına alınmıştır. Söz konusu sözleşme, uyuşturucu madde ile mücadelenin insanlık için öneminin çok büyük olduğunu kabul eden, BM'nin yetkili olduğu bir iş birliği sözleşmesidir. Üye olan devletlerin kabul edilen sözleşme kurallarına kendi ülkelerinde uymaları esas olarak sağlanmaya çalışılmıştır. Üye devletlerin iş birliğini ve koordineli çalışmasını sağlayan bu sözleşme uyuşturucu madde ile mücadele noktasında önemli bir yere sahiptir (Balcı, 2009, s. 98).

3.4.7 Psikotrop Maddelere İlişkin Sözleşme

Sözleşmenin esas konularından biri olan sentetik uyuşturucu madde uluslararası literatürde ele alınarak önemi vurgulanmış ve Ekonomik ve Sosyal Konsey bünyesinde yapılan çalışmalarla sözleşme hazırlanmıştır. Sözleşme, 21.02.1971 tarihinde imzalanarak yürürlüğe girmiş olup, ülkelerin sentetik uyuşturucu maddeye karşı önlem alması ve sentetik maddenin ilaç olarak kullanılmasında tedbirler alınarak reçeteyle satılması hakkında net kararlar içermektedir. Üye devletlerin iç hukuklarında da gereken kanun ve çalışmaları yaparak boşlukları kapatmaları sağlanmış, anlaşmazlıkların olması durumunda Uluslararası Adalet Divanına başvurulması şeklinde kararlı bir adım atılmıştır. Devletler sözleşmenin kendi topraklarında uyulmasını sağlayarak psikotrop maddelerin satılması ve üretiminin reçeteyle sağlık amaçlı kontrol altına alınmasını bağlayıcı hale getirmiştir. Üye devletler, uyuşturucu madde kullanıcılarıyla ilgili erken teşhis ve tedavi ile topluma kazandırılması için gerekli çalışmaları yapmakla sorumlu tutulmuştur (Demirel, 2012, s. 1).

3.4.8 Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Sözleşme (Viyana Konvansiyonu)

Uyuşturucu madde kaçakçılığıyla ilgili bu sözleşme 19.12.1988 yılında kabul edilmiştir. Bu sözleşmenin önemi, uyuşturucu maddeyle mücadelenin uluslararası işbirliğiyle yapılması gerektiğinin ön planda tutulmasıdır. Sözleşmede uyuşturucu madde üretimi, imalatı ve dağıtımının yasaklanması ve para, hapis cezası gibi yıldırıcı politikalar izlenmesi istenmiştir. Bu sözleşmeyle, uyuşturucuya bulaşan gençlerin tedavi edilmesi ve topluma kazandırılarak çözümler bulunması amaçlanmıştır. Kara para aklanmasının önlenmesini sağlamak için üye devletlerin adli ve diğer bütün yönlerden işbirliği yapılmasına uygun ortam sağlamaya çalışılmıştır. Uyuşturucu maddenin imalatı dağıtımı ve uyuşturucu madde üretiminde kullanılan diğer yan malzemelerin de üretiminin kontrol altına alınarak yapılmasını sağlamış ve üye ülkelerin geniş anlamda yetkiler vererek birbirleri arasındaki koordinasyonun artırılarak yükselmesini sağlamayı temel hedef edinmişlerdir. Sözleşmede her yıl düzenli olarak rapor tutulması ve sunulması istenmiş ve yapılan çalışmalarda koordineye büyük önem verilmiştir (Güngör ve Kınacı, 2001, s. 82–83).

3.5 Dünyada Narko Terörizm ile Mücadele Eden Kuruluşlar

3.5.1 Avrupa Birliği

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA) artış gösteren uyuşturucu problemine karşı 1993'te kurulmuş olup 02.07.2024'te Avrupa Birliği Uyuşturucu Ajansı (EUDA) adını almıştır. Ülkelerin politika ve stratejik ihtiyaçlarına karşın bilgi oluşturmaktadır. Avrupa'da uyuşturucuyla mücadelede alt yapısını oluşturan ve riskleri analiz ederek buna göre politika oluşturan ilk kuruluştur. AB üye devletlerinin uyuşturucuyla mücadelede ve bağımlılık karşısında yapılan çalışmaları ortak bir raporda birleştirerek analizini yapmaktadır (European Union Drugs Agency, t.y.).

Merkezin yaptığı çalışmalar uyuşturucuyla mücadelede büyük yer tutup sunduğu çalışmalar ile politikaya da yön vermektedir. EUDA, Avrupa'da oluşan uyuşturucu arz ve talebini araştırarak yaptığı çalışmalarla üye devletlerdeki temsilcilerle bağlantı kurarak uyuşturucuya karşı mücadele etmektedir. EUDA'nın Türkiye'deki bağlantı noktası ise TUBİM'dir.

3.5.2 Birleşmiş Milletler

BM çatısı altındaki kuruluşlar, birçok coğrafyadan ülkeyi bir araya getirerek uyuşturucuyla mücadelede ortak hareket edilmesini sağlamakta ve çözüm yolları sunmaktadır. BM çatısı altında bulunan ve narko terörizmle mücadele etmekle görevli kuruluşlar şunlardır; BM Uyuşturucu Maddeler Komisyonu (CND), BM Uyuşturucu ve Suç Dairesi (UNODC), Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Kurulu (INCB).

3.5.2.1 BM Uyuşturucu ve Suç Dairesi (UNODC)

Uyuşturucuyla ve terörizm ile mücadele eden ve günümüzde dünyanın birçok yerinde ofisi bulunan bu kuruluş 1997 yılında Viyana'da kurulmuştur. BM'nin uyuşturucuyla mücadele noktasında önleyici önlemler alırken uyuşturucuyla mücadele noktasında teknik destek sağlamaktadır. Uyuşturucu ve terörle mücadelede BM'nin yaptığı çalışmalara öncülük eden bu kurum, uyuşturucunun üretimi, dağıtımı ve ticaretinin

önlenmesinde büyük rol oynamaktadır. UNODC'un güçlü bir kurum olması ve BM'ye üye olan devletlerin ve diğer devletlerin üzerinde etkili olması uyuşturucu üretim, dağıtım ve ticaretine karşı yapılan mücadelede kolaylık sağlamaktadır. UNODC'un temel çalışma alanları üye ülkelerin uyuşturucu ile mücadele, suçun önlenmesi ve terörizmle mücadele kapasitelerini artırmaya yönelik teknik işbirliği projeleri yapmak, bu konularda üye ülkelerin iç hukuk düzenlemelerini uluslararası hukuka uygun hâle getirmeleri yönünden yardımda bulunmak ve uyuşturucu ve suçun kaynağı hususunda soruşturma yöntemlerini geliştirme üzerinedir (Balcı, 2009, s. 89).

3.5.2.2 Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Kurulu (INCB)

BM'nin çatısı altında 1968 yılında kurulmuştur. INCB, ülkelerin uluslararası uyuşturucu madde kontrolünü denetleyerek yapılan sözleşmelere bağlılığını esas alarak ülkelere yardımcı olan ve 13 üyesi mevcut olan yarı yargısal bir kurumdur. Kuruluş genel amacı uyuşturucunun tıbbi amaçlarla kullanılması sağlamak ve bilimsel amaçlarla kullanılmasını denetlerken yasa dışılığı önlemeye çalışmaktadır. Ülkelerin tıbbi amaçlarla kullanacakları miktarlara sınırlamalar getirirken ülkelere denetleyici ve soruşturmacı görevlendirebilmektedir (Güngör ve Kınacı, 2001, s. 72).

3.5.2.3 BM Uyuşturucu Maddeler Komisyonu (CND)

BM Uyuşturucu Maddeler Komisyonu 53 üye devletten oluşmaktadır. Bu devletler ise uyuşturucu üretimi ve ticareti yüksek olan devletlerden seçilmektedir. Söz konusu komisyon 10 Latin Amerika ve Karayipler, 11 Afrika, 6 Doğu Avrupa, 11 Asya, 14 Batı Avrupa ülkesi ve 1 diğer ülkeden oluşmakta olup uluslararası antlaşmalar ve sözleşmelere ülkelerin uyumunu denetleyip, uyuşturucunun üretim ve talebinin azaltılması için öneriler sunmaktadır. BM'nin yaptığı çalışmalarda ülkelerin uyuşturucu üretim ve kontrolünü sağlayarak çatısı altındaki diğer devletlerle uyuşturucuyla mücadelede yeni çalışmalar ortaya koymaktadır. Bölgesel düzeyde iş birliği ve çalışmalar için Avrupa, Latin Amerika ve Karayipler, Afrika, Asya-Pasifik ile Orta Doğu'da beş yardımcı kuruluş bulunmaktadır (Güngör ve Kınacı, 2001, s. 69).

3.5.3 Uluslararası Kriminal Polis Örgütü (INTERPOL)

Genel merkezi Fransa'nın Lyon şehri olan ve 190 ülkede teşkilatı bulunan bu örgüt, üye ülkelerin suç veri tabanını oluşturmakta ve koordinasyonunu sağlamakta olup önemli durumlarda operasyon anlamında ilk başvurulan yerdir. İlk olarak, 1914'te Monaco'da devletlerin katılımıyla toplanmıştır. Toplantıda suçlu perspektifi ele alınmış ancak I. Dünya Savaşı'nın olması gibi etkenler yapılan toplantıda alınan kararların uygulanmasını engellemiştir. Savaşın bitmesinin akabinde 1923 yılında Viyana'da görüşmeler sağlanarak uluslararası polis birliği adı altında bir örgüt kurulmuştur. Bu örgütün temelleri 1946 yılında Brüksel'de atılarak işlerlik kazandırılmıştır. 1930 yılında Türkiye'nin de dâhil olduğu INTERPOL, stratejik ve taktiksel raporları toplayarak analizler gerçekleştirmektedir. INTERPOL'ün en üst idari organı genel kuruldur. Üye ülke delegelerinin katılımıyla her yıl farklı bir ülkede düzenlenen Genel kurullarda, teşkilatın politikası, Kaynakları, çalışma sistemleri, mali konuları, faaliyetleri ve programları hakkında önemli kararlar alınır. Genel Kurul kararları teşkilatın demokratik niteliğinin de bir güvencesidir. Oybirliği ile alınan kararların uygulanması İcra Komitesi tarafından denetlenmektedir (T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü INTERPOL-EUROPOL Dairesi Başkanlığı, 22.02.2022). Uyuşturucu raporlarının dikkatle ele alındığı ve en az iki ülkenin dâhil olduğu bu sistemde elde edilen soruşturma raporlarının yönlendirilmesinde yardımcı olmaktadır.

3.5.4 Amerika Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi (DEA)

BM'nin uyuşturucuyla mücadelede yaptığı sözleşmeler ve dünyada uyuşturucuyla mücadelede ortak çalışmak için ABD'de 1973 yılında kurulmuştur. Adalet Bakanlığına bağlı olarak uyuşturucuyla aktif mücadele eden federal kolluk gücüdür. Federal devlet içerisinde eyalet ve yerel kollukla irtibat halinde olarak uyuşturucuyla mücadele noktasında temel iş birliğine dayanan bir kuruluştur. Kurumun baş sorumlusu ABD başkanı yetkisiyle atanmaktadır. Ülke içinde 241, ülke dışında ise 69 ülkede 93 ofis ile çalışmalar yapmaktadır. INTERPOL, BM ve uluslararası uyuşturucuyla mücadele eden kuruluşlarla irtibat halindedir. Federal, eyalet ve yerel kolluk kuvvetleri yetkililerileriyle karşılıklı uyuşturucuyla mücadele çabaları konusunda

koordinasyon ve işbirliği yapılması ve yerel veya sınırlı federal yargı alanları ve kaynakların ötesinde olası eyaletler arası ve uluslararası soruşturmaların kullanılması yoluyla bu çabaların artırılması gibi uygulamalar yapılmaktadır (United States Drug Enforcement Administration [DEA], t.y.).

3.5.5 Güneydoğu Avrupa Kanun Uygulama Merkezi (SELEC)

SELEC günlük bilgi alışverişi ve ortak soruşturmalar ve bölgesel operasyonlar ile sınır aşan suçlarla mücadelede operasyonel kolluk merkezi haline gelmiş uluslararası bir örgüttür. Bu örgütün kuruluş amacı, Güneydoğu Avrupa'da üretilen ve dağıtımı sağlanan uyuşturucu maddeyi önleme çalışmalarıdır. Uyuşturucu üretimi, dağıtımı gibi etkenlerin çoğunlukla transit olarak kullanıldığı Güney Avrupa oluşan kara para ekonomisini ortadan kaldırmak ve bu ekonominin gücüyle kuvvetlenen örgütlerin önüne geçmek bu kuruluşun ana misyonudur. SELEC, morfin, afyon ve eroin ile birlikte diğer uyuşturucu maddelerin kaçakçılığını önleme üzerine yoğunlaşmıştır. Söz konusu örgüt, Romanya Bükreş'te faaliyetlerini sürdürmekte olup, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Karadağ, Macaristan, Makedonya, Moldova, Romanya, Slovenya, Sırbistan, Türkiye ve Yunanistan bu merkezin üyesidirler. Güney Avrupa, konum olarak bir geçiş güzergâhı olup mücadele çalışmalarının önemli olduğu bir yerdir. SELEC, polis ve gümrük teşkilatlarıyla uluslararası alanda etkinlik gösteren ve sınır aşan suçlarla mücadele etmekte gösterdiği başarı ile Güneydoğu Avrupa'da büyük bir öneme sahiptir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2022).

4. TÜRKİYE'DE TERÖRİZM VE NARKO TERÖRİZM

4.1 Türkiye'de Terörizmin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, kuruluşundan günümüze bakıldığında, yer aldığı coğrafyanın özellikleriyle önemli bir konumda bulunmaktadır. Coğrafyanın geniş olması ve farklı medeniyetlere ev sahipliği yapması ile birlikte birçok kültürü içerisinde barındırmaktadır. Türkiye kurulduğu yıllardan bugüne kadar birçok farklı terör örgütüyle mücadele etmiştir. Bunlar dini, ideolojik, mezhepsel gibi çok çeşitli konuları terör propagandası haline getirip örgüt faaliyetleri yapmaya çalışmışlardır. Türkiye'de terörizmin başlangıcı ve ilk etkisini gösterdiği örgüt 1920 yılında Mustafa Suphi tarafından Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de kurulan Türkiye Komünist Partisi'dir (TKP). 1960'lı yıllarda ortaya çıkan bu örgüt sol eğilimli olup kaynağını Marksist-Leninist ve Mao ideolojisinden almaktadır (Dilmaç, 2004, s. 363). 1960'lı yıllara kadar değişen örgüt yapısı Türkiye'de ayakta kalmakta zorlansa da bu yıldan sonra üniversiteler içerisinde örgütlenerek Fikir Kulüpleri Federasyonu, günümüz deyimiyle Dev-Genç örgütlenmesini kurmuşlardır. Türkiye'de faaliyet gösteren Marksist-Leninist ve Maoist ideolojiler çerçevesinde toplanan örgütler iki ana fikre önem vermişlerdir. Birincisi Türkiye İşçi Partisi (TİP) ve Yön Dergisi ile birlikte işçi ve köylülüklerin haklarıyla ilgili onların yönetimi ve iktidara gelmesiyle birlikte oluşacak Sosyalist Devrim projesidir. İkincisi ise Mihri Belli öncülüğünde Milli Demokratik Devrim'dir (MDD). Bu fikrin amacı, iktidarın silah kullanarak halk gücüyle ortadan kaldırılmasına dayanır. Kapitalist güçlerin ve emperyalist devletlerle mücadele amacını taşıyan bu düşünce, kırsalda yaşayan halkların hakkını savunma ideolojisiyle var olmaya çalışmıştır (Dilmaç, 2004, s. 363). Sosyalist Devrim adı altında Türkiye'de 1968 kuşağı olarak adlandırılan grup ideolojik terör oluşumuna katkıda bulunmuştur. İşçi örgütlenmeleri ile Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) ve TİP gibi örgütler ele alınarak büyük kentlerde mitingler ve sokak propagandaları yapmışlardır. Deniz Gezmiş ve arkadaşları tarafından Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu (THKO), Doğu Perinçek ve arkadaşları tarafından Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi (TİİKP) ve Mahir Çayan ve arkadaşları tarafından kurulan Türkiye Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (THKP/C) isimleriyle kurulan örgütler

türemiş ve çok sayıda yasa dışı faaliyette bulunmuşlardır. 1970 sonrası bu örgütler silahlı mücadele başlatarak terörist eylemlere karışmış ve 1972 yılında Mahir Çayan ve arkadaşları ölü olarak ele geçirilmiştir. Doğu ve Güneydoğu bölgemizde Suriye, Irak ve İran'ı kapsayan bir bölge içerisinde sözde bir Kürt devleti kurmak amacıyla 1965 yılında Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi kurulmuş ancak zararlı faaliyetlerinden dolayı 1971 yılında kapatılmıştır. Bu hareket PKK terör örgütünün kuruluşundan sonra hız kazanarak faaliyetlerine devam etmiş 1980 darbesiyle uzun bir süre işlevsiz hale gelmiştir. 1984 yılında Şemdinli ve Eruh ilçelerinde yaptığı terör eylemleriyle hareket kazanan örgüt Güneydoğu'da etnik kimlik üzere devlet kurmayı amaçlayan faaliyetlerde bulunmuştur. Halkı sindirme, zorbalık gibi korkutma ve yıldırma politikaları uygulamışlardır. 1995 yılına kadar birçok kanlı eylem gerçekleştiren bu terör örgütü 15.12.1999 tarihinde elebaşı Abdullah Öcalan'ın yakalanmasıyla büyük bir sarsıntıya uğramıştır (Korkmaz, 1999, s. 54). 2003 yılına kadar sessiz kalan bu terör örgütü bu yıldan sonra örgütsel faaliyetlerine başlamıştır. Bu sürede ülke içerisinde halkı örgütlenmesi için kurulan Özgür Yurttaş Meclisi ve Kürdistan Topluluk Birliği (KCK) gibi yapılar oluşturulmuştur. Yapılan operasyonlar ve çalışmalar ile örgütün büyük bir kısmı yok edilmiştir. 1990'lı yıllarda ülkemizde faaliyet göstermeye başlayan Hizbullah terör örgütü birçok vatandaşımızı şehit ederek ivme kazanmış, PKK terör örgütüyle girdiği çatışmalarda gündem olmuş ve 2000 yılı sonrası örgüt liderinin öldürülmesiyle etkisini yitirmiştir. 11 Eylül Saldırıları olarak tanımlanan 2001 yılında ABD'ye karşı yapılan terör faaliyetiyle etkinliğini artıran El Kaide terör örgütü dünya çapında büyük etki yaratmış ve din temelli terör örgütü faaliyetleri hız kazanmıştır. DAEŞ terör örgütü Suriye, Irak gibi ülkelerde yapılanmış bulundukları bölgedeki halkları mezhepsel ayrımlarla katlederek büyük soykırım yapmışlardır. Bu örgüt Türkiye'de de birçok terör eyleminde bulunmuş ve failleriyle birlikte etkisiz hale getirilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti bu terör grupları ve fazlasıyla mücadele etmiş ve başarılı çalışmalar yürütmüştür.

4.2 Türkiye'de Narko Terörizm Ortaya Çıkışı, Gelişimi ve Narko Terörizmde Öne Çıkan Terör Örgütleri

Narko terörizm ile mücadele konusunda kuruluşundan bu yana aktif mücadele eden, BM'nin ve diğer uluslararası örgütlerin ortaya koyduğu antlaşmalara taraf olan, tüm

kurum ve kuruluşlarıyla mücadele eden Türkiye Cumhuriyeti Devleti, günün şartlarını da göz önünde bulundurarak çalışmalarına devam etmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında ulusal ve uluslararası anlamda eroin ve afyon üretimi, tüketimi ve ticaretini önlemek için 1912 Lahey Afyon Antlaşması, 1925 ve 1931 Cenevre Afyon Antlaşmaları ile denetim altına alınmıştır. Bu kapsamda 1933 yılında yürürlüğe giren 2108 sayılı Uyuşturucu Maddelere İlişkin Kanun ile 14 ilde haşhaş ekimi sınırlandırılarak devlet hâkimiyeti altına alınmıştır (Köknel, 1998, s. 292). Yıllar içerisinde devam eden süreçte Tek Sözleşmesi ve Psikotrop Sözleşmeleri yapılarak uyuşturucu maddelerin tıbbi açısından kullanım için üretimi devlet kontrolünde belirli şehirlerde yapılmaya devam etmiştir.

4.2.1 PKK Terör Örgütü

PKK, Marksist-Leninist düşünce yapısıyla kurulan ve sözde bağımsız bir Kürt devleti kurmak için eylemsel faaliyetlerde bulunan, silahlı saldırılar ve bombalı eylemler gerçekleştiren bir terör örgütüdür. Doğu ve Güneydoğu illerinde aktif örgütsel eylemler yaparak birçok terör faaliyeti gerçekleştirmiştir. 15.02.1999'da PKK terör örgütü elebaşı olan Abdullah Öcalan'ın yakalanmasıyla örgüt değişim ve dönüşüm sürecine girmiş, 2003 yılına kadar eylemsiz kalmıştır. Bu yıldan sonraki süreçte eylemlerine devam ederek tutunma çabaları içerisinde örgüt faaliyetlerine devam etmiştir. Günümüzde yapılan etkin politikalar ile örgüt neredeyse bitme noktasına getirilmiştir. Örgütün finansal getiri sağlaması ve terör örgütü faaliyetlerine devam etmesi için büyük bir gelir kaynağı olması gereklidir. Bu nedenle PKK terör örgütü bu finansal açığı hızlı ve yüksek miktarlar elde edebileceği uyuşturucu kaçaklığa yönelmiştir. PKK terör örgütü uyuşturucu madde kaçakçılığının her alanında faaliyet göstermektedir. Önceleri uyuşturucu organizasyonlarının çalışmalarına göz yumma politikası izleyen terör örgütü aldığı komisyonlarla gelir sağlamaktadır. PKK terör örgütü, yapılan ticaretin büyüklüğünün ve finansal getirisinin yüksek olması sebebiyle bu ticarette yerini almıştır (TUBİM, 2022, s. 107). PKK terör örgütü ve uzantısı olan KCK-PYD/Halk Koruma Birlikleri (YPG) de aktif olarak bu ticarete büyük destek vermektedir. Ülke içi yapılanması olan KCK, ülke içerisindeki dağıtım ağını oluştururken PKK terör örgütüne hem finansman hem de etki alanı açmaya çalışmaktadır.

PKK terör örgütünün yapılanması incelendiğinde yurt dışı teşkilatının Orta Doğu'dan Batı Avrupa ülkelerine kadar uzandığı görülmektedir. Bu alanda dünyanın en sık kullanılan güzergâhı olan "Balkan rotası" başta gelmektedir. PKK terör örgütü bu ağı kullanarak Avrupa ülkelerine sevk ettiği uyuşturucuyu burada oluşturduğu sokak satıcıları vasıtasıyla satarak büyük oranlarda finansal kâr sağlamaktadır. Sevk ettiği uyuşturucu maddelerden biri olan eroinin Avrupa ülkelerine gelene kadar saflık oranı azaltılmasıyla bu kâr oranı daha da yükselmektedir (TUBİM, 2022, s. 107).

PKK terör örgütü Suriye'nin kuzey doğusu ve Irak'ın kuzeyinde yer edinme çalışmalarında bu güzergâh üzerinden Afganistan'dan gelen uyuşturucu maddeyi ülkemizi kullanarak en kısa yoldan Avrupa'ya ulaştırılma çabası içerisindedir. 1998 İtalyan Mali Polisinin raporlarında PKK'nın uluslararası uyuşturucu ticaretine doğrudan dâhil olduğu belirtilmektedir. Bakıldığında 13.03.2002 tarihinde ABD Dışişleri Bakanlığınca Senatonun Alt Komisyonuna sunulmak üzere hazırlanan dosyada PKK'nın aktif olarak uyuşturucu trafiği içerisinde olduğu ve eroin ticaretini desteklediği açıklanmıştır (TUBİM, 2022, s. 108).

PKK terör örgütü Avrupa'ya ticaretini yaptığı uyuşturucu maddenin sadece transferini yapmakla kalmayıp Avrupa'da birden fazla dağıtım ağı kurarak uyuşturucu ticaretine tam anlamıyla dâhil olmuştur. Avrupa'nın önemli şehirlerinde örgütlenen PKK temsilcilerinin oraya mülteci olarak giden halkları devşirerek uyuşturucu ağında belirli sorumluluklar verdiği bilinmektedir. PKK terör örgütünün ham olan morfini İran, Afganistan, Pakistan üçgeninden getirerek Türkiye'nin laboratuvarlarında eroine dönüştürerek Avrupa'ya ticaretini yaptığı bilinmektedir (TUBİM, 2022, s. 108).

İki Amerikalı terör uzmanı tarafından ele alınan, Türk ve Amerikalı uzmanların da görüşüne yer verilen "THE PKK" isimli kitapta PKK terör örgütünün uyuşturucu ticaretinden elde ettiği gelirin yıl düzeyinde 500 milyon Avro ile 2,5 milyar Dolar arasında değiştiği ele alınmıştır. Avrupa'da ele geçirilen uyuşturucunun %80'inin PKK terör örgütü ile bağlantısı olduğu ve bu paranın büyük bir kısmı ile silah alındığı bilgisini vermektedir (TUBİM, 2023, s. 115).

Uluslararası Narkotik Kontrol Strateji Raporu (INCSR) 2016 sayısında Afganistan'dan Türkiye'ye uzanan uyuşturucu transferinde çoğunlukla Kürt ve İranlıların yakalandığı, bunların da PKK terör örgütüne destek verdiklerini belirterek 2015 yılında pek çoğuna operasyonlar düzenlendiğini belirtmektedir (TUBİM, 2023, s. 114). Lahey'de merkezi bulunan Uluslararası Terörizm ile Mücadele Merkezinin (ICCT) 2017 tarihli Organize Suç ve Terörizm Arasındaki Bağlantıyı ve Bunun AB Programlarına Etkilerini İnceleme Raporu'nda belirtildiği üzere; Türkiye'de terörizm faaliyetlerinde bulunan bir suç örgütü olan PKK terör örgütü, insan kaçakçılığı, sigara kaçakçılığı, uyuşturucu kaçakçılığı gibi yasa dışı eylemlerle birlikte kara para aklama ve gasp suçlarını uygulayarak finansal gelir elde etmektedir. PKK terör örgütünün otuz yıldan fazla bir süredir aktif olduğu ve ayakta kalması için devlet sponsorluğunda suç gelirlerini finanse ederek faaliyetlerine devam etmiştir. Türkiye'nin stratejik konumu göz önüne alındığında örgütün kaçakçılık faaliyetlerine eğilimi artmıştır. Uyuşturucu maddenin üretiminden sokaklarda dağılmasına ve transfer edildiği rota boyunca vergilendirilmesine ve müdahil olduğu eroin ticaretinin terör örgütünün önemli finans kaynağı olması sebebiyle uyuşturucu kaçakçılığına büyük önem vermektedir (ICCT, 2017, s. 3).

02.09.2017 tarihinde Belçika haber ajansı Belga'nın yaptığı "PKK uyuşturucu sevkiyatını Belçika'da yapıyor" başlıklı haberde, Belçika ve Avusturya'da düzenlenen operasyonlarla PKK'nın Avrupa'da bulunan bir uyuşturucu ağının çökertildiği belirtilmiştir. Haberde, uyuşturucu şebekesinin Belçika'nın Ansvers ve Hollanda'nın Rotterdam limanlarından uyuşturucu maddeyi ülkelere soktuğunun belirlendiği de ifade edilmiştir. Uyuşturucu şebekesi, Flaman bölgesinde bulunan Hasselt kentindeki örgüt evlerinde bu limandan şehrin içerisine geçirdikleri uyuşturucu maddeleri beşer kiloluk paketlere bölerek Fransa, Hollanda, Belçika, İsviçre, Almanya dâhil olmak üzere Avrupa'nın yarısına dağıttığını açıklamıştır. Uyuşturucu şebekesinin kullandığı Hasselt'teki evine yapılan operasyonda; 30 kg kokain, 12 kg eroin, çok sayıda uyuşturucu hap, silah ve 800 bin Avro para ele geçirilmiştir. Avusturya'da bu uyuşturucu şebekesinden 4 kişi toplam 21,5 yıl hapse mahkûm edilirken, Belçika'da ise şebeke lideri dâhil 10 kişi gözaltına alınmıştır. Het Belang van Limburg gazetesinin yaptığı haberde şebekenin eroinden yılda milyonlarca Avro gelir elde ettiği ve bu

parayı PKK terör örgütüne aktardığının öngörüldüğünü belirtmiştir (TUBİM, 2023, s. 126).

4.2.2 DHKP/C Terör Örgütü

Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (DHKP/C), 30.03.1994 tarihinde Marksist-Leninist düşünceyle, Dursun Karataş öncülüğünde kurulan terör örgütüdür. Örgüt silah kullanarak devletin anayasal düzenini değiştirme, mevcut otoriteyi yıkma gibi terörizm eylemleri yaparak ortaya çıkmıştır. DHKP/C 1978 yılında Devrimci Sol ismiyle ortaya çıkmış, örgüt içi mücadele sonucunda Dev Sol'un ayrılıkçı bir türü olarak 1994 yılında DHKP/C adını almıştır. Marksist-Leninist bir ideolojiye sahiptir (T.C. Dışişleri Bakanlığı, t.y.). Örgüt, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni şiddet ve cebir yöntemleriyle devirmeyi, ayrıca Türkiye'deki ABD ve NATO varlığına zarar vermeyi hedeflemektedir. DHKP/C terör örgütü, adını çeşitli saldırılarla duyurmaya çalışmış Özdemir Sabancı suikastı ve Gazi Mahallesi olayları ile ön plana çıkmıştır. Bu terör örgütü halk içerisinde ayaklanmalar oluşturarak propaganda ile etkili olmaya çalışmışlardır. DHKP/C terör örgütü diğer örgüt grupları gibi bölücü terör faaliyetleri yapabilmek için finansman ihtiyacı duymaktadır. Terör örgütü finansman ihtiyacını karşılamak için uyuşturucu ticareti yaparak büyük gelirler elde etmişlerdir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhinde faaliyet gösteren bu terör örgütüne yönelik olarak 1980–2020 yılları arasında yapılan 8 operasyonda 690 kg kokain, 38,6 kg eroin ve 38,5 kg esrar maddeleri bulunmuş olup, 33 şüpheli şahıs yakalanmıştır (TUBİM, 2023, s. 127).

4.2.3 FETÖ/PDY Terör Örgütü

Fetullahçı Terör Örgütü / Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY), şiddet ve yasa dışı yöntemlerle Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ortadan kaldırmak veya çalışmasını engellemek, devlet otoritesini zaafa uğratmak ve baskı altına alarak devlet otoritesini ele geçirmeye çalışan silahlı bir terör örgütüdür (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2017). FETÖ/PDY, dini hassasiyetleri kullanarak toplumun değer yargılarını derinden sarsan kullandığı terör örgütü hareketiyle toplumu kendisine bağlamaya çalışan bir silahlı terör grubudur. FETÖ/PDY elebaşı kendisini dinin gereklerini yerine getiren bir kişi

olarak tanıtarak bu örgütü kurmuş ancak dini duyguları istismar ederek terör örgütü haline gelmiştir. Örgüt liderinin istemiyle dinle alakası olmayan işleri yapan örgüt üyeleri namaz kılmayı ve oruç tutmayı bırakma, alkol kullanmaya başlama gibi İslam diniyle alakası olmayan birçok talimatı yerine getirmişlerdir. FETÖ/PDY birçok kamu kurum ve kuruluşuna sızarak yurt içinde ve yurt dışında örgütsel faaliyetlerini yapmaya devam etmiş bununla birlikte devlet organlarını işlevsiz hale getirmeye çalışarak devlet otoritesini büyük zararlara uğratmıştır (Polis Akademisi Başkanlığı, 2019).

FETÖ/PDY terör örgütü finansman açısından daha güçlü bir konuma gelebilmek için uyuşturucu imal ve ticareti yaptığı, bu şekildeki faaliyetlerde kaçakçılardan pay aldığı ve uyuşturucu ticareti yaptığı tespit edilmiştir. FETÖ/PDY terör örgütüne karşı yapılan "Dubai Operasyonunda" Dubai'de 800 bin adet Captagon uyuşturucu hap ele geçirilmiş, 1'i Türk ve 1'i İran asıllı olmak üzere 2 kişi yakalanmıştır (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2017). Uyuşturucu ticaretinin getirdiği yüksek miktardaki finansal getiri terör örgütünün cazip gördüğü kaynaklar haline gelmiş ve buradan örgüte birçok para aktardığı bilinmektedir. FETÖ/PDY terör örgütünü diğer terör örgütlerinden ayıran en önemli özelliği dini istismar ederek toplumun değer yargılarını derinden sarsmaya çalışmasıdır. FETÖ/PDY terör örgütünün 15 Temmuz 2016 günü yapmış olduğu hükümete karşı silahlı darbe teşebbüsünde tüm güvenlik güçlerinin mücadelesiyle başarısız olmuş ve Türk milletinin huzuru ve refahı sağlanmıştır. Türk milletinin iradesiyle kazanılan bu mücadelenin etkinliğini koruması ve vatanın bütünlüğü için mücadeleye devam edilmesi önemli yer tutmaktadır.

4.3 Türkiye'de Narko Terörizm ile Mücadele Mevzuatı

Uyuşturucu madde ile mücadelede Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana birçok girişimde bulunulmuştur. Osmanlı Devleti'nin yoğun afyon ticareti ve devletin ana kaynağının bu olması sebebiyle afyon ticareti ve tüketimi fazlaydı. Cumhuriyetin kurulduğu yıllardan sonra gerek ülkeler arası sözleşmeler gerek ülke içerisindeki kanunlar ile uyuşturucu madde üretimine belirli sınırlar getirilmiştir. 18.10.1982 tarihinde 17863 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Gençliğin Korunması" başlığı altında 58. maddesinde toplumun

uyuşturucu ve uyarıcı maddelere karşı korunmasının devletin sorumluluklarından biri olduğu dile getirilmektedir. Bu maddenin 2. fıkrasında; "Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır." ibaresiyle devletin sorumluluğunu belirtilmiştir.

4.3.1 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun

24.06.1933 tarihli ve 2435 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun'la uyuşturucu ve psikotrop maddelerin kaçakçılığına karşı BM'nin sözleşmesinde yer alan uyuşturucu maddelerin imali, ithali ve ihracı, nakli, bulundurulması Sağlık Bakanlığı denetimi altına alınmıştır. Kanun'un 19. maddesinde uyuşturucu madde olmamasına rağmen yapılan araştırmalar sonucunda sağlığa zararlı oluğu tespit edilen maddelerin 2313 sayılı Kanun çerçevesinde ele alınacağı bildirilmiştir. Kanun'da geniş çerçevelere yer verilmemiş, BM'nin sözleşmesi öncelik alınarak hazırlanmıştır. Kanun'un 19. maddesi, uyuşturucu ve uyarıcı madde üretimine karşı tampon olarak oluşturulmuş ve uyuşturucu madde ile mücadelede önemli bir yer tutmuştur.

4.3.2 3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun

19.06.1986 tarihli ve 19139 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 3298 sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun'da uyuşturucu maddelerin imali, ithali ve ihracı ile ilgili hususların Cumhurbaşkanı'nın denetimine tabi olduğuna yer verilmiştir. Kanun'un 1. maddesinin 4. fıkrasında kullanılmasının zararlı olduğu ve bağımlılık oluşturacağı Sağlık Bakanlığı tarafından tespit edilen doğal ve sentetik uyuşturucu maddelerin Sağlık Bakanlığının teklifi üzerine Cumhurbaşkanı kararı ile bu Kanun kapsamına alınabileceği belirtilmiştir. Kanun'un 4. maddesinde "Ham afyon, hazırlanmış afyon ve bunların müstahzarları Türk Ceza Kanunu'nun uygulanmasında uyuşturucu madde sayılır." ibaresi yer almıştır. 3298 sayılı Kanun, 2313 sayılı Kanun'a göre daha kapsayıcı ve afyon üretim ve ithaline karşı net sınırlar içermektedir. İlgili Kanun'un 2. maddesine göre, haşhaş ekilecek, afyon ve kapsül üretilecek yerlerin tespiti ülkenin tarımsal ve ekonomik durumu, yurt içi ihtiyacı, ihraç

fırsatları ve stok durumuna göre her yıl Cumhurbaşkanınca tespit edilip, karar en geç 1 Temmuz'da yayımlanır. Bu maddede, afyonu üretmek isteyen şahısların gerekli kurum ve kuruluşlardan izin belgesi alınarak üretebileceği yer almıştır. İzin belgesi hakkı başka şahıslara devredilemez hükmü ile belirli kanun çerçevesi içerisine alınarak ekim ve imalatı ile ilgili konular belirtilmiştir. 3298 sayılı Kanun ilan edildiği yıla göre değerlendirildiğinde, kapsayıcı ve uyuşturucu madde imalatı ve ihracatı ile ilgili konulara açıklık getirerek gerekli önlemler alındığı açıkça anlaşılmaktadır.

4.3.3 5237 Sayılı TCK'da Uyuşturucu ve Uyarıcı Maddeler

12.10.2004 tarihli ve 25611 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5237 sayılı Kanun'da uyuşturucu ve uyarıcı maddeler ile ilgili kapsayıcı önlemler ve ceza hükümleri ele alınmıştır. Kanun'un 188., 189., 190. ve 191. maddeleri ile uyuşturucu ile mücadele konusunda önemli kararlar alınmıştır. Uyuşturucu maddenin imali, ithali ve ihraç eden kişilere karşı gerekli önlemler alınarak resmi makamlardan alınan izinler harici üretimi yasaklanmıştır. Madde 188'de bu imal ve ticaretinin kapsamları ve sınırları belirlenerek, ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak ülke içinde satan veya ticaretini yapan kişilere karşı ağır ceza hükümleri getirilmiştir. 188. maddenin 3. fıkrasının son kısmında; "Ancak, uyuşturucu veya uyarıcı madde verilen veya satılan kişinin çocuk olması hâlinde, veren veya satan kişiye verilecek hapis cezası on beş yıldan az olamaz." ibaresi ile uyuşturucu ticaretinde çocuklara karşı net önlemler alınmıştır. Madde 188'in 4. fıkrasında uyuşturucu ve uyarıcı maddeleri; "Eroin, kokain, morfin, bazmorfin, sentetik kannabinoid ve türevleri, sentetik katinon ve türevleri, sentetik opioid ve türevleri veya amfetamin türevleri" şeklinde sıralanarak uyuşturucu türleri detaylı olarak açıklamıştır. Bu kanun hükmü ile uyuşturucu madde üreten, ticaretini yapan kişilere yönelik on yıldan az olmamak kaydıyla hapis cezası ve bin günden yirmi bin güne kadar adli para cezası uygulaması konulmuş bu uyuşturucu ticaretini çocuklara yapılması halinde en az on beş yıl hapis cezası öngörülmüştür. Madde 188'de uyuşturucunun türleri ele alınırken psikotrop bütün maddeler öne çıkarılmış ve ilaç olarak dahi kullanıldığında herhangi bir kötü kullanıma mahal vermemek için gerekli tedbirler alındığı görülmektedir. 5237 sayılı Kanun'un diğer kanunlara göre uyuşturucuyla mücadelede daha açık bir tavır ortaya koyulduğu görülmektedir. "Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarının

bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur." şeklindeki ifade de madde 189'da ele alınmıştır. Bakıldığında genç neslin özentiye açık olması ve kolay yollardan para kazanma ya da gençliğinin verdiği hevesle yanlış yollara sapmaması için madde 190'da uyuşturucu ticareti yapanlara karşı madde kullanılmasını kolaylaştırmak için özel yer sağlayan, kullananların yakalanmaması için önlemler alan, kullanma konusunda bilgi verenleri ve yönlendirenleri on yıla kadar hapis cezası verileceğini ifade etmiştir. Madde 190'da da "Tabip, diş tabibi, eczacı, kimyager, veteriner, sağlık memuru, laborant, ebe, hemşire, diş teknisyeni, hastabakıcı, sağlık hizmeti veren, kimyacılıkla veya ecza ticareti ile iştigal eden kişi tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır." ibaresi ile uyuşturucuyla mücadelede net tavır ortaya konulmuştur. Madde 191'de ise uyuşturucu madde alım satım ve bulundurmakla birlikte kullanma konusu da ele alınarak geniş çaplı bir düzenlenme yapılmıştır. Uyuşturucu madde alım satımı ve kullananlara yönelik iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası hükmolunmuş olup ağırlaştırılmış etkenler de maddeye eklenmiştir. Bu hususlarda hakkında işlem yapılan şahısları tekrardan uyuşturucu madde alım satımı ve kullanımını yapması durumunda adli denetimle serbestlik yoluna gidilerek ek önlemler alınmıştır. Söz konusu maddede diğer maddelerin konusu ele alınarak kısa açıklamaları yapılmış ve ceza hükümleri belirtilmiştir. Bu maddede askeri kışla, okul, ibadethane veya sosyal amaçla kullanılan binaların yakınında uyuşturucu ticareti yapılması durumunda cezanın yarı oranda artırılacağı belirtilmiştir.

4.4 Türkiye'de Narko Terörizm ile Mücadele Eden Kuruluşlar

Türkiye'de narko terörizmle mücadelenin tarihi eski yıllara dayanmaktadır. Türkiye'nin verimli topraklara sahip olması kuruluşundan önce Osmanlı Devleti'nin afyon ticaretiyle ekonomisini yönlendirmesi gibi etmenler bu konudaki mücadelenin eski yıllara dayanmasının sebeplerinden biridir. Yasa dışı her türlü uyuşturucu ticareti her suç örgütü tarafından önemli bir finans kaynağıdır. Böyle olması sebebiyle uyuşturucu ticaretine olan talebin fazla olması ve finansal açıdan büyük miktarda gelir kaynağı sağlaması ticaretinde büyük etki sağlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Asya ve Avrupa'yı bağlayan bir köprü görevi görmesi ve ulaşım yolu bakımından tercih edilen ipek yolu üzerinde olması uyuşturucu ticaretinin yapılmasında önemli bir

yer tutmaktadır. Türkiye'de uyuşturucuyla mücadelede İçişleri Bakanlığı bünyesinde EGM, JGK ve Sahil Güvenlik Komutanlığı bulunmaktadır. Bu kurumlar ülke içerisinde aktif olarak 7/24 saat esasında görev yaparak uyuşturucuyla mücadele etmektedirler.

Milli Savunma Bakanlığı (MSB) bünyesinde bulunan Kara Kuvvetleri Komutanlığı da uyuşturucuyla mücadelede etkin destek vermektedir. Ticaret Bakanlığı bünyesinde yer alan Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü sınırlarımızda bulunan gümrük kapılarından uyuşturucu sevkine karşı çeşitli önlemler alarak mücadele etmektedir. Bu hususta sınırlardaki ve sokaklardaki mücadelenin yanı sıra uyuşturucu madde kullanan kişilerin maddeyi bırakması ve topluma kazandırılması için aktif görev yapan iki bakanlığımız bulunmaktadır. Uyuşturucuyla mücadelede aktif rol alan bu bakanlıklardan birincisi Sağlık Bakanlığıdır. Sağlık Bakanlığı bünyesinde Uyuşturucuyla Mücadele Danışma ve Destek Hattı olan ALO 191 ile aktif görev yapmaktadır. İkincisi olan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ise uyuşturucuyu bırakma hususundaki vatandaşların tedavileri ve topluma kazandırılmaları için görev yapmaktadırlar. Bu hususta Yeşilay ile ortak mutabakat yaparak uyuşturucuyla mücadelede önemli rol oynamaktadırlar.

4.4.1 İçişleri Bakanlığı

4.4.1.1 Emniyet Genel Müdürlüğü

Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), yurt içinde il ve ilçe merkezlerinde toplumun huzur ve refahı için 7/24 saat hususunda mesai mefhumu gözetmeksizin Türkiye Cumhuriyeti Devleti vatandaşlarına aktif olarak hizmet vermektedir. EGM'nin birçok alt birimi bulunmaktadır. Bunlardan biri de Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığıdır. Narkotik madde ile mücadelede Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Başkanlığı aktif yer alırken 2015'ten sonra yerini Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığına bırakmıştır. Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı merkez teşkilatı içerisinde kendine bağlı üç şube müdürlüğü bulunmaktadır. Köpek Eğitim Merkezi Şube Müdürlüğü, Narkotik Suçlarla Mücadele Eğitim Akademisi ve TUBİM Şube Müdürlüğü yer almaktadır. Köpek Eğitim Merkezi Şube Müdürlüğünde uyuşturucuyla

mücadelede görev yapması için köpek eğitimi yapılmaktadır. Narkotik Madde Arama Köpeği ve İdarecisi Temel Eğitimi adı altındaki program ile uyuşturucu madde kokusuna duyarlı eğitimli köpekler yetiştirerek araç içerisinde veya kapalı bir yerde muhafaza edilmeye çalışılan narkotik maddeleri bulabilmesi narkotik suçlarla mücadelede önemli bir yer tutmaktadır.

Narkotik Suçlarla Mücadele Eğitim Akademisi ulusal ve uluslararası alanda eğitim programı veren bir kuruluştur. Narkotik suçlarla mücadele edebilmek için eğitimli insan kaynağı önemli bir yer tutmaktadır. Bu hususta görev alan bu akademide narkotik madde ve türevlerini ele alarak branşlı personel yetiştirilmektedir. Bir diğer alt birimi olan TUBİM, narkotik suçlarla mücadelede yapılan çalışmaları kamuya açık olarak yayımlayarak halkın bu hususta bilinçlenmesini ve yapılan etkin mücadeleleri ortaya koymaktadır. TUBİM, 01.06.2014 tarihi itibariyle yürürlüğe girmiş bulunan uluslararası anlaşma doğrultusunda, 02.07.2024 tarihine kadar bir AB kuruluşu olan EMCDDA'nın, bu tarihten sonra ise EUDA'nın ulusal irtibat noktası olarak görev yapmakta ve EUDA'nın çalışmalarına tam üye sıfatıyla katılım sağlamaktadır (T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Daire Başkanlığı, 2024). Bağımlılık ile Mücadele Yüksek Kurulu kurularak bakanlıklar ve kamu kurumları bir araya getirilerek uyuşturucuyla mücadelede toplantı yapmaktadırlar. TUBİM uyuşturucuyla mücadele kapsamında; "uyuşturucuyla mücadele politikası, uyuşturucuyla mücadelenin arz boyutu, trafikte uyuşturucu kullanımı ile mücadele, eğitim ve önleme, tedavi ve rehabilitasyon, madde bağlantılı ölümler, ceza, infaz ve denetimli serbestlik, narko terör" başlıkları altında her yıl düzenli olarak rapor yayımlamaktadır. Burada uyuşturucuyla mücadelede cezai yaptırımlar gibi birçok başlığı ayrıntılı olarak ele alırken, okuyucuyu her anlamda bilgilendirerek duyarlılık ortaya koymaktadır. Narkotik madde ile mücadelede sürdürülen kararlı ve başarılı çalışmalarla oluşturulan tecrübelerin paydaş kurumlara aktarılarak yeknesak bir çalışma yapıldığı belirtilmektedir. EGM, kuruluşundan bu yana çalışmalarıyla ve yurt içinde aktif mücadelesiyle öne çıkmaktadır. Yeni teknolojilere uyum sağlayarak tecrübe için branşlaşma hususuna önem veren günümüzün değişen suç ve suçlu çeşitliliğine karşı çalışmalar yapan önemli bir kuruluştur. Türk Polis Teşkilatı yaptığı çalışmalarla birçok suç ve suçlunun önlenmesi için aktif görev yaparak sadece narkotik çatısı altında değil, birden fazla birimde etkin olacak şekilde görev ifa etmektedir.

İnsan haklarına ve evrensel hukuk değerlerine önem vererek Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na ve Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı bir kuruluş olarak görev yapmaktadır.

Şekil 4.1 İzmir İl Emniyet Müdürlüğünce 2024 yılı ağustos ayında yapılan operasyonda ele geçirilen 124 kg esrar ve 350.000 adet sentetik ecza hap (Özen, 2024)

Türk Polis Teşkilatı, sentetik uyuşturucu madde türlerinin son yıllarda kullanımının artması ile bu alandaki çalışmalara yoğunluk verilmiştir. Örneğin, İzmir İl Emniyet Müdürlüğünce il dışından sentetik uyuşturucu getirdiği değerlendirilen şüpheli şahıslara yönelik olarak 2024 Ağustos ayında yapılan operasyonda 124 kg esrar ve 350.000 adet sentetik ecza olarak değerlendirilen uyuşturucu madde ele geçirilmiştir. Buna benzer çok fazla sayıda örnek vermek mümkündür.

4.4.1.2 Jandarma Genel Komutanlığı

Jandarma Genel Komutanlığı (JGK) yapmış olduğu başarılı faaliyetlerle yurt içinde kırsal alanlardaki asayişi ve güvenliği temin etmektedir. Jandarma bilgi deneyim ve tecrübesi ile yurt dışından yurt içine getirilmeye çalışılan birçok suç ve suç unsuru yakalamaktadır. JGK içerisinde görev yapan birim olan Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı uyuşturucu imal ve ticaretinin önlenmesi ve bununla ilgili olarak yapılan çalışmaları yürütür. Esrar, kenevir gibi doğal olarak yetiştirilen uyuşturucu

maddelerin yüz ölçümü olarak tarla gibi geniş alanlarda kırsal kesimde üretilmesiyle birlikte aktif mücadele eden JGK yurt içerisinde oluşturulmaya çalışılan uyuşturucu ağının önünü kesmeye çalışmaktadır (T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı Asayiş Başkanlığı, t.y.). Zira önemli bir halk sağlığı olan uyuşturucu ile mücadelede ilk hedef, uyuşturucu maddeye ulaşılabilirliğin engellenmesidir. Uyuşturucu bağımlılığı ile mücadelede temel amaç ise uyuşturucu madde ile hiç tanışmamış kişilerin korunmasıdır. Bu bağlamda gençlerimizin korunması büyük önem arz etmektedir.

Uyuşturucuya bağımlılıkta son zamanlarda sentetik uyuşturucu madde öne çıksa da doğal yollardan üretilen uyuşturucu maddelere ulaşımın kolay olması tercih edilebilirliğini artırmaktadır. Bu sebeplerden ötürü kırsal alanlarda ve şehir ile ilçe merkezlerindeki aktif mücadele önem taşımaktadır. Jandarmanın yapmış olduğu kırsal alanlardaki bilgilendirme konferansları ile vatandaşlar narkotik madde kapsamında bilinçlendirilerek farkındalık oluşturulmaktadır. Uyuşturucu madde üretiminin terör örgütlerine finans sağlanması amacıyla da yapıldığı ortadadır. Bu hususta uyuşturucuyla mücadelenin yanı sıra terörle mücadele noktasında JGK komando birlikleriyle aktif görev ifa etmektedir. Terörizm olgusuyla mücadele aynı zamanda mali kaynakların kurutulmasıyla mümkündür. Birçok suç türü terör örgütlerine gelir sağlamak için kullanılırken, uyuşturucu imal ve ticareti suçları da bu gelir kalemleri arasında büyük bir yer tutmaktadır. Uyuşturucu madde ile mücadelede çocuklar ve gençler elzem önem taşımaktadır. Bu hususta ALO 191 çağrı hattından gerekli yardımları alarak yönlendirme ve tedavi sağlanmaktadır.

Şekil 4.2 Diyarbakır Valiliği İl Jandarma Komutanlığı tarafından 2023 yılı ekim ayında Lice ilçesinde 637 kg toz esrar operasyonu (Diyarbakır İl Jandarma Komutanlığı, 2023)

Jandarmanın yaptığı etkili operasyonlardan sadece bir örnek vermek gerekirse, 2023 Ekim ayında Diyarbakır İl Jandarma Komutanlığınca Lice kırsalında yapılan operasyonda uyuşturucu ticareti yaptığı tespit edilen 3 şüpheli şahıs yakalanmış ve ticareti yapmak üzere hazır bulunan 637 kg toz esrar ele geçirilmiştir. İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu coğrafyasında geniş düzlüklerin bulunması ve hava şartlarının uyumu tarıma elverişli hale getirmektedir. Terör örgütlerine finans sağlama amacıyla bu bölgelerde esrar yetiştirildiği ve elde edilen kaynakların teröre finansman kaynağı olarak gönderildiği bilinmektedir.

4.4.1.3 Sahil Güvenlik Komutanlığı

Sahil Güvenlik Komutanlığının kuruluşu Cumhuriyet öncesine kadar dayanmaktadır. Tanzimat döneminde Osmanlı İmparatorluğu'nun diğer devletlerle yaptığı gümrük anlaşmalarında vergilerin artırılmasından sonra vergi kaçakçılığında da artış olduğu tespit edilmesi üzerine mücadele noktasında yeni bir teşkilatın kurulması öngörülerek Gümrük Muhafaza Teşkilatı oluşturulmuştur. Deniz hudutlarımızdaki güvenlik ve sahil muhafaza hizmetlerini yürütmek amacıyla, 1886 yılında Jandarma Teşkilatına

bağlı olan “Kordon Bölükleri” kurulmuş (T.C. İçişleri Bakanlığı Sahil Güvenlik Komutanlığı, t.y.), 1956 yılında ise JGK bünyesine girmiştir.

Sahil Güvenlik Komutanlığı, Karadeniz, Marmara ve Boğazlar, Ege Deniz, Akdeniz bölge komutanlıkları ile Türkiye’nin tüm kıyılarında asayiş ve güvenlik noktasında görev yapmaktadır. Türkiye coğrafi konum neticesiyle Asya ve Avrupa kıtaları arasında köprü görevi yapmaktadır. Karadeniz ve Güney Akdeniz rotaları üzerinde uyuşturucu ticareti için elverişli olması nedeniyle tercih edildiği bilinmektedir. Terör örgütlerinin bu güzergâhı tercih etmesi ile birlikte asayiş ve narko terörizm noktasında çalışma yapma ihtiyacı doğmaktadır. Narko terörizm ile mücadelede önemli bir yer tutan kara sularımızda Sahil Güvenlik Komutanlığınca operasyonel faaliyetler icra etmektedir. Örneğin, Sahil Güvenlik Komutanlığı, EGM ve JGK ile birlikte 05.02.2019 tarihinde yürütülen Birlik Operasyonu’nda 2 sahil güvenlik korveti, 2 sahil güvenlik helikopteri ve 2 narkotik köpeği ile kurum personelleri de görev almış olup Trablus/Libya’ya 78 deniz mili uzaklıkta bulunan balıkçı teknesine çıkış yapılmış ve yapılan aramada 5 ton esrar ele geçirilmiştir (T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı, 2019). Ayrıca, 31.07.2022 tarihinde Tekirdağ’da Sahil Güvenlik Komutanlığı ve EGM tarafından Robusto isimli bir ticari gemiye yapılan operasyonda 242 kg kokain ele geçirilmiştir (T.C. İçişleri Bakanlığı Sahil Güvenlik Komutanlığı, 2022). 12.10.2022 tarihinde Antalya’da uyuşturucu ticareti yapan terör örgütü üyelerine yönelik operasyonda ise Antalya Ticari Limanı’nda bağlı bulunan yabancı uyruklu ticari geminin etrafındaki deniz yüzeyinde 183 kg kokain ele geçirilmiştir (T.C. Antalya Valiliği, 2022).

Şekil 4.3 Antalya Valiliği Akdeniz Sahil Güvenlik Bölge Komutanlığı ve Gümrük Muhafaza Kaçakçılık Müdürlüğü tarafından 2022 yılı ekim ayında yapılan 183 kg kokain operasyonu (T.C. Antalya Valiliği, 2022)

Sahil Güvenlik Komutanlığının gerek tek başına gerekse de EGM, JGK ve Gümrük Muhafaza Kaçakçılık Müdürlüğü ile koordineli yaptığı çalışmalar ülkemizin refahı ve birliği için çok büyük önem arz etmektedir. Denizlerimizin jeopolitik konumu ile her köşesinde yapılan başarılı operasyonlar ile etkinlik ve verimliliği ele alarak Mavi Vatanımızın güvenliğini sağlanmaktadır.

4.4.2 Milli Savunma Bakanlığı

Milli Savunma Bakanlığı (MSB) gelişmiş alt yapısı, etkin, caydırıcı, saygın misyonuyla Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temel taşlarından birisidir. MSB bünyesinde alt birimi olan Kara Kuvvetleri Komutanlığı içerisinde yer alan hudut komutanlıkları olarak görev yapan birlikler vasıtasıyla ülkemizin dört bir yanı korunmaktadır. Hudut komutanlıkları ülkemizin sınırlarından içeri sokulmaya çalışılan doğal ve sentetik uyuşturucu maddelerin girişini engelleyerek mücadele görevi yürütmektedirler. Iğdır, Van, Hatay ve Şırnak illerinin uyuşturucu kaçakçılığı için yoğun olarak kullanılmaya çalışıldığı bilinmektedir. Uyuşturucu rotaları ile ilgili üçüncü bölümde verdiğimiz bilgilerle pekiştirdiğimizde yakalama yapılan sınır kapılarının rotalar üzerinde olduğu daha net anlaşılmaktadır. Hatay'da yer alan 2'nci

Hudut Alay Komutanlığının 29.04.2022 tarihinde yürüttüğü keşif, gözetleme ve devriye faaliyetlerinde ülkemize yasa dışı yollardan girmeye çalışan iki şahsın 8.226 gr kubar esrar ele ile yakalanması MSB'nin uyuşturucu ile mücadelesine küçük bir örnektir.

Şekil 4.4 2'nci Hudut Komutanlığının 2022 yılı Nisan ayında yakalamasını yaptığı kubar esrar (T.C. Milli Savunma Bakanlığı, 2022)

4.4.3 Ticaret Bakanlığı

4.4.3.1 Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü

Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü, Ticaret Bakanlığı bünyesinde kaçakçılık suçlarına yönelik olarak ülkemizde bulunan sınır kapılarında ayrıntılı çalışmalar ve incelemeler yapmaktadır. Gümrük muhafaza ekipleri kara, deniz ve hava sınır kapılarında başta uyuşturucu olmak üzere kaçakçılıkla mücadelede aktif görev almaktadırlar. Ülkemize gelen uyuşturucu arzının önlenmesi ve başka ülkelere transit olarak taşınmasını önlemek amacıyla çalışmalarını hassasiyetle yapmaktadırlar. Tüm gümrük kapıları ve posta kargo işleme merkezleri, ileri teknoloji tarama sistemleri ile narkotik ve kimyasal maddelerin geçişini önlemektedir.

Şekil 4.5 Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürlüğünce 2024 yılı temmuz ayındaki bir operasyonla yakalaması yapılan 186 kg eroin ve 90 kg metamfetamin uyuşturucu maddesi (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2024)

4.4.4 Sağlık Bakanlığı

Sağlık Bakanlığı, bünyesindeki Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı olan ALO 191 ile kişilere ihtiyaçlarına göre gerekli bilgilendirmeleri yaparak uygun merkezlere yönlendirme yapmaktadır. Uyuşturucu madde kullanan kişilerle nasıl iletişim kurulması gerektiği ve nasıl yaklaşılmasıyla alakalı bilgiler verilmektedir. Bağımlılık sürecinde kişinin yakınlarına da gerekli bilgiler verilerek yardımcı olunmaktadır. Yakınlarına madde bağımlılığı ile ilgili bilgiler verildikten sonra kişilerin madde bağımlısı kişileri ayırt edebilmesini sağlamaktadırlar. “Bağımlılık nedir?”, “Kimler bağımlı olabilir?” gibi sorular da yanıtlanmaktadır. Sağlık Bakanlığı, bünyesindeki tüm illerde bulunan hastaneler vasıtasıyla da hizmet vermektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı Uyuşturucu İle Mücadele Danışma ve Destek Hattı, 2023). Sağlıklı Hayat Merkezleri ile birçok hastalığın başlangıcında önlenmesi sağlanırken halka yakın olması ve kolay ulaşılabilir olması önemlidir. Toplum sağlığı merkezleriyle birçok vatandaşımıza bilgi aktarımı sağlanırken bağımlılık ile mücadele noktasında da yönlendirmeler yapılmaktadır.

4.5 Türkiye'de Narko Terörizm ile Mücadele Politikaları ve Stratejileri

Narko terörizm ile mücadelede önleyici ve operasyonel faaliyetler büyük önem taşımaktadır. Tüm kamu kurum ve kuruluşları ortak bir paydada hareket ederek uyuşturucuyla mücadele etmektedir. Uyuşturucuyla mücadelede detaylı incelenmesi gereken, içerisinde operasyon faaliyetleri ve önleyici denetim ve yol uygulamalarıyla çalışmalar yapılmaktadır. Sahada yapılan çalışmaların önemi ve caydırıcılığı önemlidir. Ülkemizin gençlerini ve çocuklarını uyuşturucu bağımlılığından korumak ve sağlam iradeli, bilgili, donanımlı bir toplum oluşturmak tüm Türk milletinin temel vazifelerinden biridir. Uyuşturucuya olan bağımlılık oranı yüksek olması sebebiyle mücadele noktasında ortak hareket etme ve önleyici olabilecek tüm faaliyetleri yerine getirmek mühimdir. Uyuşturucuyla mücadelede politika ve stratejilerin yeri en az yapılan operasyonlar kadar önem tutmaktadır. Ülkemizde uyuşturucu ile mücadele, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 58. maddesinde yer alan "Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır." ifadesi doğrultusunda yürütülmektedir (TUBİM, 2023, s. 53). Önleme faaliyetleri ile uyuşturucuya bulaşan şahısların tedavi kontrol süreçleri ele alınarak çalışmalar yapılmakta ve uyuşturucu bağımlısı şahsın bedenen ve ruhen hastalıkları ele alınarak tedavi edilmektedir. Narkotikle mücadele noktasında İçişleri Bakanlığı bünyesinde görev yapan EGM ve JGK tarafından yapılan önleme ve eğitim faaliyetleri büyük önem taşımaktadır. Taşrada köy halkına, kentte esnafından öğretmenine ve daha birçok çalışanına eğitimler ve konferanslar vererek bilinçlendirme ve mücadele çalışmalarına katkı sağlamaktadırlar. Uyuşturucuyla mücadelede ailelere büyük sorumluluk düşmektedir. Aileler bilinçlenmeli ve çocuklarına karşı olan sorumluluklarının daha fazla bilincinde olmalıdır. Toplumumuzda gençlerimizin ve çocuklarımızın önemi büyüktür, yeni nesli ancak onları geliştirip kötü alışkanlıklardan uzak tutarak korur ve güçlü kılabiliriz. Birçok kamu kurum ve kuruluşunun ortak paydada buluşarak yaptığı bu mücadelede ülkemizdeki her vatandaşımıza bir görev düşmektedir. Resmi kurumlar ve STK'lar vasıtasıyla uyuşturucuyla mücadelede farklı yöntem ve metotlar gibi yaklaşımlar ele alınarak çalışmalar yapılmaktadır. Uyuşturucu bağımlılarına yönelik yapılan bu çalışmalarda projeler oluşturularak, tedavi noktasında yol kat edilirken sahada görev yapan güvenlik güçlerimize de kolaylık sağlanmaktadır.

Uyuşturucuyla mücadele noktasında gelişim ve bilinçlendirme çalışmalarının önemi büyüktür. 2024 ile 2028 yılları arasını kapsayan 12. Kalkınma Planında ele alınan alkol, tütün ve uyuşturucu gibi zararlı maddelerin kullanımıyla mücadele için bilinçlendirme çalışmaları yürütülmesi ve halka yönelik bilinçlendirme çalışmaları yapılması uyuşturucuyla mücadelenin farkındalık noktasını vurgulamaktadır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023).

4.5.1 En İyi Narkotik Polisi; Anne Projesi

Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığının 2021 yılında NARKOLOG projesi kapsamında yaptığı çalışmalarda "hayatının herhangi bir döneminde madde kullandığını" beyan eden 27.779 kişiye yapılan ankette katılımcıların %92,2'sinin annesinin "ev hanımı" olduğu görülmüştür (TUBİM, 2023, s. 57). Mevcut sonuçlarla değerlendirildiğinde annelerin şefkat ve merhametleri ile madde kullanımındaki mücadelede önemini ve yerini anlamak mümkündür. Bu araştırmaların ışığında annelere yönelik bilinçlendirme faaliyetleri ve farkındalık çalışmalarına ağırlık verildiği görülmektedir. Yapılacak olan eğitimlerde tüm kamu kurum ve kuruluşlardan destek alınarak hareket edilip yer temini semineri yapılacağı yerlerde destek alındığı anlaşılmaktadır. Aynı zamanda seminerlere ve eğitime katılamayan annelere yönelik olarak https://narkotikpolisianne.com web sitesinde en iyi narkotik polisi anne isimli eğitim modülü videosuyla anneleri bilinçlendirmektedirler.

Şekil 4.6 En iyi narkotik polisi; anne logosu (TUBİM, 2023, s. 57)

Bu proje çalışmalarıyla anne ve anne adayı yetişkinlere yönelik farkındalık eğitimleriyle 2022 yılında 24.245 etkinlik ile 919.698 kişiye ulaşılmıştır. 23.10.2020

tarihinden 2022 yılının sonuna kadar olan 36.302 etkinlikte toplamda 1.392.285 anne ve anne adayına ulaşıldığı belirtilmektedir (NSB, 2023).

4.5.2 Narkorehber Yetişkin ve Gençlik Modülü

Narko terörizmle mücadelede, yapılan operasyonların yanı sıra önleyici faaliyetler de büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından oluşturulan Bağımlılıkla Mücadele Eylem Planı içerisinde üniversiteli öğrencilere yönelik olarak bağımlılıkla mücadele farkındalık çalışmaları ile koruyucu tedbirlere ilişkin konferanslar ve seminer eşliğinde bilgilendirme çalışmalarıyla paydaş kurum olan İçişleri Bakanlığınca NARKOREHBER Gençlik Modülü hazırlanmıştır. Gençlere yönelik yapılan bu tür faaliyetlerle narko terörizmin önlenmesi ve daha bilinçli bir toplum oluşturmak hedeflenmektedir. Uyuşturucuyla mücadelede bağımlılık faktörü önemli bir yer tutmaktadır. Uyuşturucu maddesinin bağımlılık oranının yüksek olması sebebiyle önleyici çalışmaların yeri çok önemlidir. NARKOREHBER projesiyle; madde bağımlılığı, kullanımı ve etkileri, narkotik maddelerin sınıflandırılması, narkotik madde çeşitleri, sentetik eczalar ve uçucular, narkotik suçlarla mücadelenin önemi, sokak satıcıları kimlerdir, uyuşturucu satılan yerler ile kullanılan mekânlar ve uyuşturucu suçlarında yasal durumun anlatıldığı konu başlıklarıyla ülkemizde 25 yaş üstü yetişkinlere yönelik farkındalık oluşturulmaya çalışılmaktadır. Konu başlıkları içerisinde Uyuşturucu ile Mücadele Uygulaması (UYUMA) da yer almakta olup bu uygulama, uyuşturucu ile ilgili herhangi bir şikâyette bulunan kişinin kimlik bilgilerinin gizli kalması ve soruşturmanın hiçbir aşamasında üçüncü kişilerle paylaşılmaması nedeniyle uyuşturucu suçlarına karşı etkili ve pratik bir müdahale imkânı sunmaktadır.

Hedef Grup	Faaliyet Sayısı	Ulaşılan Kişi Sayısı
Askeri Personel	125	3.641
Belediye Temizlikçisi	87	4.770
Belediye Zabıta	86	2.945
Emniyet	2.052	121.120
Esnaf	90	961
İşçi (Diğer Sektörler)	628	36.180
Kamu Görevlisi	1.738	121.994
Karma Gruplar	122	8.225
Öğretmen	4.302	135.890
Özel Güvenlik	775	166.174
Servis Şoförü	68	1.439
Sivil Toplum Kuruluşları (STK)	71	2.444
Üniversite Öğrenci ve Öğretim Görevlisi	1.205	129.304
Vatandaş	15.159	704.714
Veli	2.357	93.447
Toplam	**28.865**	**1.533.248**

NARKOREHBER faaliyetleri kapsamında 2022 yılında 28.855 program gerçekleştirerek 1.533.248 yetişkine ulaşılmıştır. 2017 yılından 2022 yılına kadar 49.246 programda 2.772.950 kişiye ulaşılmıştır (TUBİM, 2023, s.58).

Şekil 4.7 2022 Yılında verilen NARKOREHBER eğitim sayıları dağılımı (NSB, TUBİM, 2023)

4.5.3 Narko Göçmen, Narko Kaan, Narko Tır Projeleri

NARKO GÖÇMEN projesiyle ülkemizde yaşayan yabancı uyruklu şahıslara yönelik uyuşturucuyla mücadele noktasında eğitim verilmesi ve bilinçlendirme çalışmalarının yapılması ve ülkemizdeki yabancı uyruklu şahısların da uyuşturucu madde kullanımı konusunda bilinçlendirilmesi amaçlanmıştır. Yapılan proje kapsamında 2022 yılı içerisinde 942 farkındalık çalışması yapılmış ve 37.063 yabancı uyruklu vatandaşa tercüman yardımıyla anlatılmıştır (TUBİM, 2023, s. 59).

NARKO KAAN projesi Özel Güvenlik Denetleme Başkanlığı ve Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı koordinesinde ülkemizde görev yapan özel güvenlik görevlilerine yönelik olarak uyuşturucuyla mücadeleye yönelik farkındalık oluşturmak hedeflenmiştir. Özel güvenlik, ülkemizde birçok resmi ve özel kurum ve kuruluşu korumakla yükümlü ve halk ile iç içe olan önemli bir meslek grubudur. Özel güvenlik personelleri yükümlü oldukları kurumların güvenliğini koruma noktasında uyuşturucuyla mücadele eğitimi almaları elzemdir. Birçok vatandaşımızın ziyaret ettiği bu kurumlarda görev yapan özel güvenlik personelleri verilen eğitim sayesinde daha bilinçli olurken, bu bilinç ve farkındalığını görevine aktarabilecektir. NARKO KAAN projesiyle 2022 yılı içerisinde 739 eğitim faaliyeti yapılmış, bu kapsamda 179.819 özel güvenlik görevlisine eğitim verilmiştir (TUBİM, 2023, s. 59).

NARKO TIR projesi, “Hedef Olma, Hedefsiz Kalma” sloganıyla başlatılan ve ülkemizin dört bir yanına ulaşmayı hedefleyen önemli bir çalışmadır. Kalkınma Bakanlığı ve İstanbul Kalkınma Ajansının desteğiyle yapılan çalışmada narkotik eğitim tırı oluşturularak illere gönderilmesi amaçlanmış ve farklı bir çerçeve açmıştır.

Şekil 4.8 İstanbul Narko Tır (TUBİM, 2023, s. 60)

4.5.4 Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı

Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı çerçevesinde başlatılan uyuşturucu madde, sigara ve alkol kullanımında gençlerin bağımlı olmasını önleyici tedbirler almak için çalışmalar yapılmaktadır. 2014 yılında Yeşilay tarafından geliştirilen bu proje ile birçok bağımlılık içeren maddeyi gençlerin ve çocukların yaşamlarında farkındalık oluşturarak uzaklaştırmayı hedeflenmektedir. Alanında uzman akademisyen, hekim, psikolog, okul psikolojik danışmanı gibi işinin ehli kişilerden oluşan bir ekiple eğitimler verilmektedir (TUBİM, 2023, s. 63). 2015 yılında MEB ve Yeşilay arasında imzalanan protokolde Türkiye genelinde birçok okulda seminerler ve konferanslar verilerek öğrencilerin bilinçlendirilmesi hedeflenmiş ve büyük bir öğrenci kitlesine ulaşılmıştır. Birçok bakanlık ve kurum ile ortak yapılan protokoller ile program yaygınlaştırılmıştır. Sistem içerisinde formatörlerin yetiştirilmesi, daha sonra formatör uygulayıcılarının yetiştirilmesi ve akabinde uygulayıcı ve formatörlerin bu bilgileri öğrenci ve velilere aktarmasıyla proje içerisinde eğitim

süreci akış halinde devam etmektedir. Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı içerik olarak çok geniş olmasıyla birlikte resmi internet sitesi olan www.tbm.org.tr adresinden birçok broşür ve afiş ile birlikte eğitici birçok modüle ulaşmak da mümkündür. İnternet sitesi her yaş grubuna hitap edecek şekilde düzenlenmiştir. 2022 yılında Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı ve MEB bünyesinde yapılan çalışmalar ile 812 formatör ve 34.796 uygulayıcı rehberlik ve psikolojik danışmanı aracılığıyla her yıl 10 milyondan fazla öğrenci ve 3 milyondan fazla veliye ulaşıldığı bilgisi verilmektedir. MEB, içerisinde bulunduğu ortamın sağlamış olduğu ulaşım ağı sayesinde velilere ve öğrencilere ulaşımın kolay olması ve yapılan projeyi yerinde anlatma ve bağımlılık ile mücadelede farkındalık oluşturmak için geniş imkânlar sunmaktadır. Yeşilay bu program çerçevesinde bilinçlendirilmesi gereken önemli bir kesim olan yetişkinler için programlar oluşturmuş ve eğitimleri verme amacı için önemli bir kol olan yetişkinleri bilgilendirme çalışmaları yürütmektedir. İnternetsiz olan ortamda da çevrim dışı aktif olan eğitimler internet sitesinde sunularak eğitimin hiçbir engel tanımadan coğrafi şart ve durumları ortadan kaldırarak geniş kitlelere ulaşmaktadır. Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ile öğrenciler ve öğretmenler kendilerine ait olan hesaplar ile bu programa giriş yaparak kolayca ulaşabilmektedirler. Programın amacı, sadece öğrencilere ulaşmak değil aynı zamanda velisini ve öğretmenini de bilinçlendirmekte olduğu görülmektedir. Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı ile birçok psikolojik danışman ve uzman kadrolarıyla psikolojik düzeylere göre eğitimler verilmesi yönlendirme hususunu da ortadan kaldırarak yapılan programın düzeyini yükseltmektedir. Uyuşturucuyla mücadelede farkındalık oluşturarak kurtarabildiğimiz ve koruyabildiğimiz her bir insanımız için ülkemizin gelişmişlik düzeyine ve refahına olan katkı çok büyüktür. Uyuşturucu madde bağımlığı birçok aileyi derinden sarsan ve temel aile değerlerini ortadan kaldıran tehlikeli bir madde olması sebebiyle bu gibi programların önemi yüksektir.

4.5.5 11. Kalkınma Planı: Sağlıklı Yaşam ve Bağımlılıkla Mücadele Çalışma Grubu

Ülkemizde uyuşturucuyla mücadele noktasında kurum ve kuruluşların koordineli çalışmasıyla büyük mesafeler kat edildiği görülebilmektedir. Ülkemizdeki ilki 1963

yılında hazırlanan kalkınma planları her beş yılda bir düzenlenerek gelişim ve büyüme noktasında oluşturulan hedeflerdir. Kalkınma planları çerçevesinde uyuşturucuyla mücadele de "Sağlıklı Yaşam ve Bağımlılıkla Mücadele" başlığı altında düzenlenmiştir. Bağımlıkla mücadelenin ferdi olarak yapılmasının yeterli olamayacağı ve bu çalışmaların kurum ve kuruluşlar vasıtasıyla koordineli yapılması kalkınma planlarıyla sağlanmıştır.

Dünya üzerinde uyuşturucu madde kullanımı noktasında büyük artış gözlenmektedir. UNODC Dünya Uyuşturucu Raporunu 26.06.2018 tarihinde ilan etmiştir. Rapora göre, 15–64 yaş aralığında yaklaşık 275 milyon kişi yani dünya nüfusunun %5,6'sı en az bir kez uyuşturucu/uyarıcı madde kullanmıştır. 2016 yılında uyuşturucu bağımlısı 250 milyon olarak kayıtlara geçmiştir. 2 yıl içerisinde bu sayıya 25 milyon kişinin eklenmiş olması durumun ciddiyetini göstermektedir. 275 milyon uyuşturucu kullanıcılarından 31 milyondan fazlası uyuşturucu/uyarıcı madde kullanımı sebebiyle tedaviye ihtiyaç duyacak seviyede zarar görmüştür. 15-16 yaş arasındaki gençlerin 13,8 milyonu (%5,6) son 12 ayda en az bir kez esrar kullanmıştır. 2016 yılında 29,5 milyon olan uyuşturucu bağımlısı sayısı 2018 uyuşturucu raporunda 31 milyona yükseldiği şeklinde ifade edilmiştir (UNODC, 2018).

Geniş ve detaylı bir şekilde uyuşturucunun dünyada kullanım oranları ve madde bağımlılarına 2019 ile 2023 yıllarını kapsayan 11. Kalkınma Planında yer verilmiştir. Türkiye uyuşturucuyla mücadelede önemli aşamalar kat etmiştir. Ülkemizde uyuşturucuyla mücadele çalışmaları, 2014 yılına kadar İçişleri Bakanlığı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığına (KOM) bağlı TUBİM koordinasyonunda yürütülmüştür. 13.11.2014 tarihli ve 29174 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2014/19 sayılı "Uyuşturucu ile Mücadele" konulu Başbakanlık Genelgesi ile Başbakan Yardımcısı başkanlığında ilgili 8 bakanın (Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanı, Adalet Bakanı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, Gençlik ve Spor Bakanı, İçişleri Bakanı, Milli Eğitim Bakanı, Ticaret Bakanı ile Sağlık Bakanı) katılımlarıyla Uyuşturucu ile Mücadele Yüksek Kurulu (UMYK) ismi altında çalışmalara başlanılmıştır. Oluşturulan bu yeni yapının koordinasyonu Sağlık Bakanlığına verilerek yapılan bu çalışmalara hız kazandırılmaya çalışılmıştır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2018). ALO 191 projesiyle başlayan

uyuşturucuyla mücadele destek hattına ulaşan vatandaşlar yönlendirilmektedir. Uyuşturucu kullandığını ifade eden şahıslara bağımlılık risk değerlendirmesi yapılmakta, düşük ve yüksek riskli bireyler belirlenmektedir. Düşük riskli bireyler motivasyonel görüşme yapılarak aile hekimlerine, psikiyatri servislerine, öğrenci ise okulundaki rehberlik servislerine yönlendirilmektedir. Yüksek riskli bireyler ise kullandığı uyuşturucu madde hakkında bilgi verilip, tedavi için motivasyonel görüşme yapılarak psikiyatri servisine ve AMATEM'e yönlendirilmektedir. AMATEM madde bağımlılığı olan bireylerin yaşamlarının kontrollerini yeniden kazanmaları için kişilere çok yönlü olarak destek olmaktadır. AMATEM'e gelerek başvuran hastalarda kişinin kendine özgü olan sorunun belirlenmesi, ihtiyaçlarının saptanması kişilerin tedavi açısından motivasyonlarının oluşturulması ve güçlendirilmesi tedavisi için esnek stratejiler oluşturulması büyük yer tutmaktadır. 18 yaş altı çocuklara yönelik olarak ise Çocuk Ergen Alkol Madde Tedavi Merkezi (ÇEMATEM) hizmet vermekte olup bu merkez ile ileri teknolojik uygulamalarla tedavi ve terapi teknikleri uygulanarak, çocukların topluma yeniden kazandırılması amaçlanmaktadır.

Bağımlılıkla mücadele kapsamında yapılan çalışmalar uyuşturucu madde kullanımından önce bilgilendirmeler yaparak önleyici faaliyetlere yöneliktir. Uyuşturucu madde kullanımından sonra ise tedavi yöntemleri başta psikolog ve alanında uzman ekipler ile iyileştirme süreci devam etmektedir. Bağımlılıkla mücadele kapsamında hastanelerdeki psikiyatri kliniklerinde görev yapan personellere, madde bağımlılığına yönelik tedavi hizmeti sunan personellere, acil sağlık hizmetleri veren personellere yönelik eğitimler verilmektedir. Verilen eğitimler kapsamında aile hekimlerine yönelik yapılan bilgilendirmelerde günümüze kadar 19.187 aile hekimine bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır. Uyuşturucuyla mücadele noktasında psikiyatri kliniklerinin yeri önemlidir. 81 ilde 793 psikiyatri uzmanına verilen eğitimlerle daha bilinçli bir ortam oluşturulmaya çalışılmaktadır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2018).

4.5.6 Narvas Projesi

NARVAS Projesi; narkotik madde ile mücadelede etkin çalışmalar yaparak iletişim seviyesinin güvenli ve hızlı olduğu bir projedir. NARVAS Projesinin ana kuruluş

amaçlarından biri vatandaşların ihbar ve bildirimlerini iletmesini sağlamaktır. İhbarlar ile suç ve suçlu profillerini ortaya çıkarırken, sahada yapılan mücadeleyle Emniyet Teşkilatına rehberlik yapmaktadır. Bu proje ile ihbar ve bildirimlerin önemi vurgulanarak toplumun huzuru ve güvenini üst seviyeye çıkarmak esas alınmaktadır. Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı tarafından geliştirilen Narkotik Vaka Analiz Sistemi (NARVAS), elde ettiği verilerle sahada yapılan mücadelenin etkinliği artırarak narkotik madde üzerine yapılan çalışmaların verimliliği de aynı oranda yükseltmektedir (T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı, t.y.).

4.5.7 Diğer

Uyuşturucuyla mücadelede noktasında 12. Kalkınma Planında da hedefler belirlenmiştir. Bu hedefler arasında; alkol, tütün ve uyuşturucu gibi zararlı maddelerin kullanımıyla mücadele için bilinçlendirme çalışmaları yürütülmesi, her türlü uyuşturucu ve uyarıcı madde ile bunların üretiminde kullanılan ara maddelerin ulusal ve uluslararası boyutta üretimi, ticareti, kullanımı ve taşınması engellenmesi gibi yaklaşımlar ele alınmaktadır. Güvenlik birimlerinin uyuşturucuyla mücadele noktasında kabiliyetinin artırılması, uyuşturucuyla mücadelede halkı bilinçlendirme çalışmaları ve elde edilen verilerin analizi noktasında geliştirmeler yapılması da ön görülmüştür (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023).

5. SONUÇ

Uyuşturucuyla mücadele etmek ülkemizin her bir ferdi için vatani bir görev niteliğindedir. Uyuşturucu, aile yapısını bozan, toplumun ahlaki ve ruhsal düzenini sarsan bir etkiye sahip olması sebepleriyle bu sorunla mücadelenin önemi bir kez daha anlaşılmaktadır. Soğuk Savaş Dönemi'nin ardından oluşan dünya düzeninde ekonomi hareketlenirken, uyuşturucu ticareti kendine yeni ağlar bularak genişlemiştir. Uluslararası birçok sözleşme ve çalışmalar ile hem bilinçlendirme faaliyetleri ele alınırken hem de mücadele yöntemleri geliştirilerek işlerlik kazandırılmıştır. Uyuşturucu ticaretinin getiri maliyeti fazla olması sebebiyle birçok terör örgütü ve organize çetelerce tercih edilmiştir. Terör örgütleri ayakta kalmak için ana finans kaynağı olarak çoğunlukla uyuşturucu ticaretini kullanmaktadırlar. Narko terörizm başlığı altında ele alınan bu çalışmada terörizmin finansman olarak kullandığı uyuşturucu ticareti ele alınmıştır. AB'nin Türkiye ile oluşturduğu iş birliği uyuşturucu kaçakçılarıyla mücadelede büyük yer tutmaktadır. Türkiye yapmış olduğu mücadele çalışmaları ile bu konuda AB'ye önemli katkılarda bulunmaktadır. Bu sebepledir ki Türkiye'nin jeopolitik konumu diğer ülkeler için azımsanamayacak kadar önemlidir. Yıllar içerisinde Türkiye'nin strateji ve mücadele çalışmaları artarak devam ederken, yakalama oranı yıllar içerisinde bazı uyuşturucu maddelerde azalırken bazılarında artmıştır. Genel anlamda değerlendirdiğimizde ise yapılan bu strateji çalışmasının faydasının büyük olduğu, operasyon sayıları artarken yakalanan uyuşturucu miktarlarının azalmasıyla daha net görülebilmektedir.

Uyuşturucu maddenin finansman getirisinin yüksek olması ve kaçakçılık noktasında çokça tercih edildiği bilinmektedir. Doğal uyuşturucu maddelerinin yanı sıra günümüzde sentetik uyuşturucu maddelerinin kullanımının arttığı görülmektedir. Uyuşturucu kullanan kişilerin suç oranları yüksek, psikolojik ve ruhsal açıdan yetersiz bireyler olması sebepleriyle toplumun yapısını bozarak ahlaki ve kültürel değerlerine zarar vermektedirler. Uyuşturucunun kullanıldığı toplumlarda adalet, eşitlik, barış, sevgi ve saygı kültürü yok olarak tükenme durumuna gelmiştir. Afganistan'ı ele aldığımızda uyuşturucunun etkilerinin ülkeye verdiği hasarı ticaret yollarının terör örgütü ve kaçakçılarla dolu olması ülkenin güvenliğini, toplumsal barışını,

ekonomisini ve siyasal yapısını bozarak derinden etkilediğini görmek mümkündür. Ülkenin yapısını bozarken, aynı zamanda yok olmasına da sebep olmaktadır. Bu sebeplerden yola çıktığımızda uyuşturucuyla mücadele noktasında yapılan uygulamaların ve çalışmaların önemi büyüktür. Uyuşturucu madde kaçakçılığından elde edilen finans kaynağı terör örgütlerinin ana ekonomisini oluşturmaktadır. Terör örgütleri oluşturduğu bu finans kaynağı ile örgüt içerisinde ekonomik döngüsünü oluşturmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti etrafı denizlerle çevrili olan, kara bağlantısının denize oranla daha az olduğu, geniş coğrafi yapı ve güzelliklere sahip olan, Asya kıtasını Avrupa'ya bağlayarak bir nevi köprü görevi gören kıymetli ve değerli bir ülkedir. Etrafının denizlerle kaplı olması ve transit geçişte önemli rol oynaması gibi sebeplerle uyuşturucu ticareti için tercih edilen yerlerden biri olmuştur. Kuzey Karadeniz rotası, Balkan rotası ve Doğu Akdeniz rotası gibi rotaların kullanılarak Avrupa'ya uyuşturucu ticareti yapmak için birçok güzergâh kullanılmaya çalışılmaktadır. PKK terör örgütü, coğrafyamızda oluşturmaya çalıştığı terörizm faaliyetlerini finanse etmek için uyuşturucu kaçakçılığı, göçmen kaçakçılığı, silah kaçakçılığı gibi kaçakçılık yöntemleri ile örgütü ayakta tutmaya çalışmaktadır. PKK, Avrupa'daki bağlantılarını kullanarak haraç, çeteleşme gibi faaliyetlerde bulunurken, örgüte büyük oranda kara para aklamaktadır. Bu terör örgütü geniş anlamda yapmış olduğu stratejik faaliyetlerle tüm kara para unsurlarını kullanırken ülkemizde bu kara para finansmanını genellikle kendi taraflarına çekmeye çalıştıkları gençler üzerinde kullanmaya çalışmaktadır. Türkiye sahip olduğu jeopolitik konumu nedeniyle PKK, FETÖ/PDY, DAEŞ ve DHKP/C gibi terör çeşitli örgütleriyle aktif mücadele ederek uyuşturucu trafiğinin kesilmesi ve terör örgütlerine uyuşturucudan elde edilen kara paranın ulaşmasını önlemek için büyük bir mücadele vermektedir. PKK terör örgütü Avrupa'da birçok ülkede aktif olarak rol oynayarak Orta Doğu'da elde ettiği uyuşturucu maddeyi Avrupa'ya taşımaya çalışmaktadır. Burada her ülke içerisinde küçük çeteler oluşturarak uyuşturucu ağı oluşturup kara para ekonomisi oluşturmaktadır. PKK terör örgütü elde ettiği bu kara para ekonomisiyle hem Avrupa'da hem de ülkemizde terör faaliyetleri yapmaya çalışmaktadır. FETÖ/PDY terör örgütü de aynı şekilde uyuşturucu ticaretinden elde ettiği gelirlerle terör faaliyetleri düzenlemiştir. FETÖ/PDY 15 Temmuz Darbe Teşebbüsünde bulunmuş ve Ahmet ORUÇ, Mehmet

ORUÇ gibi ikiz kardeş olarak görev yapan Polis Memurlarını; Cennet YİĞİT, Kübra DOĞANAY, Gülşah GÜLER ve Seher YAŞAR gibi Komiser Yardımcılarını; Zafer KOYUNCU, Meriç ALEMDAR gibi Emniyet Müdürlerini bu hain darbe teşebbüsü sırasında Şehit etmişlerdir. Özel Kuvvetler Komutanlığında görev yapan Astsubay Başçavuş Ömer HALİSDEMİR ise bu hain teşebbüse karşı durup Özel Kuvvetler Komutanlığını koruyarak Şehit olmuştur. Kahraman güvenlik güçlerimiz ve tankların altına yatarak geçmesini önleyen Kahraman Vatandaşlarımız ile darbe teşebbüsünün önüne geçilerek engellenmiş ve ülkemizi korumuşlardır. Burada anlaşılmaktadır ki terör örgütleriyle mücadele sadece silah gücüyle olmayıp, terör örgütlerinin uyuşturucudan elde ettiği kara para gelirleri ile toplumsal ve kültürel değerleri etkileyecek tüm hususları ortadan kaldırmak önemlidir. Siyasal, ekonomik, sosyokültürel, psikolojik nedenleri ele alındığında terörizmin hangi durumlarda oluşabileceği ve hangi şartlarda önleme faaliyetlerinin yapılması gerektiği göz önüne alınmalıdır. Terörizmin finans kaynakları arasında silah kaçakçılığı, göçmen kaçakçılığı, tarihi eser kaçakçılığı gibi kaçakçılık türleri ile terör örgütleri kara para ekonomisini aktif tutarak yapacağı terör faaliyetlerine finansman kaynağı oluşturmaktadır. Terör örgütleri devlet dışında kalan otorite boşluklarında yerleşmeye çalışarak uyuşturucu kaçakçılığı, göçmen kaçakçılığı gibi transit uygulamalarla kaçakçılık faaliyetleri yapabilmektedirler. Bu ticaret ağı ile sadece ulusal değil küresel bir tehdit de oluşturmaktadırlar. Küresel anlamda etkili olan bu terörizm etkisi transit güzergâhındaki birçok ülkeyi etkileyerek bu devletler içinde tehdit oluşturmaktadır. EGM, yurt içinde birçok alanda yaptığı üst düzey görev anlayışı ile ülkemizdeki stratejik geçiş güzergâhlarında yaptığı çalışmalarla uyuşturucu ticaretini önleyici operasyonlar düzenlemektedir. Türkiye'de uyuşturucu madde ile mücadele politikaları kapsamında tüm kurumlarla ortak hareket ederek uyuşturucu maddenin kaçakçılığından ticaret ağına kadar olan süreci ve toplum içerisindeki bağımlı kişilerin tedavisine kadar uzanan geniş bir mücadele yöntemini benimsemektedir. EGM, JGK, TSK ile Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü gibi resmi kurumlar vasıtasıyla uyuşturucu ticaretini önlemek üzere sınırlarımızda ve yurt içerisinde görev yapmaktadırlar. Uyuşturucu madde kaçakçılığını önleme faaliyetlerinde eğitimli güvenlik güçleri ile birlikte narkotik köpekler ve üst düzey cihazlarla önleme ve yakalama çalışmaları yapılmaktadır. Uyuşturucu madde kaçakçılığında her geçen gün farklı metotlar kullanılmaya çalışarak ticaret faaliyetleri değişmektedir.

Uyuşturucuyla mücadelede bağımlı olan kişileri tedavi etmek ve bağımlılığı önleme çalışmaları için Sağlık Bakanlığı, Aile Sosyal Hizmetler Bakanlığı, MEB ve Yeşilay ile gençlere ve çocuklara yönelik hem online projeler ile hem de seminer ve konferanslarla bilinçlendirme çalışmaları oluşturularak madde bağımlılığı önleme çalışmaları yapılmaktadır. Bağımlı kişilerin yaşam süreçlerini ele alarak tedavisi noktasında en başından tedavinin başarıya ulaştığı son süreçlerine kadar ilgilenilmektedir.

Narko terörizm uluslararası anlamda ele alınarak detaylı incelenmelidir. Ülkemizde narko terörizm ile mücadelede mevzuat noktasında TCK'nın verdiği yetkilerle mücadele çalışmaları yerine getirilmektedir. Uyuşturucunun bağımlılık noktasındaki etkisi azımsanamayacak kadar büyüktür. Bu noktada mevzuat konusu büyük öneme sahiptir. Eroin, kokain, morfin, bazmorfin veya amfetamin gibi uyuşturucu maddeler tanımlanarak bağımlılık etkisi yüksek olan maddelerin ceza oranı artırılmıştır. Eski zamanlardan günümüze doğru uyuşturucu madde bağımlılarının kullandığı doğal uyuşturucu maddesi yerini ucuz ve ulaşılmasının kolaylaşması nedeniyle sentetik uyuşturucuya bırakmıştır. Sentetik uyuşturucu kimyasal olması sebebiyle daha ölümcül bir etkiye sahiptir. Sentetik uyuşturucu, bağımlılık oranının yüksek olması sebebiyle madde bağımlılarının ilgisini çekmekte ve ölümüne sebep olmaktadır. Terör örgütlerinin mensuplarının da aynı şekilde cesaret ve enerji almak için uyuşturucu madde kullandıkları bilinmektedir. Terör örgütlerinin yaptıkları terör faaliyetlerinde canlı bomba olarak kullandıkları teröristlerin çoğunluğunun bu madde etkisi ile cesaretlenerek eylem yapmaya çalıştığı bilinmektedir. Terörizm kendisini devlet dışı bir otorite olarak kabul ederek mevcut otoriteyi ele geçirme temel amacıdır. Bu sebeplerle birlikte daha iyi anlaşılmalıdır ki terör örgütleriyle mücadelede her saatin büyük bir önemi vardır. Ülkemiz jeopolik anlamda geniş bir coğrafyaya sahip olup içerisinde farklı kültürleri barındırmaktadır. Ülkemiz Asya ve Avrupa kıtaları arasında bir köprü görevi görmesi nedeniyle transit geçiş güzergâhında yer almaktadır. Terör örgütleri bu güzergâhı tercih ederek uyuşturucu madde sevkinde kullanmaktadırlar. Bu noktada güvenlik güçlerimizin kuvvetlerinin ve kabiliyetlerinin yüksek olması, yapılan çalışmalara ve projelere verilen değer büyük önem taşımaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti yüzyıllar öncesine dayanan köklü bir devlettir. Devletimizin bekasıyla ve tecrübesiyle büyük birikimleri kendisiyle beraber günümüze ve buradan da geleceğe taşıyacağına şüphe yoktur. Ülkemizin ve gelecek neslimizin takip etmesi gereken ve bununla da yetinmeyip milli bilinç ve şuuru yükselterek devletimizin ve milletimizin bekasını koruması çok mühimdir. Terör örgütleri uyuşturucu madde ticaretiyle ayakta kalmaya çalışmakta ve kendilerine finans kaynağı sağlamak için haraç, gasp gibi suçları işleyerek terör faaliyetleri yapmaya çalışmaktadırlar. Sınır kapılarımızda ve ülkemiz içerisinde uyuşturucuyla mücadele edilerek bu kara para ekonomisinin terör örgütleri tarafından yönlendirilmesi engellenmeye ve finans kaynağına ulaşım önlenmeye çalışılmaktadır. Bununla birlikte Sağlık Bakanlığı, Aile Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Yeşilay öncülüğünde yapılan rehabilite çalışmalarıyla tedaviye büyük önem verilmektedir. Uyuşturucuyla mücadelede seminerlerin ve bilinçlendirme çalışmalarının da önemi büyüktür. EGM'nin düzenli olarak her yıl yayımladığı ve uluslararası alanda geçerliliği olan TUBİM Şube Müdürlüğünün hazırladığı Türkiye Uyuşturucu Raporu ile uyuşturucuyla mücadele konusunda bilgilendirmeler yapılmakta, Türkiye'de uyuşturucuyla mücadeleye yönelik yapılan operasyonel faaliyetler, eğitim ve önleme faaliyetleri, tedavi, rehabilitasyon ve sosyal uyum gibi ilgili pek çok konuda kamuoyu ile paylaşımlarda bulunulmaktadır. Halk Sağlığı ve Hizmetleri Başkanlığı altında görev yapan AMATEM ülkemizdeki bağımlılık ile mücadelede büyük önem taşıyarak tedavi noktasında etkili olmaktadır. Metruk binaların bulunduğu yerleşim alanları ile ilgili yapılan çalışmalarda madde bağımlılığına ortam oluşturabilecek yapılar kaldırılmaktadır. EGM bünyesinde görev yapan Narkotik Eğitim Merkezi alanında uzman personeller yetiştirilerek uyuşturucuyla mücadelede bilinçli ve donanımlı personel gücüne ulaşılması hedeflenmektedir. Narkotik Madde Arama Köpeği Eğitimleri ile uyuşturucu madde kokusuna hassas köpekler yetiştirilerek aktif mücadeleye devam edildiği görülmektedir.

KAYNAKLAR

2313 Sayılı Kanun (1993) *2313 sayılı uyuşturucu maddelerin murakebesi hakkında kanun.* 24.06.1933 tarihli ve 2435 sayılı Resmi Gazete. [Çevrim-içi: https://www.mevzuat.gov.tr/ mevzuat?MevzuatNo=2313&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=3], Erişim Tarihi: 17.10.2024.

3298 sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun. (1986). *3298 sayılı uyuşturucu maddelerle ilgili kanun*. 03.03.1986 tarihli ve 19139 sayılı Resmi Gazete. [Çevrim-içi: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3298&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5], Erişim Tarihi: 17.10.2024.

3718 sayılı Terörle Mücadele Kanunu. (1991). *3718 sayılı terörle mücadele kanunu*. 12.04.1991 tarihli ve 20843 sayılı Resmi Gazete. [Çevrim-içi: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3713&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5], Erişim Tarihi: 17.10.2024.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu. (2004). *5237 sayılı Türk ceza kanunu.* 12.10.2004 tarihli ve 25611 sayılı Resmi Gazete. [Çevrim-içi: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5], Erişim Tarihi: 17.10.2024.

Acar, Ü. (2012). *A'dan Z'ye terörizm*. Kripto Yayın Dağıtım.

Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezi (AMATEM) (2016). *Madde bağımlılığı*. [Çevrim-içi: http://www.amatem.org/bagimlilik/%ef%bb%bf-madde-bagimliligi/], Erişim Tarihi: 10.11.2024.

Arı, T. (2004). *Uluslararası ilişkiler ve dış politika*. Alfa Yayınları.

Aykın, H. ve Sözmen, H. (2009). *Terörün finansmanı*. MASAK.

Baharçiçek, A. (2000). Etnik terör ve etnik terörle mücadele sorunu. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *10*(1), 12–27.

Balcı, M. (2009). *Türk ceza kanununda uyuşturucu madde ticareti suçları (TCK. m.188)*. [Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.

Beers, R. & Taylor, F. (2002). *Narco-terror: The Worldwide Connection Between Drugs and Terror. U.S. Department of State*. [Çevrim-içi: https://2001-2009.State.Gov/P/Inl/Rls/Rm/8743.Htm], Erişim Tarihi: 10.10.2024.

Beşe, E. (2002). *Terörizm, Avrupa Birliği ve insan hakları*. Seçkin Yayınları.

Caşın, M. K. (2008). *Uluslararası terörizm*. Nobel Yayınları.

Correa-Cabrera, G. (2017). *Trafficking in Persons Along Mexico's Eastern Migration Routes: The Role of Transnational Criminal Organizations*. [Çevrim-içi: https://scholarworks.utrgv.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1012&context=pass_fac], Erişim Tarihi: 02.07.2024.

Çağlar, A. (1997). Terör ve örgütlenme. *AMME İdaresi Dergisi*, *30*(3), 120–133.

Çelik, O. (2015). Dini istismar eden terör örgütlerinin radikalleşme süreçleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *2*(22), 99–122.

Demir, C. K. (2019). *Terörizm ve terörizm ile mücadele*. Güvenlik Yazıları Serisi, No: 26. [Çevrim-içi: https://trguvenlikportali.com/wp-content/uploads/2019/11/TerorizmTerorizmleMucadele_CKDemir_v.1.pdf], Erişim Tarihi: 05.09.2024.

Demirel, N. (2012). Birleşmiş Milletler çerçevesinde uyuşturucu maddelerle mücadele. *Akademik Bakış Dergisi*, (28), 1–21.

Dilmaç, S. (2004). Global tehdit: Terörizm ve Türkiye'ye etkisi. *Polis Dergisi*, (40), 357–367.

Diyarbakır İl Jandarma Komutanlığı (14.10.2023). *Lice kırsalında uyuşturucu operasyonu*. [Çevrim-içi: https://diyarbakir.jandarma.gov.tr/lice-kirsalinda-uyusturucu-operasyonu], Erişim Tarihi: 05.08.2024.

Ergül, E. (1997). *Hukuki, adli tıbbi, kriminolojik, aktüel boyutları ve ilgili mevzuatıyla uyuşturucu maddeler ve suçları*. Yetkin Yayınları.

European Union Drugs Agency (EUDA) (t.y.). *About the EUDA*. [Çevrim-içi: http://www.emcdda.europa.eu/about], Erişim Tarihi: 10.07.2024.

Gregg, H.S. (2014). Defining and distinguishing secular and religious terrorism. *Perspectives on Terrorism*, *8*(2), 36–51.

Günal, H. Y. (1976). *Uyuşturucu madde suçları*. Kazancı Yayınları.

Güngör, Ş. ve Kınacı, A. (2001). *Öğreti ve uygulama boyutu ile uyuşturucu ve psikotrop maddelerle ilgili suçlar*. Yetkin Yayınları.

Hoffman, B. (2006). *Inside terrorism* (Revised and Expanded Ed.). New York: Columbia University Press.

International Centre for Counter Terrorism (ICCT) (2017). *Examining the Nexus between Organised Crime and Terrorism and its Implications for EU Programming.* [Çevrim-içi: https://icct.nl/publication/examining-the-nexusbetween-organised-crime-and terrorism-and-its-implications-for-eu-programming/], Erişim Tarihi: 13.05.2024.

Karaca, R. K. ve Yüce, M. (2021). Uluslararası sistemde değişim ve terörizm: Kavramsal belirsizlik. G. Sönmez (ed.) *Türkiye'nin terörle mücadelesi: Kavramlar, örgütler ve aktörler* (2. Baskı) içinde (ss. 25–44). Ankara: Türk Akademisi Siyasi Sosyal Stratejik Araştırmalar Vakfı (TASAV). [Çevrim-içi: https://www.tasav.org/media/k2/attachments/TASAV_Kitap_Türkiyenin_Terörle_Mücadelesi_2._Baskı.pdf], Erişim Tarihi: 07.05.2024.

Kaya, İ. (2005). *Terörle mücadele ve uluslararası hukuk*. USAK Yayınları.

Kocaeli Valiliği (07.01.2020). *2019 Yılı İl Emniyet Müdürlüğü ve İl Jandarma Komutanlığı yıllık uyuşturucu ile mücadele kapsamında ele geçen maddeler*. [Çevrim-içi: http://www.kocaeli.gov.tr/2019-yili-il-emniyet-mudurlugu-ve-il-jandarma-komutanligi-yillik-uyusturucu-ile-mucadele-kapsaminda-ele-gecen-maddeler], Erişim Tarihi: 17.09.2024.

Koptagel, G. (1981). Uyuşturucu ve Tutku yaratıcı maddeler kullanımının sosyal psikolojik dinamizması. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, *45*(1-4), 1045- 1059.

Korkmaz, G. (1999). Terör olaylarının medyaya yansıması. *Cumhuriyet'in 75. Yılında Doğu Anadolu'da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu (17–19 Aralık 1998) Bildiri Kitapçığı* (ss. 228–241). Fırat Üniversitesi Yayınları.

Köknel, Ö. (1998). *Bağımlılık: "Alkol ve madde bağımlılığı"*. Altın Kitaplar Yayınevi.

Kurt, Ş. ve Kurt, E. (2007). *Uygulamada uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları ve ilgili mevzuat*. Adalet Yayınevi.

Makarenko, T. (2004). The crime–terror continuum: Tracing the interplay between transnational organised crime and terrorism. *Global Crime*, *6*(1), 129–145.

Namlı, H. (11.10.2019). *Diyarbakır'da terör örgütü PKK'ya 'Uyuşturucu' darbesi*. [Çevrim-içi: https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/diyarbakirda-teror-orgutu-pkkya-uyusturucu-darbesi/1609705#], Erişim Tarihi: 15.09.2024.

Ozankaya, Ö. (1980). Terörün toplumsal etkenleri ve çözüm yolları. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, *34*(1), 52–61.

Ögel, K. (1997). *Uyuşturucu maddeler ve bağımlılık*. İletişim Yayıncılık.

Ögel, K. (t.y. a). *Uyuşturucu kullananlar nasıl anlaşılır?* [Çevrim-içi: https://www.uyusturucu.info.tr/kokain_nasil_anlasilir.asp], Erişim Tarihi: 11.10.2024.

Ögel, K. (t.y. b). *Crack (Taş)*. [Çevrim-içi: https://www.uyusturucu.info.tr/tas_crack_kokain.asp], Erişim Tarihi: 11.11.2024.

Ögel, K. (t.y. c). *"Uyuşturucu" Kavramı ve bağımlılık yapıcı maddeler*. [Çevrim-içi: https://www.uyusturucu.info.tr/esrar.asp], Erişim Tarihi: 10.09.2024.

Özcan, M. (2002). *Siber terörizm ve ulusal güvenliğe tehdit oluşturma boyutu*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Özen, K. (12.08.2024). *İzmir'de 124 kilo esrar ve 350 bin adet sentetik ecza hap ele geçirildi*. [Çevrim-içi: https://www.dha.com.tr/yerel-haberler/izmir/buca/izmir-de-124-kilo-esrar-ve-350-bin-adet-sentet-2488607], Erişim Tarihi: 18.11.2024.

Özmen, Ö. (2009). *Uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları*. [Yüksek Lisans Tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi.

Piccone, T. (2017). Democracy and Terrorism. *Democracy and Security Dialogue Working Paper Series*, 1–28.

Polis Akademisi Başkanlığı (2019). *Yeni nesil terör: FETÖ'nün analizi*. (2. Baskı). Ankara: Polis Akademisi Yayınları. [Çevrim-içi: https://cdn2.pa.edu.tr/Upload/Rapor/Dosya/yeni-nesil-teror-fetoe28099nun-analizi.pdf], Erişim Tarihi: 08.05.2024.

Rapoport, D. C. (2001). The fourth wave: September 11th in the history of terrorism. *Current History*, *100*(650), 419–424.

Saran, M. ve Bitirim, S. (2010). Terörle mücadelede sosyal pazarlama ve iletişim stratejileri. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, *1*(2), 87–109.

Seçkin, A. (2015). *IŞİD ve tarihi eser kaçakçılığı*. [Çevrim-içi: https://www.artfulliving.com.tr/sanat/isid-ve-tarihi-eser-kacakciligi-i-3881], Erişim Tarihi: 25.06.2024.

Sınar, H. (2015). *Disiplinler arası ve ceza hukuku boyutlarıyla uyuşturucu madde bağımlılığı ve ticaretiyle mücadele*. Lale Yayıncılık.

Şimşek, M. (2016). Terörizm: Kavramsal bir çalışma. *Akademik Bakış Dergisi*, (54), 319–335.

T. C. Milli Savunma Bakanlığı (MSB) (2022). *Hudut kartallarımız, uyuşturucu kaçakçılarına göz açtırmıyor*. [Çevrim-içi: https://www.msb.gov.tr/SlaytHaber/2942022-23078], Erişim Tarihi: 02.10.2024.

T.C. Antalya Valiliği (2022). *Antalya'da uyuşturucu tacirlerine denizde baskın*. [Çevrim-içi: http://www.antalya.gov.tr/antalyada-uyusturucu-tacirlerine-denizde-baskin], Erişim Tarihi: 27.09.2024.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2018). *On birinci kalkınma planı (2019–2023).* [Çevrim-içi: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Plani-2019-2023.pdf], Erişim Tarihi: 07.12.2024.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2023). *On ikinci kalkınma planı (2024–2028)*. [Çevrim-içi: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-Ikinci-Kalkinma-Plani_2024-2028_11122023.pdf], Erişim Tarihi: 07.12.2024.

T.C. Dışişleri Bakanlığı (t.y.). *DHKP-C*. [Çevrim-içi: https://www.mfa.gov.tr/dhkp-c.tr.mfa], Erişim Tarihi: 16.10.2024.

T.C. İçişleri Bakanlığı 2017 Raporu (2017). *Narko terörizm ile mücadele uyuşturucu ve PKK/KCK*. [Çevrim-içi: https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/narkoterorizm_web%20icin.pdf], Erişim Tarihi: 10.03.2017.

T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü INTERPOL-EUROPOL Dairesi Başkanlığı (22.02.2022). *INTERPOL'ü tanıyalım*. [Çevrim-içi: https://www.egm.gov.tr/interpol/interpolutaniyalim], Erişim Tarihi: 12.07.2024.

T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM) (2022). *Türkiye uyuşturucu raporu 2022: Eğilimler ve gelişmeler.* [Çevrim-içi: https://narkotik.pol.tr/kurumlar/narkotik.pol.tr/TUBİM/Ulusal%20Yayınlar/Turkiye-Uyusturucu-Raporu-2022.pdf], Erişim Tarihi: 16.03.2024.

T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM) (2023). *Türkiye uyuşturucu raporu 2023: Eğilimler ve gelişmeler.* [Çevrim-içi: https://www.narkotik.pol.tr/kurumlar/narkotik.pol.tr/TUBİM/Ulusal%20Yayınlar/2023_TURKIYE_UYUSTURUCU_RAPORU.pdf], Erişim Tarihi: 16.03.2024.

T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı (18.06.2019). *Birlik operasyonu'nda 5 ton esrar ele geçirildi*. [Çevrim-içi: https://www.narkotik.pol.tr/birlik-operasyonu], Erişim Tarihi: 15.11.2024.

T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Daire Başkanlığı (08.08.2024). *Görevlerimiz*. [Çevrim-içi: https://www.narkotik.pol.tr/gorevlerimiz], Erişim Tarihi: 06.09.2024.

T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı (t.y.). *Narkotik vaka analiz sistemi (NARVAS)*. [Çevrim-içi: https://www.narkotik.pol.tr/narvas], Erişim Tarihi: 05.01.2025.

T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı Asayiş Başkanlığı (t.y.). *Narkotik suçlarla mücadele daire başkanlığı*. [Çevrim-içi: https://www.jandarma.gov.tr/asayis/narkotik-suclarla-mucadele-daire-baskanligi], Erişim Tarihi: 31.10.2024.

T.C. İçişleri Bakanlığı Sahil Güvenlik Komutanlığı (2022). *Tekirdağ'da bir ticari gemiye düzenlenen operasyonda yaklaşık 242 kg kokain ele geçirilmiştir*. [Çevrim-içi: https://www.sg.gov.tr/tekirdagda-bir-ticari-gemiye-duzenlenen-operasyonda-yaklasik-242-kg-kokain-ele-gecirilmistir], Erişim Tarihi: 15.11.2024.

T.C. İçişleri Bakanlığı Sahil Güvenlik Komutanlığı (t.y.). *Tarihçe*. [Çevrim-içi: https://www.sg.gov.tr/tarihce], Erişim Tarihi: 10.11.2024.

T.C. Sağlık Bakanlığı Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı (10.10.2023). *Bağımlılık nedir?* [Çevrim-içi: https://alo191.saglik.gov.tr/TR-21183/bagimlilik-nedir.html], Erişim Tarihi: 04.11.2024.

T.C. Ticaret Bakanlığı (04.11.2022). *Güneydoğu Avrupa kanun uygulama merkezi*. [Çevrim-içi: https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/cok-tarafli-ve-bolgesel-iliskiler/cok-tarafli-iliskiler/guneydogu-avrupa-kanun-uygulama-merkezi], Erişim Tarihi: 06.08.2024.

T.C. Ticaret Bakanlığı [@ticaret]. (14.07.2024). *Ticaret bakanlığı gümrük muhafaza ekipleri uyuşturucuya geçit vermiyor!* [Post]. X. [Çevrim-içi: https://x.com/ticaret/status/1812554467411472880], Erişim Tarihi: 19.11.2024.

Taşdan, C. ve Doğan, A. (27.10.2023). *Mersin Limanı'nda 610 kilogram kokain ele geçirildi.* [Çevrim-içi: https://www.aa.com.tr/tr/gundem/mersin-limaninda-610-kilogram-kokain-ele-gecirildi/3034136#:~:text=Limanlar%C4%B1n%20da%20yak%C4%B1n%20takibe%20al%C4%B1nd%C4%B1%C4%9F%

C4%B1n%C4%B1,ele%20ge%C3%A7irdi.%22%20ifadelerini%20kulland%C4%B1.], Erişim Tarihi: 19.07.2024.

Tuncer, A. (2011). *Uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti ve kullanılmasına ilişkin suçlar*. [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Kültür Üniversitesi.

Türkiye Barolar Birliği (2006). *Türkiye ve terörizm*. TBB Yayınları.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982). *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*. 18.10.1982 tarihli ve 17863 sayılı Resmi Gazete. [Çevrim-içi: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5], Erişim Tarihi: 17.10.2024.

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) (2018). *World drug report 2018*. [Çevrim-içi: https://www.unodc.org/wdr2018/], Erişim Tarihi: 09.08.2024.

United States Drug Enforcement Administration (DEA) (t .y.). *DEA Mission Statement*. [Çevrim-içi: https://www.dea.gov/about/mission], Erişim Tarihi: 30.09.2024.

Usubaliev, M. (26.06.2024). *Dünyada uyuşturucu trafiği rotaları çeşitleniyor*. [Çevrim-içi: https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/10530], Erişim Tarihi: 05.06.2024.

Uzuntok, M. (2008). *Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçları*. [Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.

Volkan, V. (2005). *Körü körüne inanç: Kriz ve terör dönemlerinde geniş gruplar ve liderleri*. Okyanus Yayıncılık.

Yaşar, Y. (2015). *En son değişikliklerle öğreti ve yargıtay uygulamalarına göre Türk Ceza Kanunu'nda uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçları (TCK m. 188)*. Digesta Yayınevi.